

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IVDAICARVM LIBRI

XX. ad uetera exemplaria diligenter recogniti
DE BELLO IVDAICO libri VII. ex collatione Græcorum codi-
cum castigatiores quàm unquam ante redditi.
CONTRA APIONEM libri II. pro corruptis. antea, iam ex Græ-
co itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.
DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABÆIS liber
unus à DES. BRASMO Roterodamo recognitus.
Cum Indice copiosissimo.

BASILÆE IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M. D. XL.

Arundel.

Lumley

x27

labrum

REVERENDO PATRI AC DOMINO

D. AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGIS/

mundus Gelenius S. P. D.

AMDVDM anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuacq; perbenigna erga me beneficentia ob ingratitude opinionē indignus fuisse iudicaret. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quærenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac uulgari salutatiōe optime meritū patronū compellare, leuius q̄ pro mea erga te deuotione officiū ducere: partim etiā, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse mutuum es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantia mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoq; tua sollicitus esse inciperem. At postq̄ nunc tandem summa cum animi uoluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarij laboris nonnihil exantlasser, uisum est oportunum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidum referendæ gratiæ par sim, meritorū tuorum magnitudo effecit. Nam cū præsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, cōferendū ac recognoscēdi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum auctoris fidem eximiam atq; eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas quidem illas gentis suæ res, quæ tum sola in terris unius ueri dei cultum retinebat, ex diuinis Hebræorum prophetarū literis Græce transcripsit: quæ uero deinceps usq; ad suā ætatē non ita uetusta memoria celebrata sunt, accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis nō interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte præfuisset, hac parte uel ipsi Thucydidi præferendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS ut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum stili elegantia secundus est: quod uero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudeorum tot extant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa deniq; præclara consilia: quibus Romanos uictores primo quidem pro sua in patriā pietate diu remotus est, mox ineluctabilem fatorum ordinem prælagiens, eosdē iam captus adiuuit etiā, ne parum gratus erga spectatissimæ uirtutis suæ, diuiniq; cuiusdā animi, admiratores haberetur. & quod inter præcipua ducendum est, quā præclare de IESV domino ac seruatore nostro eiusq; discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorū catalogum à D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio uiri incomparabilis in laudes eius transuersum arripuit, alioqui notiores q̄ ut præconis opus habeāt, maiores quā ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad uetera exemplaria Latina duntaxat, ob Græcorum inopiam contulimus: cōperimusq; ut minus mēdarum (fortassis ob argumentū uulgatius) q̄ in belli Iudaici historia: ita stilum interpretis tanto inelegantiorē, ut haudquaquā credā ab eodē utrunq; opus latinitate donatum: uel hac coniectura, quod in concionibus, quum Iosephus ubiq; sui similis sit, quoties in opere Antiquitatum incidunt, miram balbutiem ui

debis: contrā in sequētis operis orationibus interpres, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusq; declamatoriam quandam facultatē longe magis quā ille alter, quisquis est, exprimit: id quod euidētius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortem sibi consciscendā: altera septimo, ubi eandem rem uerso stilo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud uero ex sua. Hos autem VII libros ad duos Græcos codices, unum ab Ornatis. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorū episcopo, alterū ab eximie docto uiro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisq; adiuti tot mendas sustulimus, ut facilius sit lectori ex unius cuiusuis paginæ collatione de ea re existimationem facere, quā mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librarijs corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita: est ubi exemplar quoq; deprauatius eum sequutum, deprehendimus. Tantundem, aut aliquanto plus præstitum est in deprauatis. antea contra Apionem libris: atq; hi nunc primum, ni fallor, in offensa percurrerunt. Sermonis uero de Machabæis castigationem, unico illi non solum Germaniæ totius, sed etiā sui tēporis ornamēto DES. ERASMO ROTERODAMO debemus. Ceterum hoc quicquid est operis, tibi potissimū præsul ampliss. dedico: uel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficijs deuinctus sim: uel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atq; hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarū copia ulli cedere, certo sciam: deniq; multum operi commendationis accessurum uidebam, si doctiss. præsulis calculo approbatum fuerit, cuius & autoritas magna, & nomē apud omnes Musarum ac bonarum literarū mystas merito sit perquam gratiosum. Quis enim de quo tu modo aliquā eruditionis opinionem concepisses, in te amici officium desiderauit: quam tu unq; hoc genus homines demerendi occasionem prætermisisti? Et eius sanè peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoq; multarum exempla proferrē nonnulla, ni uererer ne in faciem hæc cōmemorās, adulationis specie pudorē tuum offenderem. Nec mirum si doctis & uirtute præditis apud te præmiū est, quū tāto opere inter utrosq; præmineas. αὐτὸν ὁμοιον, ut est in ueteri prouerbio. Itaq; ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatē: tibi uero Antistes Optime dignā tuis uirtutibus opto precorq; quandoquidē præsens inferior tuis meritis meo erga te affectui uidetur. Vale patrone unice, & nostros conatus æ qui bonicq; consule: meq; inter clientulos locum aliquem, ita ut cœpi, obtinere patere. Basilæ Calendis Ianuarijs, Anno domini M. D. XXXIII.

INDEX EORVM

QV. AE TOTO HOC
opere continentur.

Aron constituitur sacerdos 70
Aaronis uirga frondēs 86
Aaron moritur 87
Abias filius Roboam succedit patri in regno 221. uincit Hicroboam 223
Abdias pastor Achabis regis 227
Abdon fit princeps in Israel 126
Abelis interitus 5
Abiatar sacerdotio priuatus moritur in exilio 200
Abiezzer prescitur Israelitis 132
Abigail uxor Dauidis 159
Achimelech excusat se apud Abraham 118
Achimelech quomodo occisus 50. fratribus suis ad regnum peruenit, sicuti uitasq. & Thibes occuparit 124
Abimeen filius Hicroboam moritur 222
Abisai Dauidi calefaciendo adiungi- tur 195
Abner pradium cum Iob & interi- tus 166
Absalō propter occisum fratrem fugies reuocatur a patre Dauid 181
Absalon appetit regnum paternum 182. uiolat patris concubinas 183
Absalomis pugna contra patrem, & interitus 185. 186
Absalom fratrem suum Amon occidit propter uim sorori illatam 180
Absaronis principatum Iudeorum & deptus 116
Abrahae genealogia & migratio 13
Abrahae sapientia & eruditio 13. 14
Abraham partitur terram cum Loth 14. 15
Abraham dat decimas Melchizedech regi Solymorum 15. 16
Abrahae quid deus promiserit 16
Abraham suscipit angelos hospitio 17
Abrahae mors & sepultura 22
Abrahae migratio in Gerara & quid isthic ei acciderit ab achimelech 18
Abraham filium suum immolare deo non detrectat 19

I N D E X

Abrahae secundae nuptiae cum Cetura 20
Achabis regnum quale 226. 227. usq. 234. 237
Achabis lxx. filiorum excidium 245
Achamonius Esdra auxiliatur in re- formandis Iudeis prauaricatoribus 290
Achar furatur chlamydem regiam, eiusq. sceleris luit poenā 108. 109
Achaz filij Ioathan impia regni ad ministratio, & dignus finis 254
Achie propheta uaticiniū de regno Salomonis diuidendo 216
Achimelech suscepit Dauidem fugien- tem 153. constanterq. Sauli fatetur 154
Achimelech cum suis interficitur 155
Achis rex Dauidi donat Sicelech ciui- tatem 160
Achitophel sceleratus consultor Ab- solomis, laqueo se suffecit 184. 185
Acnes, famula Iulie Augusti coniu- gię epistola 454. 599
Acra, collis Hierosolymae 714
Adad quomodo rex effectus sit, & quomodo infestauerit Solomonem 216
Adadi bellum cum Dauid 173
Adadi bellum cum Achab 230. 231
Adadi bellum cum Ioram 240
Adam quid significet 4
Adam et Eua qua poena multati sunt propter transgressionem 5
Adonias propter nimiam insolenti- am interficitur 200
Adonias Dauidis filius regnum pa- ternum affectat 145. rogat patrem ut sibi ignoscat 196
Adoniberecho regi manus & pedes praeciduntur 115
Adrazari bellum cum Dauid 175
Aegypti descriptio 704
Aegyptum inuadit magna fames 36. 43
Aegyptiorum incontinentia 14
Aegyptiorum Israelitas persequenti- tium clades 53. 54
Aegyptiorum reges dicti Pharaones 212
Agag regis interitus 146
Agar ancilla contrahit heram suam Sarā 16
Agar quomodo dimissa cum suo filio ab Abrahamo 18. 19
Aggi & Zacharia uaticinia de re-

stituenda Hierosolyma 286
Agrippe gesta cum Iudeis 421. 422. 423
Agrippa Alexandri, quomodo apud Tiberiū uixerit, quam prodigum fue- rit ac miser 485. suscipit curam ne- potis Tiberij 486. comprehenditur 489. Germanus aliquis letum au- gurium ei interpretatur 489
Agrippa accusat Herodem 493. hori- tatur Claudium ad capeffendum im- perium 519. 520. recepto regno na- uigat in Iudeam, & suspendit aure- am catenam in templo 523
Agrippe gesta circa Sylam, Beritios & Hierosolymitas 524. 525. eius clemētia in suum obtreffatore ibidem. magnificētia & mors 526
Agrippa alius Felicis & Drusillae fi- lius 536
Agrippa iunior quā gratus Claudio Cef. 527
Agrippa iunior donatur tetrarchia Philippi à Claudio Cesare 536. donatur à Nerone 537. edificat murum circa templum 539
Agrippe maioris regnū, opes, mors & liberi 617
Agrippa iunior constituitur rex 618
Agrippe oratio ad Iudeos, ne Roma- nis sint rebelles hortans 626. usq. 631. fidelis consultor pellitur Hierosolymis 631
Agrippa patrie amicus, mittit Hierosolymitanis ciuib. subsidium ad suppressendos seditiosos 632. palati- um eius incenditur ibidem
Agrippe legati ad Hierosolymam missi, male accipiuntur 639
Agrippa funde iactu lesus 675
Ai obsidetur & capitur 108. 109
Alanorū in Mediā excursions 772
Albinus prescitur Iudae 540. 621
Alcimus cōstituitur sacerdos 327. qui & scelerate agit, & misere mori- tur 330. 331
Alcion medicus 514
Alexandri magni imperium, & gesta pro Iudeis apud Hierosolymā 300. 301. 303
Alexandro Magno demortuo ad quos regna ipsius peruenerint 304
Alexander Balas ambit amicitia Io- nathae 335. struit insidias Socero & 3 Ptolemaeo

INDEX

- Ptolemeo 339
 Alexandr Balas ambit & affequitur
 filiā Ptolemai Philometoris in con-
 iugem 338. occiditur 340
 Alexandr Iamneus quō ad regnū pue-
 nerit, et quō Ptolemaitas oppugna-
 urrit 354. pugna confert cū Ptole-
 meo Lathyro 355. inita amicitia cū
 Cleopatra capit Gadara 356. 553
 Alexander Iamneus à suis iniuria affi-
 citur 357. ulciscitur eos, & feliciter
 bella gerit ibi. patitur magnas infir-
 dias à suo populo : & uaria fortu-
 na pugnat 358. moritur 360
 Alexandr Zebenna suscepto Syriæ re-
 gno occiditur ab Antiocho Cixico
 Alexandri filij Aristobuli gesta (350
 368. mors 371. 558. 560
 Alexander quidam fingens se Hero-
 dis esse filium deprehenditur 470.
 471. 609
 Alexandra Hircani filia uxor Ale-
 xandri pulchrorum liberorum pa-
 res accusatur 396. cōspirat cū Cleo-
 patra cōtra Herodē 397. occiditur
 Alexandra qualiter regnū ad (409
 ministrarit 360. moritur 362. &
 Alexandrinus portus 704. 554
 Alicarnasseorum pro Iudeis decre-
 Amalechitis bello uincuntur (tū 379
 ab Israelitis 59
 Amalechitas iubet deus deleri 144
 Amalechitas quō deuicerit Gedeon
 Aman quanto in honore habitus (122
 apud Artaxerxem 294
 Aman malus consultor, hostis Mardo-
 chaei & Iudeorum, in cruce cum su-
 is cognatis suspenditur 297. 299.
 Amarei filij Ioannē Iudæ fratrē occi-
 dunt 333
 Amarei filij à Ionatha perempti 334
 Amasa missus à Dauid ut scditiosum
 Sabee interimat, ipse interficitur
 Amasas Ioe fil. fit rex 249 (187. 189
 Amasia prelia et impietas interitusq;
 250. 251
 Ammaus à Vespasiano capitur 696
 Ammonius minister insidiarum Ale-
 xandri in Ptolemeum Philometo-
 rem 319. occiditur 340
 Amnon sororem suā Thamar ui com-
 primit, quapropter à suo fratre in-
 Ammonite legatos (terficitur 170
 Dauidis contumelia afficiunt 176
 Ammonitarū strages 125. 139. 231. 235
 Amō Manassis fil. rex interficitur 262
 Ananelm fit sacerdos 396. priuatur
 rursum sacerdotio 397. recipit 398
 Ananias Cleopatre exercitus dux,
 honestū cōsiliū dat suæ reginæ 356
 Ananie pōtificis domus icēditur 632
 ipse cum fratre occiditur 633. 735
 Ananus Anani filius cōstituitur pōti-
 fix 540. sub hoc fit cōtentio pro-
 pter pontificatum 541
 Anani pōtificis ad Hierosolymitanos
 oratio 682. mors & laus 690
 Anilcus & Asineus quō sibi princi-
 patum parauerint 499
 Andeus Mithridati bellū infert 502.
 503. occiditur ibid.
 Annus magnus 9
 Anni septimi lex & Iubilei 77
 Annone maxima caritas circa Hieru-
 salem 364
 Antigonus Asiæ imperium occupat
 Antigonus Hircani fil. à fratre (304
 Aristobulo interficitur 353. 551
 Antigonus Iudæ regnū capit 386.
 dedit se Sosio 393. occiditur 394.
 395. 575. Hircano praeiduntur au-
 res 386. remittitur ad Herodē 395.
 occiditur ab Herode 405. 581
 Antigonus Aristobali fit pōtifex 561
 Antiochie Syriæ metropolcos prestā-
 tia 649
 Antiochi tencuolētia erga Iudeos 313
 Antiochi cū Cleopatra nuptie 314
 Antiochus deuastat Hierosolymā, &
 diripit tēplū 320. multis bellis uin-
 citur à Iuda Machabeo 323. 324.
 Antiochi mors, & quæ eius cau-
 sa 327.
 Antiochi cupatoris bellum cum Iuda
 & perfidia 328. 329
 Antiochus Eupator iunior interficitur
 Antiochus Theos adhuc adole- (330
 scens coronatur rex à tutore suo
 Tryphone 342. init amicitiam
 cum Ionatha ibid. perimitur à Try-
 phone 347
 Antiochus Soter acquirit Cleopatram
 Demetrii mortui uiduā in uxorem
 347. bellū gerit cōtra Simonē 348
 Hircanū obsidet, occiditur ab Ar-
 Antiochus Cyzicenus cū fra- (sacē ibi.
 tre Antiochophilo metore, q et Gry-
 pus belligeratur 351. occiditur 357
 Antiochus Demetrii Grypi fil. pellit
 Alexandrū regno 358. belligeratur
 cōtra Iudeos, & interficitur 359
 Antiochi Grypi interitus 575
 Antiochus Comagene rex moritur
 Antiochus Comagene rex ac- (477
 cusatur & obruitur à Cefennio, &
 uinctus ab eo Romā mittitur 771.
 Antipas primas Hierosolymæ (772
 occiditur 682
 Antipater, qui prius Antipas, partes
 Hircani fouet contra Aristobulum
 362. 363. Cesari auxiliatur 371. tur-
 tor Iudæ fit 572
 Antipater Hierosolymæ queros resti-
 tuit, seditionem componit, & filios
 suos Iudæ praeficit 373. ueneno
 interimunt 380
 Antipatri Herodis filij insidie in pa-
 tre 442. 444. 447. 448. 591.
 592. 596. accusatio & excusatio
 449. 450. 451. 452. 598. 599.
 necatur 458
 Antipater procurator Iudæ constituitur
 Antipater Samaritanus pro- (tur 568
 curator Antipatri 595
 Antipatri uersutiae erga Archelā et
 Philippum 596
 Antonia, arx Hierosolymæ 719. di-
 Antonia ab seditionis ca- (ruitur 742
 pta incenditur 633
 Antonij pfictio in Syriā & Aegyptū
 371. cōfert Hircano sacerdotiū ibi.
 Antonius quando à Cesare fuerit su-
 peratus bello Acciaeo 475
 Antonij & Cleopatra ardoris amor
 Aoth Israelitas à seruitute Moa (574
 bitarum liberat 820
 Aphrica unde dicta 21
 Apio Alexandrinus Iudeos accusat
 apud C. Caligulam 494
 Apion arguitur mendaciorū 810. 811
 Apollodorus Gaze dux uir fortis 356
 interficitur à fratre 357
 Apollonius uincitur à Iuda Macha-
 Apronius senator uulneratus (313
 aufugit 521
 Arabarches. i. princeps sacerdotū 67
 Arbores fructiferas nō incidēdas 103
 Arce Noe ubi sint reliquiae 8
 Arce in qua tabulae legis sunt recondi-
 te descriptio 66
 Arca domini quantorū malorū causa
 fuerit Palestinis, & quomodo Israe-
 litis redita 133. 134
 Arca deducitur Hierosolymam 171
 Arcades 784
 Archa

I N D E X

Archelaus Cappadociae rex Pherorā
Herodi fratri recōciliat 434. 587
Archelaus Herodis filius paterno re/
gno adoptatur 458. ad Caesarem
nauigat 461. cum fratre disceptat
pregno apud Cef. 462. 602. 603
Archelaus accusatur à Iudeis apud
Cef. 469. dimidio regni priuatur
470. accusatus relegatur Viennā
Gallie 472. 609. somnū iubet sibi
interpretari ibi.
Arctas rex Arabum belligeratur cū
Alexandro Ianneo 357. 553
Arctas rex Arabū obsidet Aristobu/
lū 363. cogitur soluere obfidionē 364
Arctas Petrus Arabiae rex Iudeā op/
Arctas cū Herode ge (pugnat 467
sero suo bello cōgreditur, et uincit
cū 482. qd auguriū cognouit 483
Arietis instrumenti bellici quanta uis
Aristei studium pro libertate (660
Iudeorum 305
Aristobulus Hircani filius. quō pater
num principatū administrarit, et q̄
impis erga matrē et fratres fuerit,
tum quō. mortuus 353. 354. 551
Aristobuli crudelitas in suos consan/
guineos 550
Aristobulus Alexandri Iannei fil. re/
gnū maternū inuadit 361. 555.
quō de regno cōuēit cū fratre Hir/
cano 362. obfessus liberatur à Scam/
ro 354. qd gesserit cū Pompeio 365
Aristobuli iunioris pulchritudo 396.
consequitur sacerdotium, et sub/
mergitur ab Herode 397
Aristobulus captus elabatur redinte/
gratq; bellum et iterū cap. 559
Aristobuli et Hircani disceptatio de
regno corā Pompeio 365
Aristobulus pfide agens capitur, et
uinctus ducitur Romā 366. 367. li/
beratur captiuitate, et occiditur à
Pompeianis 560
Arius Lacedaemoniorum rex Iudeis
amicus 319
Artabanus Parthorum regnū capit
Artabanus Parthorū rex cedit 477
regno propter odium satraparum
suorū 530. Implorat auxilium Ixa/
tis et in regnum restituitur 531
Artemon dux Cleopatrae Iudeā inua/
Artium inuentiones 6 (dit 401
Artorius quō cūaserit ex incendio Iu/
Asa cōstituitur rex 223 (deorū 74-7

Aseregis gesta 224
Asamoneorum principatus quā diu
durauerit 394
Asahelis prelia et gesta 247. 248
Asahel interficitur 166
Asarie uaticinium 284
Asphaltitis lacus 15. 697. 698
Ascalonis situs, et descriptio 648
Asinei et Anilei fratru cōspiratio quō
sibi principatū parauerint 499.
hostes impuissos inuadūt et obrucāt
500. amice excipitur ab Artaba/
no ibi. potētia elati impie agūt 501
Asineus ueneno interficitur 502
Assucri conuiuium 293
Assyrijs excidium praedicitur 254
Astrologie et Geometrie quāta olim
Athenienses 627 (difficultas 9
Atrongeus pastor regnum Iudeorū
affecit 606. 466
Augusti edictum pro Iudeis 428
Augusti astutia in explorando ficto
Alexandro 471. 609
Augustus moritur 476
Aula regis Hierosolyme 716
Aurea aquila super portam templi ab
Herode collocata seditionem conci/
tat 460. 600

B

Baal deus Tyriorum 246
Baalis sacerdotes interficiuntur 228
Baase regis Israel gesta 224
Babylon capitur à Cyro et Dario
Babyloniae turris edificatio 10 (277
Babylonij obsidet Hierosolymā 264.
267. Babyloniorū regū successio 275
Babylonij L. millia Iudeorū interfici
Bachidis perfidi gesta con (unt 504
tra Iudam 330. 332
Bacchidis gesta contra Ionatham et
cuius fratres 533
Bachides obsidens Ionathā ab obfesso
circumuentus pacē cum eo facit 334
Bagathus et Theodest. regi Assuero
insidiantes cruci affiguntur 294
Balaam malus conatus, cuius usina hu/
mana uerba loquitur 89. 90. 91
Balach cū Balaam cōsultatio quā im/
pediret Israelitas 88. 89. 90. 91
Banais praeficitur uniuersae militie
Salomonis 200
Barachus auxilio. Debore Sifara uiu/
cit 121
Barachie consilium Israelitis 294

Barzabanes Parthorum dux inuadit
Iudeam 383. 395. 565
Bassus Cecilius Sextū Caesarē occidit
Belli Iudaici historiā ante Anti (379
quitatum conscriptam 117
Bellice leges 105
Beniamin furti accusatur, fiste tamen
Bethel quid sonet 24 (39. 40
Bethleptos toparchia igne uastatur à
Vespasiano 697
Bethsamis quae aliās Scythopolis 327
Bethsurite dedunt se Antiocho 329
Biblia sacra quō à LXX. interpreti
bus traducta sint 307. et inde
Bob9 arandā terrā, neq; diuerso gene
re seminandam 98
Bonis corruptae poena 102
Boos ducit uxorem Ruth 130

C

Caccinna deficit cū suo exerci/
tu à Vitellio, et transit ad Ve/
spasianum 706
Caesares, imperatores Ro. uocati 212
Caesarienses Iudeos qui illic habita/
bant occidunt 634. 635
Caij Caesaris superbia 615
Caligula filius imperator Ro. 401. uult
haberi deus 494. mittit Petroniū
ut inuadat Iudeam ibi. minatur Pe/
tronio dira 498
C. Caligulae crudelitas et arrogancia
504. 505. 506 mollities eius 506.
auguria obtingunt 511
C. Caligula gladio scitatur, et confodi/
tur 511. 512. uxor et liberi eius etiā
occiduntur 517. eius crudelitas 518
C. Fannij cos. decretum p Iudeis 377
Cain fratricidā quomodo punitus 5
Calones Romanorum quales 691
Caleph exploratū mittitur terrā Cha/
naneam cum Iesu Blauē 79
Calistus infidias struit Caligulae 509
Cassander Macedonia occupat 504
Cassius Iulij Cef. interfector granibus
exactionibus affligit Iudeam 380
Castellum Dauid 714
Castoris Iudaei dolus in Titum Vespā/
Catullus Iudeos ad Cyresianū 724
nen trucidat 721
Cenez Israelitas liberat 219
Cerealis denunciat Samaritanos 663, exa/
rit Chetron 702
Cesennius Petrus Syriae administra/
tor, accusat Antiochum Comoget/
nes regem apud Vespasianum 721

INDEX

Cestius Gallus oppugnat Hierosoly/ mam, neq; tamē feliciter 640. 641	Dagonis templū exurit Ionathas 339	Dina violatur à Sichemitis 28
Cestius Gallus Syria prefectus 622.	Dan fons Iordanis 14	Direx regnum Arabie capit 436
audita Hierosolymorum clade per Florum facta, mittit ad Iudeos Poli tanium 626. Iudeorū ciuitates de/ uastat 638. confligit cum seditio/ fis 639	Dan ciuitas conditur 119	Diodotus, q & Tryphon uide Try/ phon
Cherææ cur insensus Caligule 506.	Danielis historia 272. usq; 279	Diophantus pseudographus 437
507. insidias parat ei 508. gladio cum impetit 511	Derij munificentia in Iudeos 284.	Diortij modus 100
Cherææ odit & Claudium 520. mor te multatur ibidem	Darij exempla ad prefectos 287	Dorch seruus Saulis sceleratus 155. 155
Cham filij & gentes ex eis 11. 12	Dauid opilio inungitur rex 147	Domitianus Vespasiani filius quō eua serit, & quō factus populi Rom. rektor donec ueniret ipsius pater 706. 707. quid gesserit cōtra Ger manos & Gallos 764
Chananei 12	Dauidis monomachia cū Goliath ibi.	Doritarum in Iudeos iniuria, & quō modo ulta à Petronio 525
Chananei demuo debellantur 116	Dauidis clementia erga Saulcm 157	Draconis leges 784
Chusi consiliarius Dauidis 184.	Dauidis cum Ionatha fordux 153	Droma Gedcomis concubina 123
Circuncisio Iudeorum & Arabum di uersa 18 (184	Dauidis reliqua gesta inde usq; 198	E
Circuncisio, est apud multas gentes	Dauid unice tantum tribus imperio sibi adscripto, reliquum principa tum cedit filijs Saulis 165. conscri bit epitaphium Sauli ibid.	butius decadarchus cadit 676
Ciuitas prima que 6 (121	Dauid totum Israelis regnum occupat	Edom quid Hebreis 29
Ciuitates fugitiuorum 94	Dauid Hierusalem expu (169. 170	Eglon rex moabitarum cōfoditur 120
Claudius quomodo suscepit imperi um 515. 518. 616. edictū prouulgat pro Iudeis 522. moritur 537. 619	gnat, primusq; eam restauratā uo/ cat Hierosolymam 171	Elcazarus pontifex 1
Cleopatra Demetrii uxor demortui, Antiocho Soteri nubit 347	Dauidis cum Hira rege amicitia 171	Elcazarus pontifex moritur 115
Cleopatra expulso filio Aegypti re/ gnū ipsa occupat 354. Ptolemaida obsidet 356. pugnat cōtra filiū ibi.	Dauidis adulterium cum Bethsabee	Elcazari pont. epistola ad regē Ptole/ maum Philadelphum 307
Cleopatre & Antonij furiosus amor 575. eius insidia in Herodem 575	Dauid famis tempore exorat à (176	Elcazarus frater Machabei interitū/ Elcazarus Dinei, princeps (tur 328
Cere seditio, & poena 82. 83	deo pluuiā 190. offendit deū nume rando populū 192. preparat neces/ saria tēplo extruēdo, Solomonēq; fi lium hortatur ut id absoluat 194	latronum 535. 619
Cotus cum quibus uetitus 76. 77	Dauidē spiculiū fūct inuēcula Abisac 195	Elcazarus quidam Hircanū calumnia afficit 351
Coruel. Fauisus priuus murū conscē dit in capiēda Hierosolyma 367.	Dauid moriturus quō filiū instruxit et mortuus quō fuerit sepultus 188.	Elcazarus fil. Ananie, scriba capitur
Coponius dux equestris phalan (557	Debora auxiliāte Baracho redi (199	Elcazarus Ananie, autor noue (540
gia 473. redit Romam 475	mit Israelitus 121	rebellionis Hierosolymitanis 631
Cremona depredatur 706	Decalogi præcepta 65	Elcazarus Iairi Massade tyrannus 634
Cumani prefectura et exiliū 534. 536.	Decimarum institutio 15. 16. 86	Elcazarus Sane, Romanum arictem saxo conterit 659
Cuspius Fadus preficitur (618. 619	Dei pactum cum Noe 9	Elcazarus princeps sicariorum 772
Iudee tutande. 527. occidit Theo/ Cusardi Assyriorum regis (dam 533	Deliorum decretum pro Iudeis 377	Eliachim succedit in regnum fratris uincti & uocatur Ioachim 264
prelium cum Israelitis 119	Demetrius Phaleræus bibliotheca Pto le. Philadelphi prefectus 305. 306	Elisib. capit principatū sacerdotū 291
Custoborus occiditur 409. 410	Demetrius Seleuci capto Tyri regno quō bellū gesserit cū Iuda 329. 330	Eli sacerdos preficitur Israelitis 129
Cuthai und e dicti & eorum transmi Cuthai leges Iudeorū (gratio 257	Demetrii interitus 336	Eli filiorū malitia & interitus 131. 132
& dei cultū recipiūt 258	Demetrii Grypus assequitur filiam Ptolemæi Philometoris Cleopatram in uxore, & cōstituitur rex Antio chie 340. cū Ionatha cōsentit 341.	Elon cōstituitur princeps Israeli 126
Chutei quomodo insidiati sunt Iude is 286	exosus sit suis militibus ibid.	Epaphroditus Iosephum ad historiam antiquitatū descriptionē inuitauit 1
Cyrrinius Syria & Iudeā censet 475	Demetrius Antiochenos rebelles pu/ gna uicit 342. pellitur Antiochia 342. capitur 345. moritur 350	Ephesiorū decretū pro Iudeis 379
Cyri beneficentia in Iudeos 280	Demetrius Eucerus Damasce rex con stituitur 357. belligeratur tamē cū Philipppo & captus transmittitur Mithridati 358	Esaias propheta orat deum pro Exer chia & populo ipsius 259. 260
Cyri questiones ad cubicularios 282	Diluij descriptio 6. 7. 8	Esau, fratris dolo præripitur benedi ctio paterna 23
D		Esau cur dictus Edom, & quam uili regnum patris uendiderit 29
Dagon subuersus 133		Esau liberi ibid.
		Eschon puteus 22
		Esdræ aductus Hierosolymā 289. & quō Iudeos sicerit diuertere ab alie nigenis

INDEX

nigenis uxoribus quōq; rempub.
ipforū instituerit 290
Essenorū secta qualis 344.474
Eua qd significet 4. et quomodo à ser
pente seducta ibidem
Euaretus delator 436.590
Euliei 12
Eurycles delator 436.588
Eutychus fur cōprehensus desert A/
grippā apud Tiberiū 487.488
Exercitus instruendi ratio 77.78
Exhortatione quando sit opus 739
Exechias fil. Achaz, quā pie regnū
suum administrarit 255.256. quō
à Sennacherib obsidione liberatus
Exechias moriturus uite dila- (259
tionem impetrat 260
Exechias praeconū princeps interfi-
Exechiel prophetans in (citur 375
Chaldaea cōtemnitur 226
Etruscō constituitur tutor Achaz 254

F

FAmes inuadit regnū Dauid 190
Felix constituitur praefes Iudae
et ducit Drusillā uxore 536.619
occidit Aegyptiū prophetā 538
Felice Iudae praefidente qui tumultus
Festum luminariū 325 (exorti 620
Filij pro parentibus nō puniātur 102
Flavius Silua praeficitur Iudae 772
Fratris semē excitandū 100
Fortiū Dauidis descriptio 190
Fortissimū quid, quaestio Cyri 282
Fugitiuorum ciuitates 94
Furti poena 191

G

GAbaoñite in amicitia recepti
à Iesu 100
Gabaonitarum scelus in peregrinam
mulierem, propter quod ipsorum
ciuitas punitur 116
Gabinij gesta contra Alexandrū Ari
stobuli filium, et ipsum Aristobu
lulum 368
Gadarense dedunt se Vespasiano, et
occidūtur tredecim millia 695.696
Galba defectio, imperiū et interitus
Galilae descriptio 649.650 (699
Galilaea capitur ab Herode 389. defi
cit ab eo 391
Galileam Vespasianus inuadit 654
tota subigitur 680
Gall i ceturionis strategema 676
Gamela situs 974. obsidio 675
Gedconis clara facinora 122

Gellius turpidinis minister Antonio
Genasar lacus et terra (Imper. 396
descriptio 672.675
Gentium dispersio et nomina 10.11
Gerasenorū cedes et captiuitas 699
Germani stipatores Caligula quomō
pripis sui mortē sint ulti. 512.513
Germani deficiunt à Romanis 764
Germanicus à Pisone ueneno perimi
tur 477
Gessius Florus secte quartae Iudeorū
475. succedit Albino 541. fit Iu/
deis bellum contra Romanos ge/
rendi causa 544
Gessius Florus Iudae quō praefuerit
621. quō Iudeis causa fuerit belli cō
tra Ro. 622. 623. dolo ipsius Hiero
solyma opprimitur 624. falso de/
Getuli 12 (fuit Iudeos 626
Gimon propheta narrat Baasae regi
excidium 224
Giscala capitur 679
Glaphyre somnium et mors 473
Glaphyre superbia 585
Godolias fugitiuos Iudeos benigne
suscipit, terrāq; eis patriā colendā
concedit 270. interficitur ab Is/
Gorion occiditur 692 (mael 271
Gotholia regina conatus et interi/
tus 246.247
Graecorū omnia esse noua 783
Graecorum erroris quae cause 784
Grapte cognata Izate regis Adiahe/
norum 702
Grati militis facinus in Claudiū 510

H

Hebraei unde dicti 13
Hebraei. uide Israelitae
Hedchana pater Samuelis 131
Helenā Adiabenorū regina quomodo
facta fuerit Iudae 529
Helias à cornis pascitur et reliqua ei/
ius gesta 226.236.237
Heliseus efficitur propheta 229
Helisei gesta 236.239.243
Helisei sepulchrum, cadauer exceptū
restituit uite 249
Henoch et Heliae mortem nemo uidit
Herodis Antipatri filij prudē- (237
tia, et quō pripib. factus amicus
et accusatus euadit 373.374.564
Syria praeficitur ibidem
Herodes cōstituitur tetrarcha Iudae
Herodes effugit Parthorū in si- (383
dias et puenit Ro. 384.385.386.388

decernitur rex Iudae à Senatu Ro
387.583. obsidet Antigonū et capis
Galileā totā 388.389. belligeratur
cōtra latrōes 390.570. uidneratur
et duxit uxore filiā Aristobuli 392
Hieros. et Antigonū capit 393. re
petit et necat Hyrcanū 396. mer/
git Aristobulū 397. Cleopatra in
fidias struit 400
Herodes belligeratur cū Arabib. 400
401.403.576. occidit Hircanum
405. liberatissimus est in Caesare
406. praecipit suam uxorem occi/
dendam 407
Herodis senilitas in uxore et amicos si/
os 408.409. spectacula instituit 410
cōspirantes i ipsum tollit et ciuitates
extruit 412.579 liberalitate fauore
populi allicit 413.581. edificat oppi/
da 414. filios mittit Ro. erudiendos
Herodes amicitia reparat sibi (415
cū Agrippa et Cesare 415. nouē tē
pli edificationē aggreditur 417. la
gem nouā pmulgat i fures 420. A/
grippā liberaliter excipit 421. odē
um exercet in suos filios 423.424.
425.436. recōciliatur eis 426.582
Herodes filios et amicos persequitur
odio et tormētis 436.437. filij iter/
rū accusati damnantur 440. iugur
lantur 441.590.591
Herodes uxores quot, itē liberi et ne
potes 443.592. occidit Phariseos
Herodes aquilā aureā supra tē (445
pli portā collocat 455.600. morte
imminēte sibi luctū instituit 457. se
ipsum iugulare conatur 458. testa
tur et moritur ibidem
Herodis sepultura et successor 459
Herodes F. accepta tetrarchia ciuita/
tes extruit 476. Artabanū et Vi/
tellū cōiunio excipit 481
Herodiadis causa belligerantur inter
se Herodes et Aretas 482
Herodis exercitus cū Areta pugnas
uincitur 483
Herodis generis uniuersi catalogus
Herodes iunior accusatur ab (484
Agrippa et damnatur exilio 493
Herodes frater Agrippae maioris pro
ficetur templo Hierosolymitano
Herodes ab Antonio consti- (529
tuitur rex 578. tum procurator
Syria ibidem
Hester historia 292. usq; 300
Hirc

I N D E X

Hieremias uaticinās Hierosolyma ca/ ptiuitatē spernitur, & uite peri/ culum incurrit 265.266	dam ad Romanos 743.757	Ida, Mūdi liberta supri ipsius quod Pauline intulit ministra 479
Hiericho obsidetur & expugnatur 107.108	Hippicos, turris Hierosol. 716	Idumea unde dicta 29
Hiericuntis situs & fens 697	Hominis creatio 3.4	Idumea deficit à Ioram 242
Hieroboam quomodo expugnauit Salomonem 216	Homicidij etas 13	Idumaei seditiosi 773
Hieroboā quomodo ad regnum per/ uenit, & quae mala perpetraue/ rit aduersus deū 217. et deinceps.	Homicidij incerti expiatio 97	Idumeorū auxiliū cōtra Ananū 686
Vincitur & moritur 223	Hyrcaus Iesi phi Tobiae fil. quō na/ tus et sapiēs fuerit \ 316.317.318	Idumaei clam intromittuntur à Zelo/ tis in urbem 689
Hierosolyma quando & à quo primū ita nuncupari coepit 171	Hyrcauuceniū pueros et totidē puel/ las emit regi donandos 318	Iephibe Hebraeox Ammonitarū ser/ uitute eripit 125
Hierosolyma tributaria fuit Bēiamitis	Hyrcaui edificia & mors 319	Iephibe uotum temerariū ibidem
Hira rex T3ri gratulatur Sa/ lomoni ob patrium regnū 203	Hyrcaus Simonis Matathiae fil. acci/ pit patris principatum 348. oppu/ gnatur ab Antiocho Sotere, & a/ perit sepulchrum Dauidis 349	Iesu Christi historia 478
Hira donat Salomē munerib. 211	Hyrcaui uictoria & amicitia cū Ro. 350. ob fidet Samariā, eamq; captā deleuit totā 351. deus ei dicitur lo/ cutus ibid. calūniatur ei Eleazarus quidam 352. moritur 352	Iesu Naue explorat Chananaē 79
Hicm inūgitur rex, et eius gesta 243	Hyrcaus declaratur pōtif. 368. 557	Iesu Naue praeficitur Israelitis 60
Hierosolyma capitur à Babylōijs 265	Hyrcaus Alexandri Iānei fil. (561 cū fratre Aristobulo praelia gerit. 363. 555. disceptat cū fratre pro re/ gno apud Fecperium 365	Iesu Naue successor Moyses cōstituitur Iesu uaticinatur 104 (95
obsidetur rursum à Babylōijs 267	Hyrcaui belum ci m Arabibus 555	Iesu Naue explorat Hiericho 106. ob fidet eam & expugnat 107. 108
destruitur à Chaldeis 266	Hysteriorū scriptoribus nō idē esse studū & fne i. quid ipsis in pri/ mis curandum 392	Iesu reliqua gesta usq; 115
Hierosolymorū reges et q̄diu regna/ runt, itē quot pōtifces fuerūt 269	Iacob quō praeiūerit benedictio nem paternam Esau 23	Iesu terram captā sorte partitur 112
Hierosolyma quae mala sub Antiocho fit perpeffa 319. 320. 321	Iacob si gēit et quiescētis somniū 24	Iesu mors 115 (112. 113
Hierosolyma deuiatio ab Antiocho 548	Iacob quō circūuētus à Laban socero Iacob filij, et si ga cū ipsis 26 (26	Iesu pōtifich oratio ad Idumaeos 686
Hierosolyma capitur à Pōpcio 556	Iacob uisiones & lucia 27. 28	Iesu Sappha, hostis Iosephi Matathiae ibid 644
Hierosolyma opprimitur dolo Gessij Flori 624. i. struit se ad bellū cōtra Ro. 647. exagitur seditiōe inte/ stina, et occidit primores ciuitatis 681. 693. triplici intus seditiōe ex/ agitur 7. 708. 709. 720. qua/ lis urbs fuerit describitur 714. 715 716. 717. 718. 719. 720. primus murus capitur, & oppugnatur se/ cūdu 723. fames qualis, & preda/ tio à seditiosis 730. 734. 735. 736. 737. 747. tēpli expugnatio. et ca/ des maxima 749. 750. 751. ciuita/ tis totius expugnatio 757. captiuo/ rū israhel et occisorū numerus 759 funditus subuertitur 760. Hieroso/ lyme excidiū quae pdigiaprecessse/ runt 752. 753. quoties fuerit capta	Iacob ubi cognouisset filiū suū Ioseph uiuere, accedit cū cū omni sua de mo/ Iacob filij & posterij ibid. (41. 42 Iacob mors & sepultura 43. 44 Iacobus frater domini lapidatur 540 Iadon propheta increpat Hieroboam 218. discerpitur à leone 219 Iaddus princeps sacerdotū constitui/ tur 300 Iacr Galaadites Israelitarū principa/ tum cbinet 125 Iāneus, q et Alexāder, cōstituitur rex prae uoluntatem patris sui 354 quae gesserit ibi. uide Alex. Iāneus Iannia capitur à Vespasiano 696 Iapha expugnatur 662 Iapheth filij quot, & quae gētes ex eis ortae 10. 11 Abidum naturae 47	Iamēda quae sint 75 (245 Ioab belum ci m Acher 166 Ioab fertitudo cōtra Ammonitas 176 Ioab interficit Amasem, ob fidet Sabce autore sediticnis, & constituitur totius militia princeps 189. 190 Ioab occiditur in templo 200 Ioacha fil. Iosie succedit in regnū pa/ tris & captus à rege Syria priua/ tur imperio 364 Ioachazas fil. Hiei, succedit in pater/ num principatum 248 Ioachas fil. Hieu, fit rex, cuius regnū cōteritur ab Asabele 249 Ioachim rex impius quomodo regnū affequutus sit & quomodo admi/ nistrarit 264. 265 Ioachim dedit se hosti 265 Ioachim sacerdos. uide Alcimus Ioannis Baptista historia 483 Ioannes frater Iude Machabaei occi/ ditur 333 Ioannes fil. Iude ob principatū saccr/ dotij à fratre Iesu interficitur 300 Ioannis Giscala, Leuiae filij, malitia in Iosephum Matathiae 643. 644 Ioannes Leuiae seditiosorum apud Gi/ scala

I N D E X

Scalas princeps 678. *ausugit Hierosolymam* 680
Ioannes Lenie consilia Anani prodit 285. *monarchiam Hierosolymorū affectat* 684. *quō se bellicis instrumētis instruxerit* 709. *quō ipse et Simō predati sint populum* 731. *donaria tēpli rapit* 737. *capitur* 760
Ioannes Idumeorū dux sagitta interficitur 722
Ioathan succedit Ozie patri 235
Ioas quō emutritus et rex factus 246
Ioas quō se gesserit, et eius interitus 247. 248. 249
Ioade pōtificis beneficia in Ioā 246
Ioane propheta historia 251
Ionas Anne fit pontifex 524
Ionathe oratio ad patrem suum Saul pro Dauide 501
Ionathe cū Dauide amicitia 152. 153
Ionathas in fratris Iude locū substituitur 335
Ionathas fratris mortē ulciscitur 234
Bacchidē circūuenit, et amicitia cū eo facit 334. *redit in gratia cū Demetrio* 335. *ingit amicitia cum Alexandro* 338
Ionathe bellū cū Ioppensibus 338
Ionathas templū Hierosolymitanū à Macedonibus occupatum obsidet 340. *succurrit Demetrio* 342. *Nabatheos expugnat* 344
Ionathas dolo circūuentus à Triphone capitur 345. *occiditur* 346
Ionathas textor seducit Iudeos Cyreneses et uiuus cōburitur 781. 782
Iorā qualis rex, et eius pradiū 237
Iorā rex Hierusalē quibus malis afflictus sit 242. 243
Iorā regis Israel gesta et iteritus 243
Iosaphat fit rex 226 (244)
Iosaphat pradiū aduersus Ammonitas et Moabitas 232. 235
Iosaphat pij regis gesta 235
Ioseph somnium, et quō in ipsum cōspirarint fratres 30
Ioseph uēditus à fratrib. puenit in Aegyptū, ubi falso stupri accusatur 31
Ioseph incarceratus somnia interpretatur 33. 34. 35
Ioseph praeficitur Aegypto 34. 45
Ioseph quō se gesserit erga fratres male meritos 36. 37. 38
Ioseph insinuat fratrē suū Beniamin furti tandemq; se fratribus cognos-

scendum praebet 38. 39. 40. 41
Ioseph moritur 44
Iosephi huius historici eruditio et quae etate Antiquatū historiā cōscripserit
Iosephi patria et parētes 545. (544)
Iosephus quot annorū historiam cōscripserit 2
Iosephus Matathie huius historiae scriptor, quō suā toparchiā administrarit tēpore seditionis Hierosol. quō suos militare disciplinam docuerit 642. *quae pericula et quas insidias fuerit passus à Ioanne Giscaleo et alijs* 643. 644. 645
Iosephus Matathie proditor patriae accusatur et deficiunt ab eo subditi 644. 645. *cognita ueritate redeunt ad eū* 645. 646. *Tiberiadē defecit et recuperat* 646. *affligitur à Rom. praesidio* 651. *quale se gesserit in Iotapatnorū obsidio cōtra Vespasianū* 657. 658. *astutissimū eius consiliū* 661. *quō capta ciuitate se abscondit* 664. *dedit se* 667
Ioseph. Matathie credidit iustitiam 666. *predicit Vespasiano imperij euentū* 667. *captiuitate liberatur* 705. *Hierosol. suadet deditiōe* 726. 727. 728. 729. *eius pater detinetur captus* 735. *ipse ueneratur* 736. *hortatur iterum Iudeos ad deditiōem* 742
Iosephus Tobie fil. Oniā sacerdotē et Ptolemē regē hostes recōciliat et quomō ad summus opes perueniunt 314. 315. *eius mors* 319
Iosephus Zacharie et Azarias inorbediētes Iudae monitis praelio succumbunt 327
Iosie filij Amō regnū quale 262. 265
Iosippus Herodis frater occiditur 391
Iosue. uide Iesus Naue (572)
Iotapata obsidetur à Vespasiano 655
fitus eius 656. *deuincitur* 664
Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. *obsidetur à Vespasiano*
Isaac natiuitas 16. 18. 21 (657)
Isaac quō errore benedixerit Iacob pro Esau 23
Isaac quadragenarius ducit uxorem Rebecca 31
Isaac peregrinatio tpe famis, et quid profectiōe ei acciderit 22. 23
Ishoseth nutritur 169
Ischa quid significet 4
Iscaboth natiuitas 132

Ismaelis natiuitas 18
Ismael alius sceleratus homo quae mala perpetraverit 270. 271
Isidis templū destruitur 480
Israclitarū infantes quō oppressi fuerint in Aegypto 44. 45
Israclitae ducuntur ad montē Sina et quomodo isthic tractati 56
Israclitarū de Amalechitis uictoria 59
Israclitae ppter inediā Moſen obloquētes puniūtur, et deinde coturnicibus aluntur 78 (88)
Israclitarū pugna cū Chananeis filix
Israclitarū pugna cū Og et Seon 87
Israclitae à Chananeis et Cusardo Asſyriorū rege oppressi, in libertatē restituti 119. 121. *cōsūcū à seruitute liberat Aoth* 120. *ide Gedeō* 122. *deinde Iephthe* 125. *postea Samson*
Israclitarū clades 132 (127. 128)
Israclitae postulant regem 136
Israclitarū reliquiae in Hierosolymis quomodo tractatae 270
Itaburius mons occupatur à placido
Iubilei anni lex 77 (677)
Iudas Eliasibi fil. principatum sacerdotum accipit 30 (115)
Iuda trib. principatu obtinet in Israel
Iudae Galilei filij defectionis autores
Iudas Matathie fil. et Machabeus dictus quae bella gesserit, et quō cultu dei restituerit 323. 324
Iudas Essaeus propheta praedicat mortem Antigoni 3535. 58
Iudae descriptio, et undecim eius fortēs 650
Iudeis reditus in Hierosolymam conceditur à Cyro 280
Iudeorū resp. qualis ante captiuitatē et itē qualis post captiuitatē Babyloniam 287
Iudeorū quis status post mortē Alexandri Magni 304
Iudeis qui beneficia quicq; honores à regib. multis exhibiti fuerint 312
Iudei q male tractati ab Antiocho
Iudas foedus facit cū Ro. 331 (310. 328)
Iudas occiditur 332
Iudeorū et Samaritarum descriptio corā Ptolemaeo Philometore 337
Iud. sectae quot 344. 352. 474. 610
Iudeorū quae fuerit potētia cum periret Antiochus Demet. Grypi fil. 359
Iudei i Asia et Libya affliguntur 428
Iudeis mos fuit habere multas uxores 443

I N D E X

Iudeorum circiter 3000. occiduntur
461. rursus alia eorū strages 465.
itē alia 478. 605. 462
Iudeorū tumultus pro libertate 466
ppositio Ro. cōtra Archelāū 468
Iuda Gaulonitis seditio contra Cyreniū 474
Iudeorū gēs omnis pellitur Ro. 480
Iudeorū L. millia cesa 504
Iudeorū cū Philadelphis dissidiū propter stolam sacerdotalem 528
Iudeorū seditio & strages in die 627
mōrum 534
Iudeorū alia seditio cōtra Samaritas 535
Iudeorū latrocinia inter seipsos 557
Iudaei et Syrii cōtendūt inter se, tū Iudeorū pōtificum et sacerdotum dissidium fit 538. 539
Iudeorū uarij tumultus in Iudea & Samaria 618
Iudeorū magne strages per Cesariā et Syriā 635. in regno Agrippe 636. Alexandriae 637. Damasci 641
Iudeorū fortissimi qui fuerint in obsequio Hierosolymitana 742
Iudeorū strages iuxta Asealonē 648
Iapha 663. alia Hierosolymis ab Iudaeis 689. alia 691. uide Hierosolymitani
Iudeos quae calamitas reperit apud Antiochenes 762
Iudeorū apud Cyrenen interitus 781
Iudeorū gētis antiquitas & mores describuntur 787. et dēiceps usq;
Iuliani cēturionis fortitudo 824
& interitus 741. 742
Iulij Caesaris decreta pro Iudaeis 375
eius interitus 379
Iusurandum Iudaicum 21
Iuuenium XL. comprehensorum constantia 455
Izatis Adiabenorū regis circuncisio, gesta, mors & sepultura 529.
530. 531. 532. 533
L
Laban quā iniquē egerit cū suo genere Iacob 25. 26. 27
Laodiceusū decretū pro Iudaeis 378
Lapidum praeciosorū ueste pōtificali insutorū mira uirtus 72
Leuce 775
Leuitarū officium & fors à Mose distributa 86

Liberi nō ducant ancillas 99
Libya 12
Longeuū primi homines 7
Lōgini militis Ro. facinus audax 724
Longus miles, seipsum occidit 747
Lorica templi, populū à sacerdotibus dirimens 719
Lot ab Assyrijs captus liberatur 15
Lot hospitatur angelos 17
Loti uxor transformatur 17
Lucilius Bassus Herodiū & Machेरuntē capit 768. Iudeos interficit & Iudeā diuendit 770
L. Annius mittitur à Vespasiano expugnatum Genasam. 698
L. Antonij decretū pro Iudaeis 377
L. Lētuli COS. decretū p Iudaeis 377
Lupus occiditur à Claudio 521
Luctus tempus, quāle 100
Lydda capitur à Vespasiano 696
Lysias deuincitur à Machabeo 324
interficitur à Demetrio 330
Lysimachus Hellestōtū occupat 304
Lysimachus fratrem suum Apollodorū obtruncat 357

M

Machabeorū martyriū 480
nes describuntur 825
usq; ad finem
Macherus capitur à seditiosis 636
Madianorū strages p Gedeonē 122
Magnus campus 697
Malchus Arabs Antiochi Thei tutor 341
Malachi uel Malichi scelera, perfidia & interitus 380. 381. 564
Malchus Arabiae rex mittit Vespasiano auxilium 651
Manachemus diuinator Herodi ad huc puero regnū uenturū praedicat 417. 418. 419
Manachemus Iudae Galilei fil. constituit se principē seditiosorū 633. tyrannidem exercet in suos 634. interficitur ibidem
Manabē regis sui interfectorē perimit ipseq; fit rex malus 253
Manasses filij Ioānis ad Sanabalath dissessio 300
Manasses Ezechiae fil. succedit patri, qui dum suae malitiae poenas lisset resipiscit 261
Manethon Aegyptius refellitur 797
Manna quid 58
Manue pater Sansonis 126

M. Agrippe beneuolentia in Iud. 512
M. Antonij exemplū ad Hyrcanū & beneuolentia in Iudeos 382
M. Antonij beneficia et studium erga Herodem 323
M. Publij decretū pro Iudaeis 378
Mardocheus auliculus Hester 293
Mardochei luctus & oratio 295
Maria soror Moysi moritur 86
Maria Eleazari, filiū suū coxit 648
Mariammes pulchritudo 396. accusatur & occiditur à marito 408
Mariamme ueneficij fratru quēd patris fruxerat Herodi, cōficia 505
Mariammes turris Hierosol. 716
Marsus praef. Syriae 514. 526
Marion Galileam invadit 388
Massada capitur & Rom praesidium occiditur à Iudaeis seditiosis 638
Massade filius & captivatio 774. 775. 776. 777. 778 779
Matathiae eiusq; filiorū Zelus pro legis patriae cōsecutione 321. 322
Mathias sacerdos unius diei 496
Mathias à Simone occiditur 734
Mausoleū à Danicle constructū 278
Melchisedech excipit Abraamū 15
Memnonis sepulchrum 615
Mense propositionis descriptio 66
Mensis septimi ratio 74
Meretricis merces non cedat in usum sacrificiorum 96
Mesopotamia quā difficilis sit iter agentibus 21
Metilius Ro. praesidij dux, paciscitur cum seditiosis ut ipsi cum suis militibus detur abire 632
Michee prophetia contra falsos prophetas 232. 233
Michol astutia 151
Michol cōiuciatu Davidi 175
Miles Romanus captus qui aufugerat quomodo puniuit à Tito 756
Milesius ciuitatem Damascum à se proditam Philippo, recipit 359
Miphiboseth filius Ionathae impetrat gratiam à Davide, & bona auita recuperat 175
Miphiboseth curator insidiatur regno Davidis 182
Misa Moabitum rex immolat suum filium 258
Mithridatis bellum cum Anileo 506. 503
Monobazus rex Adiabenorū 529
proficitur

I N D E X

proficitur iudaeismum 532
 Mons ferreus 697
 Mopsuestia igni concrematur ibid.
 Mortuos omnes, etiam hostes, sepeli-
 endos 101
 Mortuus reuiuiscit in sepulchro He-
 lisei 249
 Moses 2
 Mosi etas 13
 De Mose uaticinium 44-47
 Mosi natiuitas 45
 Moses trimestris expositus quomodo
 seruatus fuerit 46
 Moses puer calcit diadema regis Ae-
 gypti pedibus 47
 Moses cū rege Aethiopū pugnat &
 filiam eius dūcit uxore 47-48
 Moses uidet rubum ardentem ex quo
 ei deus loquebatur 49
 Moses edit miracula in Aegypto &
 filios Israel illinc educit 50-51
 52-53-54-55
 Mosi fiducia in deum 54-55
 Moses socerū suum in castris excipit,
 eiusq; obsequitur consilio 61
 Moses leges dei promulgat 62
 Moses purificat tabernaculum 70
 Moses bello idoneos recenset 77
 Moses decimas sacerdotibus adscri-
 bit 86
 Moses quomodo locutus populo ante
 mortem & quae ei prescripserit
 politica 94. & deinceps 95
 Moses rursus concione cōuocat 104
 Mosi prophetia 104
 Mosi etas & mors 105
 Moses propter insidias regis Aegy-
 pti aufugit in Madiā, & Rahue-
 lis sacerdotis filiam ducit uxore
 rem 48-49
 Mulieris fortitudo 283
 Mundi creatio 3
 Mundus Paulinam in templo stuprat
 479. relegatur in exilium 480
 Mutianus conspirat cum Cherea con-
 tra Caligulam 508
 Mutianus rector prouinciae sub Ve-
 spasiano 704-705. ducit exerci-
 tum contra Vitellium 706
 N
 Abal uir stultus 158-159
 Nabathae à Ionatha expu-
 gnantur 344
 Naboth arrogans stultus interficitur
 229

Nabuchodonosor quomodo Nechaor
 nem deuicerit 264
 Nabuchodonosor secundus 275
 Nachor posteritas 13
 Nadab & Abiu interitus 71
 Naum prophetia de Syris & Niniue
 254
 Nazareorum institutum 86
 Nechaon quomodo deuictus à Nabu-
 chodonosore 264
 Neemia Hierosolyma et tēpli restau-
 rationē impetrat à Xerxe 291
 Neemia sedulitas & mors 292
 Neerda ciuitatis descriptio 494
 Nemrod filij Cham gesta 10
 Neronis regnū et crudelitas 537-619
 Nero turbatus infelici Romanorum
 praesidiū successu, dubitat quē
 perficere possit Orienti tumultu-
 tuanti 647
 Nervis cur Iudaei nō uescantur 28
 Nicanoris bellum cum Iuda & mors
 330-331
 Nicanor persuadet Iosepho ut se de-
 dat Vespasiano 665
 Nicanor Hierosolymitanis pacē sua
 dens uulneratur 721
 Niger dux Iudeorum 648-649
 Nininitis excidium praedicatur 254
 Nisibis oppidi descriptio 498
 Noehi sententia contra Vasthim re-
 ginam 293
 Noe quō seruatus cum sua familia tem-
 pore diluuij 7
 Noe preces ad deū, filij & mors 8-9
 Noe quid propter ebrietatē commi-
 serit 12
 Noemis Elimlech uxoris reditus ad
 patriam cum Ruth 129-130
 Numidius Quadratus praefes Syriae
 535-619
 O
 Obed natiuitas 130-131
 Ochoziae scelerati regis qua-
 le imperium 236
 Odidas propheta 254
 Og rex cum exercitu suo deletus 88
 Oniae sacerdotis dissidiū cum Ptole-
 meo et quomodo reconciliatū 314
 Onias qui & Menelaus, princeps sa-
 cerdotum occiditur 329
 Onias Oniae fil. templū in Aegypto
 construit 337
 Onias uir iustus occiditur 364
 Oniae templū Alexandriae diripitur

& clauditur 781
 Ophni filius Eli 131
 Ophni interitus 132
 Ottho imperator trimestris moritur
 690
 Ozias filius Amasiae regnum acqui-
 rit 251
 Ottae peruersa studia 252
 P
 Pacorus Parthus Syriam tenet
 383. insidias struit Hyrcan-
 no Herodi et Phaselo 384 & 566
 Pacorus Media praefes ab Alanis ino-
 pinato obruitur 772
 Palestini subigunt Israelitas 126
 Palestinorum clades 134-171-172
 Palestinorū praelia cum Dauid 191
 Panes propositionis XII 67
 Pappi profectio & interitus 575
 Paradisi plantatio & flumina 4
 Parentū contemptores quomodo cor-
 ripiendi 109
 Parthi Iudeā affligūt 385-565-566
 Pascha sacrificia 74
 Paulina in templo stuprata 479
 Pedanij equitis Ro. robur & audacia
 745
 Pentecostes sacrificium 75
 Peraita Niger dux Iudeorum 648
 occiditur 692
 Percae descriptio 650
 Percussorum lex 101
 Pergamenorum pro Iudeis decretū
 378
 Petronij Iudeā debellandū missi mo-
 destia 495-496. seruat eū deus
 à malis quae ei minatus fuerat Cali-
 gula 498-616
 Petronij uindicta in Dorienses pro-
 pter Iudeos 523
 Phaccias patri Manahen succedit
 253
 Phanes rusticus fit pontifex 682
 Phara Gedconis famulus 122
 Pharaonis iniquitas 14
 Pharaones cur dicti omnes Aegypto
 rum reges usq; ad socerum Salo-
 monis 212
 Phari descriptio 704
 Phariseorum secta quadis 344-352.
 443-474-613
 Pharisei sub Alexandra regnum Iu-
 daicum administrant 360
 Pheroras fit exosus Herodi fratri
 430. reconciliatur ei 434. accusa-
 tur

I N D E X

Puerpere leges & purgationes 76
Purgationum leges 75
Putipharis uxor adultera Ioseph ad
adulterium inuitat, renucentemq;
accusat 33-32

Q

Q Vintilia mima mulier fortis
507
Q Pompeius COS. militum sustinet
impetum 520

R

R Aab meretrix benefica in ex
ploratores Iosue 106
Raab seruatur in expugnatione Hiez
richuntis 108
Racematio interdictitur 98
Rachelis pulchritudo 25
Rachelis astutia 27
Rachelis interitus ex partu 29
Rabuelis, qui et Ictro, gratitudo erga
Mosen 49
Rahuel consulit genero suo Mosi 61
Rapsaces Ezechie de ditione persuas
dere conatur 258
Rasin Syrie rex bellū gerit cū Achaz
254
Rasin interficitur 255
Rebecca parit gemellos 22
Regina Aegypti & Aethiopiae acce
dit Salomonem desiderio audienti
di eius sapientiam 218
Repudij ius quale Iudeis 410
Rex quomodo eligendus 97-98
Regis fortitudo 283
Rhoboth puteus 22
Roboam quomodo exciderit sua ipsi
us culpa regno 217
Roboam quomodo suum regnum ad
ministrarit, & quales extruxerit
urbes 220
Romanorū foedus cum Iuda Macha
beo 331
Romanorum decreta pro Iudeis, &
amicitiæ cum ipsis 375
Ro. imperij potentia tempore Vespas
iani 627. usq; 630
Romanorum calones aut serui quales
651
Romanorum disciplina militaris qua
lis 651. 652
Romani persundūtur seruati oleo 661
Romani ignibus circumscripti & occi
si 746
Ruben fratres suos homicidium mor
lientes dehortatur 30. 31
Ruben

I N D E X

Ruben oratio pro fratribus ad Iosephum	36	Salomon quomodo in extraneas mulieres exarserit, legesq; Mosais	215	expiat Dauid	190
Rubenite altare construant	113	præuicatus sit, unde dei grauem offensam incurrit	215	Satum quid sit	242
Rubri maris diuiso	55	Salomonis mors & sepultura	217	Scaurus Aristobulum ab Areta obfessum liberat 364. & 555. belli geratur contra Petram	367
Rubus ardens uisus Moysi	69	Salomonis uxor, prudentia, regni potentia, principes, potestas in demones, et amicitia cum Hira	201. 202. 203. 204.	Sedechias pseudopropheta incarcerationatur	233
Rufus & Gracchus duces	465. 467. 605	Salomon templi extructionem aggre ditur	204	Sedechias constitutus rex, male persuasus non credit Hieremie & Ezechieli	266
Ruta ingentis magnitudinis	769	Salomonis preces & hostie	207. 209	Sedechias capitur	268
Ruth gesta	130	Samarie descriptio	650	Seditiosi depredantur regiam	750
S		Samaria unde dicta	225	Seditionis apud Hierosolymam principes qui fuerint	772. 773
Sabbatum quid	3	Samaria à Syris obfessa quomodo diuinitus seruata	240. 241	Sciari infidie	488
Sabbatho pugnare quando Iudei dei primum ceperint	322	Samaria deletur ab Hyrcano	351	Seleucia qualis ciuitas	503
Sabei	12	Samaria quondam, nunc Sebastia	412	Seleucus Babylonicum regnum occupat	504
Sabec autor seditionis contra Dauid, occiditur	189. 190	Samaritanorum cum Iudeis disceptatio apud Ptolemaeum Philometorem	337	Seleucus Nicanor quam Iudeis amicus & beneficus fuerit	312
Sabinus aulam regiam Hierosolymis occupat 461. agit causam Antipatri	462. 605	Samaritarum infidie aduersus Iudeos	286	Seleucus Antiochi Grypi filius, nactus paternum imperium, Antiochum Cyzicenum auunculum suum captum occidit	357
Sabinum reprimere conantur Iudei	464. liberat cum Varus 467. sua ipsius manu moritur	288	288	Sellum Zacharie interfector quomodo interemptus	253
Sabinus Capitolium occupat 706. occiditur	ibidem	Samaritarum origo	257. 300	Sem filij & posterij	12
Sabinus murum Hierosolyme cõsecrat, & occumbit	740. 741	Samaritæ deuincantur à Cercali	663	Semei conuitia in Dauidem	183
Sacerdotes, eorumq; uestes Hierosol.	719	Sameus accusat Herodē 374. ab Herode honoratur	394	Semei interficitur	200
Sacerdotum uxores	77	Samosata ciuitas qualis	771	Senatuscõsultum Ro. pro Iudeis	372
Sacerdotes stola in templo Sal.	207	Samuelis natiuitas	131	Sennacherib contra Ezechiam prælium, & quomodo à filiis suis interemptus	258. 259. 260
Sacerdot alium uestiũ descriptio	67. 68	Samuel propheta moritur	157	Sennaar campus	9. 10
Sacrificandi generarius & institutio	71. 73	Samuelis umbra Sauli loquitur	261	Sentij oratio ad Senatum	515
Sadoch constituitur sacerdos	200	Samuelis gesta 134. 135. 136. 137. 138	134. 140	Seon regis interitus	88
Sadduceorum secta qualis	344. 352. 474. 613	Samuel orat deum pro Saule	145	Scpphoritæ cum Romanis pacem faciunt, & presidium ab eis recipiunt	649. 650
Salmanassar quomodo Israelitarum regnum cepit	257	Samuelem iniuria afficit Saul	146	Septem principes constituuntur in uinaquaq; ciuitate	97
Salomes Herodis sororis perfidia in maritum suum Custobarum	410	Samuel inuigilauit Dauidem in regē	148	Septuaginta interpretes ad translationem Bibliorum sacrorum mittuntur ab Elcazaro ad Ptolemaeum Philadelphum	307
adit filios fratris 420. uenit in substitutionem adulteri 431. nubit Alexæ 442. Stratonis turris olim, nunc Cesarea	412	Samsonis natiuitas, gesta, & mors	126. 127. 128. 129	Seron uictus à Iuda Machabeo	323
Salomonis natiuitas	179	Sanabalath genero suo Manassi promittit proprium principatum sacerdotij	301	Serpentis seductoris poena	5
Salomon rex declaratur & committitur ei structura templi	195	Sanctum sanctorum.	719	Serui non testentur	97
Salomon plectit seditiosos	199	Sardianorum decretum pro Iudeis	379	Serui Romanorum quales	651
Salomonis regie descriptio	210	Sare mors & sepultura	20	Sextus Caesar Syriam gubernat	373
Salomon enigma Hira soluit	211	Saul inungitur rex à Samuele	138	Syrie principatum Herodi uedit 374. interficitur à Basso Cecilio	379
Salomon quas urbes condiderit, & quas gentes subegerit	212. 213	Saulis gesta	139. usq; 164	Sextus Caesar quam dilexerit Hyrcanum	562
Salomonis diuitie & concubinae, item regni eius diuisio	214. 215	Saul demonio corripitur	147		
		Saulis filij	144		
		Saulis mors	164		
		Saulis scelus in Gabonitis admissum			

INDEX

Sextus Caesar necatur dolo 563
 Sicarij qui sint 632
 Sicariorum ex Hierosolymis in Alexandria ac Thebas profugorū interitus 780
 Sichimite luunt pœnas Dine superbia 28
 Siclus quid contineat 70
 Silens auxilio est hostibus Herodis 434. accusatus dānatur 438. 439
 Silo, fons dulcis Hierosolymis 714
 Simonis fratris Machabei uictoria 326
 Simō Matathie, fratris Ionathæ capti partes obit 345. 346. uincit Ceu debrum 348. perit ex insidijs generi sui 348
 Simon seruus Herodis, regnum affert 466
 Simon Essenus Archelao somnium interpretatur 472. 610
 Simon Canthara pontificatu priuatus 524. 529
 Simon Sauli homo sceleratus, sed maxime excelsi animi 635. 636
 Simonis Cathe Idumæorum datus oratio ad Hierosolymitanos 688
 Simon Gerasenus noue cōspirationis contra Romanos autor 699. pugnāt cum Zelotis 700. 702. capitur eius uxor 701. recipit eam 702
 Simon Gioræ occidit Matthiam 735 capitur 760. 761. reseruatur triūpho 762. occiditur 768
 Sifara uincitur 123
 Sitenna puteus 22
 Sodomite ab Assyrijs uicti et abducti ac rursus liberati 15
 Sodomite telluris descriptio 698
 Sodomorum excidium 16
 Socrus Herodis custos, regis mandata prodit 407. interficitur 408
 Sol sistit cursum suum 110
 Sol retrograditur 260
 Solomon uide Salomon
 Sopha Raguelis interfectus 681
 Sophaci quæ Barbari dicantur 21
 Spicilegium prohibetur 98
 Spoliorum diuidendorum lex 164
 Stela pontificalis à quibus solita custodiri 418
 Stratopedon incenditur à seditiosis 62
 Suiuspius interfectores quomodo deus

puniat 666
 Suffachus caput Hierusalem et spoliat templum 221
 Syri Samariam obsidentes quomodo diuinitus tenentur 240. 241
 Syrus profectus in uincula conijcitur 525

T

T Abernaculi structura 64. 65
 Tabernaculi instructura 69
 Tabernaculorum solennitas 74
 Tabula dñe legum dei 64
 Tarichee obsidetur et capiuntur 670. 671. 672. 673
 Teglatphalassar quomodo Israelitas deuicerit, captosq; abduxerit 253
 Templi Salomonis ciuiq; uasorū structura 204. 205
 Templū à Ioram et Gotholia destructum, reparat Iocan 248
 Templum Hierosolymitanum restitueri permittit Cyrus Iudeis 280. 281
 Tēpli edificatio impeditur 281. 286
 Templi Hierosolymæ descriptio 717
 Templum quomodo expugnatum est 749. 750. 751
 Terentius Rufus Simonem Gioræ caput 762
 Terra promissa negatur obuventura Israelitis ex Aegypto abductis, sed eorum filiis 80
 Testis falsi pœna 97
 Thamar à suo fratre compressa 179
 Tharbis filia regis Aethiopum petit Mosem pro coniuge 48
 Thaumasti officium erga Agrippam 489
 Theatri descriptio, in quo occisus fuit Caligula 510
 Theodas magus et pseudopropheta à Cuspio Fado occiditur 533
 Theodectus tragicus cur uisu priuatus 311
 Theodorus Zenonis Iudeos trucidat et Alexandri sarcinas diripit 356. 552
 Theopompus quæ factus insanus 311
 Thermuse Phraatis concubine matritia 476
 Thermut filia Pharaonis educat Moisen 46
 Thou rex init fœdus cum Davide 174

Tiberias ab Herode inniore edificata 476
 Tiberiadis oppugnatio et deditio 669. 670
 Tiberius succedit Augusto 476
 Tiberius cur uoluerit magistratus esse perpetuos 487. corripitur egritudine 490. dissimulat suum animum erga Caiū, et moritur 491
 mors eius nuntiatur 483. 492
 Tiberius Alexandri Galabarchis filius succedit Cuspio Fado 535
 Tiberius Alexander Aegypti et Alexandria prefes Vespasiano se uolens subdit 705
 Tiberius Alexander ducit exercitū contra Hierosolymam cum Romanis 710
 Tiberiensis lacus 697
 Tigranis Ptolemaidem obsidet 360
 Timotheus à Iuda uincitur 326
 Tiridates Armeniæ rex pugnans cū Alanis uix euadit 772
 Titus Vespasianus, Vespasiani filius mittitur à patre Alexandriam, ut duas legiones inde sibi adducat 648. peruenit cum eis legionibus Ptolemaidem 651. Iapham expugnat 662. clam Iotapatam capit 664. tangitur misericordia erga Ioseph. 667. Taricheos capit 762 capit Giscalā 678. 679. 680. mittitur à patre ad Galbā imp. 699 mittitur rursus in Iudeam ut Hierosolymā excindat 707. exploratum Hierosolymā profectus pericula incurrit 710. admouet exercitum urbi 711. propius accedit 715 irascitur militum temeritati 714 admouet ciuitati machinas bellicas 721. Iudeam captū crucifigit 722. capit primū et secundū murum 723. 725. 726. cōstitia audit ab obsessis 732. urbem triduo circundat muro, necui detur effugium 734. alloquitur milites 739. infelicitate pugnāt 741. iterum aggreditur pugna et extruit aggeres 744. 745 sacerdotes occidit, et seditiosos alloquitur 754. capit seditiosorū principes 760. milites collaudat et præmijs honorat 760. 761 triumphum instruit et agit unā cum patre 766. 767
 Trachonite latrones Iudeam et Syriam

I N D E X

riā depopulatur auxilio Silei 434.
 Traianus Iapham expugnat 662.
 Triphonis scuræ conuicium in Hir/
 canum 318.
 Tryphon dux Alexandri Balais, re/
 gis sui filium cupit suæ tutelæ com/
 mittendam 341. belligatur cōtra
 Antiochiam 342. circumuenit Iona
 tiam 345.
 Tryphon Hierosolymam oppugna/
 re aggreditur 345. scelcrate occi/
 dit Antiochum 347. perimitur &
 ipse ibid.
 Tryphon delator occiditur 441. 591.
 Tyri obsidio 301.
 Tyrii uincuntur à Machabeo 326.
 Tyro cum filio occiditur 441. 591.
 Tyro pœon, uallis Hierosolymæ 714.
 V
 Vagosius ducis odium in Iude/
 os 300.
 Valerianus Tiberiadem oppugnat
 669.
 Valerius Asiaticus 514.
 Varus Romanos obsessos liberat, &
 seditiosos trucidat 467. 607.
 Vastibis regina uxor Assueri regno
 priuatur 293.
 Ventidius dux Roma. ab Antigono
 corruptitur pecunijs 387. 569.
 Veritate nihil fortius 282.
 Vespasiani & Titi beneuolentia in
 Iudeos 312.
 Vespasianus præficitur à Nerone ex/
 ercitus in Syria regendis 648.
 collocat præsidium in Sepphorim
 649. exercitum adornat 653. Gali
 leam inuadit 654. Iotapatam obsi/
 det 655. usq; 664. uulneratur 659.
 mittit ad Iosephum in puteo delite/
 177

scntem ut ad se ueniat 665. audit
 à Iosepho, se futurum imperatorem
 667. in Cesariā proficiscitur 668.
 Ioppem capit ibid. Tiberiadem re/
 cipit 670. Tarycheos excindit
 673. obsidet Gamalam 675. usq;
 678. prudenter consulit suis mi/
 litibus 693. capit multas ciuitates
 696. reliquas Iudææ toparchias su
 bigit 701. prudenter & continen/
 ter agit quum Vitellius inuasisset
 imperium Rom. 703. declaratur im/
 perator à militibus 704. Iosephū
 captiuitate liberat 705. proclama/
 tur imperator à populo Ro. 707.
 quō Romæ exceptus fuerit 763. tri/
 umphum agit unā cum filio Tito
 767. templū Pacis edificat 768.
 clementer agit cum Antiocho Co/
 magenorum rege 772.
 Vincula incidi, & uincula solui, diuer
 se significationis Romanis 705.
 Vineæ quomodo plantanda 98.
 Vini fortitudo 282.
 Vitellius Iudeis stolam pontificalem
 reddit 480. parat bella contra A/
 rectam 483. redit Antiochiam ibi.
 Vitellij interitus 699.
 Vitellius quomodo Romam inuasit
 ingenti Germanorum agmine co/
 mitatus 703. militū ipsius insolentia
 Romæ 703. oppugnatur & oc/
 ciditur 706.
 Vitis aurca quingentorum talento/
 rum 64.
 Vniuersi creatio 3.
 Vonones à Parthis subditis regno pel/
 litur 477. dehinc capitur ibi.
 Vriæ dolose perit insidijs Davidis
 177

Vxores quomodo ducendæ 99. 100.

X

Xerxis beneficentia in Iudeos
 Xerxes rex Nemie (288)
 concedit & auxiliatur restituere
 Hierosolymam 298.
 Xylophoriæ festiuitas & mos 632.

Z

Zabulus Arabs interfecit Ale/
 xandri Balais caput mittit Pto/
 lemæo Philometori 340.
 Zachariæ Ioiadæ fil. lapidatur 248.
 Zachariæ filius Herodæam dolo occi/
 ditur à Sellum 253.
 Zachariæ filij Achaz regis interitus
 254.
 Zachariæ accusatur & occiditur à
 Zelotis 693.
 Zamaris Iudeus Babylonius 444.
 Zelotæ qui, & quur sibi hoc nomen
 imposuerint 682. 773. insurgunt
 & pugnant contra Ananum 684.
 clam intromittunt Idumeos in ar/
 bem 689. occidunt Zachariā 79.
 Zelotarum crudelitas 692. pugna cū
 Simone Geraseno 700. capiunt uxor/
 rem Simonis 710.
 Zelotarum gesta contra Ioannem Ge/
 rasenū 720.
 Zelotypiæ probatio 76.
 Zibe donantur à Dauide omnia bona
 Miphiboseth curatoris regij 183.
 Ziphæi produnt Dauidem Sauli 156.
 Zoilus Stratonis turris tyrannus su/
 bigitur 355.
 Zorobabel pergit ad restituendum
 templum 284.

F I N I S.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

FLAVII IOSEPHI HE

BRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE

Iudeorum contra Apionem grāmaticum Alexan
drinum, ad Epaphroditum

LIBER PRIMVS

VFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiqui-
tatum, optime uirorum Epaphrodite, legentibus eos,
aperui de nostro genere Iudeorum, quia & uetustissi-
mum est, & primā originē domesticā habuit. Quinq;
miliū enim annorum numerū historiam continētem,
ex nostris sacris libris Græco sermone conscripsi. Quo-
niam uero multos uideo, respicientes blasphemīā quo-
rundam insane prolata: & ea quæ à me de antiquitate
conscripta sunt, non credentes: putantes mendaciū no-

strum esse genus, eo quod nulla memoria apud Græcorū nobiles historiographos
digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me bre-
uiter hæc dicta conscribere: & derogantium quidem uesanum spontaneumq; incre-
pare mendacium, aliorum uero ignorantiam pariter emendare: uniuersosq; de
nostra antiquitate, qui scilicet ueritatē amplectuntur, edocere. Vtar autem in meis
dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi:
eos autem qui blaspheme de nobis atq; fallaciter cōscripsere aliqua, per semetipsos
conuictos indubitanter ostendam. Conabor etiam causas exponere, propter quas
non multi in Græcis historijs gentis nostræ fecere memoriam: nec nō & eos, qui de
nobis scribere uoluerunt nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus
itaq; satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantum-
modo fidem habere, & ab eis cōsulendam esse ueritatis integritatem: nobis autem
& alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria uideo con-
tigisse. Quapropter decet nō uarias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam
ponderare. Omnia siquidem Græcorum noua, & heri (ut ita dicam) nuperq; facta
cognoui: hoc est fabricam ciuitatum & adinventiones artium conscriptionesque
legum: cunctarumq; rerum iunior apud eos est historiæ diligentia conscribendæ.
Apud Ægyptios aut, atq; Chaldeos, & Phœnicas (desino enim nos illis cōnumera-
re) sicut ipsi fatentur, res gestæ antiquissimā & permanentem habent memoriæ tra-
ditionem. Nam & locis omnes inhabitant, quæ nequaquam aeris corruptioni sub-
iaceant: & multam prouidentiam habuere, ut nihil horum quæ apud eos aguntur
sine memoria relinqueretur: sed in publicis cōscriptionibus semper à uiris sapientis-
simis dicerentur. Græcorum uero regionē innumeræ corruptiones inuasere, rerum
memoriam delentes. Qui autem nouas constituentes conuersationes, omnium se
primos esse credidere, sciant quia etiam sero & uix naturam potuere agnoscere lite-
rarum. Nam antiquissimum earum usum habuisse creduntur à Phœnicibus, & à
Cadmo se didicisse gloriantur: Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonstrare
seruatam conscriptionē, neq; in templis, neq; in publicis anathematibus: quando
etiam de Troianis rebus, ubi tot annis militatū est, postea multa quæstio atq; con-
tentio facta est, utrum literis uel sint: & magis ueritas obtinuit, quod usus modernā

Omnia Græco
rū esse noua

rum

rum literarum illis fuisset incognitus. Constat autem, quod apud Græcos nulla inuenitur conscriptio, poemate Homeri uetustior: & hunc etiam post bella Troiana fuisse manifestum est. Et aiunt neque hunc literis suum poema reliquisse: sed cantibus memoria reseruatum, postea fuisse compositum, & propterea multam in eo comperiri dissonantiam. Qui autem historias apud eos conscribere tentauere, id est Cadmus Milesius, & Acusilaus Argiuis, & post hunc quicumque alii fuisse referuntur, paululum tempus Persarum contra Græcos expeditionem præcessere. Sed & eos qui de celestibus ac diuinis primitus apud Græcos sunt philosophati, id est, Pherecydes Syrium, & Pythagoram, & Thaletem, omnes concorditer consentunt, Aegyptiorum & Chaldaeorum fuisse discipulos: & breuiter conscripsisse, quæ à Græcis omnium antiquissima iudicantur, ita ut uix ea credant ab illis fuisse conscripta. Quomodo ergo non est irrationabile, ut tali fastu turgeant Græci, tamquam soli sciant uetera, & ueritatem eorum exacte tradant: aut quis non ab ipsis conscriptoribus facillime discat, quod neque firmiter scientes aliquid conscribere, sed quod unusquisque opinatus est, hoc studuit explanare. Vnde etiam libris se inuicem arguunt, & ualde contraria de rebus eisdem non piget eos dicere. Sed ego uidebor me potioribus esse superfluis, si explanare uoluerim, quantis quidem locis Hellanicus ab Acusilao de genealogiis discrepat, & in quantis Hesiodum corrigit Acusilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in plurimis ostendit esse mendacem, Ephorum uero Timæus, Timæum qui post illum fuit, Herodotum uero cunctis: sed neque de Siculis cum Antiocho & Philisto aut Callia Timæus concordare dignatus est: neque rursus de Atticis hi qui Atthidas conscripserunt: aut de Argolicis qui de Argis historiam protulere, alterutros consecuti sunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibuscum rebus, quando de militia Persica, & his quæ in ea sunt gesta, tantum uiri probatissimi discordasse noscuntur. In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accusatur, licet scriptu-
Causa erroris
Græcorum pulcherrimam sui temporis historiam conscripsisse uideatur. Causæ uero huius dissonantiæ multæ forsan & aliæ querere uolentibus apparebunt. Ego uero duabus quas dicturus sum, maximam huius uim diuersitatis ascribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi prior esse uidetur: id est, eo quod ab initio non fuerit studium apud Græcos, publicas de his quæ semper aguntur proferre conscriptiones. Hoc etenim præcipue & errorem & potestatem mentiendi posteris, uetus aliquid uolentibus scriptitare, concessit. Non enim solummodo apud alios Græcos publica conscriptio est neglecta: sed neque apud ipsos Athenienses, quos terrigenas esse dicunt, disciplinæque cultores, aliquid huiusmodi reperitur. Sed publicatum literarum
Draconis
leges
Arcades antiquissimas esse dicunt leges, quæ à Dracone eis de suppliciis sunt conscriptæ, mordicum ante tempus tyrannidis Pisistrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? uix enim isti & postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla præponeretur, quæ & discere uolentes doceret, & metuentes argueret, multa inter conscriptores discordia nata est: quoniam qui ad scribendum se præparabant, non studium ueritatis exhibuerunt, licet hæc promissio semper habeatur in promptu: sed uerborum magis habere prolationem maximam. Et quæ admodum laudari se in hoc super alios æstimarēt, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui uero ad fabulas sunt conuersi: alii autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut reges: alii semetipsos ad accusandas causas aut conscriptores tradidere: in hoc se fore probabiles æstimantes, & omnino hoc agentes, quod historiæ nimis aduersum est.

Verè siquidem historiæ indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atq; conscribant. hi uero cum quædam aliter conscriberent quàm alij, tunc se putabant omnium ueraciores ostendi. Qua propter causa quidem uerborû & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: nō autem de antiqua historiæ ueritate, & maxime de rebus propriæ uniuscuiusq; prouinciæ. Quoniam igitur apud Ægyptios & Babylonios, ex longissimis olim temporibus circa conscriptiones diligētia fuit, quando sacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipsi philosophabantur: Chaldaei uero apud Babylonios: & quia præcipue Græcis immixti, usi sunt Phœnices literis, circa dispensationes uitæ, & publicorum operum traditionem, dum consentiant omnes tacendum hoc puto. De nostris uero progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conscriptionibus sollicitudinem (desino dicere, etiam potiozem) pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia usq; ad nostra tempora cum multa integritate seruātū est, & si oportet audentius dicere, etiam seruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim solummodo ab initio probatissimos uiros, & in dei placatione præparatos, ad hæc exercenda constituerunt: sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtione purumq; cōsisteret, prouiderunt. Oportet enim eū qui sacerdotium habiturus est, ex eiusdem gentis nasci muliere: & neq; ad pecunias, neq; ad honores inspicere, & genus per antiquā lineā & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solum in ipsa Iudæa: sed ubicunq; nostri generis cōstitutio reperitur, etiam ibi integritas ista seruatur circa nuptias sacerdotum: hoc est, in Ægypto & Babylonia, & quocunq; terrarum orbe quilibet de sacerdotū genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymam cōscribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum, quicunq; huius rei testimonia præbuere. Si autem bella proueniunt, sicut iam crebro factum est, dum Antiochus Epiphanes ad nostrā uenisset regionem, & Pompeius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedūt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium uero integritatis hoc maximū est: quia pontifices apud nos à duobus milibus annis denominati filij à patre cōscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne uel ad altare accedant, uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neq; cōscribendi potestas omnibus data, neq; ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidē & ueterrima secundū inspirationē factam à deo cognoscentibus, alia uero suorū temporū sicuti sunt facta palam cōscribentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnātes: sed solummodo duo & uiginti libri, habētes temporis totius conscriptionē: quorū iuste fides admittitur. Horum ergo quinque quidē sunt Moseos, qui natiuitates cōtinent, & humanæ generationis traditionem habent usq; ad eius mortē. hoc tempus de tribus milibus annis paululū minus est. A morte uero Moseos usq; ad Artaxerxē Persarum regem, qui fuit post Xerxem, prophetæ suorū temporū res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui uero quatuor, hymnos in deū, & uitæ humanæ præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe uero usq; ad nostrū tempus singula quidē conscripta, nō tamē priori simili fide sunt habita, eo quod nō fuerit certa successio prophetarum. Palam nanq; est ipsis operibus, quemadmodū nos proprijs literis credimus tanto nanq; seculo iam præterito neq; adijcere quicquā aliquis, nec auferre.

*Sacerdotale
genus annor
tatum*

Vu nec

nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Iudæis, hæc diuina dogmata nominare, & in his utiq; permanere: & propterea, si oporteat, mori libenter. Iam itaq; multi captiuorum frequenter tormētis affecti sunt, & mortes uarias in theatris sustinere, ne ullum uerbum cōtra leges admitterent, aut conscriptiones auitas uiolarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeffus est? quando neq; fortuitam sustinere læsionem uolūt: licet omnia apud eos scripta destruātur. Verba enim hæc esse putant. secundum cōscribentium uoluntates exposita. Et hoc iuste etiam de antiquis sapiunt, quoniam aliquos nunc quoq; uident præsumentes de his rebus cōscribere, quibus neq; ipsi interfuere, neq; credere scientibus acquiescunt. Deniq; de bello quod apud nos cōtiguit nuper, quidam historias conscribentes adiderunt: cum neq; ad ea loca uenerint, neq; in proximo rerum gestarum fuerint. sed ex auditu quædam pauca componentes, impudēter semetiplos uidentur historiæ nomine iactitare. Ego uero & de omni bello, & quæ ibi particulatim gesta sunt, ueram descriptionem feci: cū ipse rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit aut ut caperer à Romanis: & habentes me Vespasianus & Titus in custodia, uniuersa semper inspicere faciebāt, primo quidē uinctum: postea uero solutus cum Tito ab Alexandria propter obsessionem Hierosolymorum directus sum. Eo tempore nihil est gestum, quod meam potuisset latere notitiam. Nam uidens Romanorū exercitum, uniuersa cum diligentia describebam. Et ea quæ nunciabantur ab his qui semetiplos tradebant, ego solus integrius intelligens disponebā. Deinde Romæ tempus uacationis habens, omni iam negotio præparato usus aliquibus cooperatibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaq; mihi securitas affuit ueritatis, ut primos omnium imperatores belli Vespasianū & Titum testes non expauescerem. Primum nanq; illis obtuli libros: & post illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuere, plurimis uero nostrorum etiam eos uenum dedi, qui Græca eruditione uidebātur imbuti: quorum est Iulius Archelaus, Herodes honestissimus, & ipse admirabilis rex Agrippa. Isti siquidem uniuersi testimonium perhibuere, quod ueritatem diligenter excoui: non dissimulaturi si quid gestorum per ignorantia aut per gratiam cōmutassem, aut prætermissem. Quidam uero prauī homines derogare meæ historiæ sunt conati, tanquam in scholis adolescentium themata exercentes, & accusationis insperatæ atque detractionis facientes opus: cum oporteat illud sciri, quod conuenit promittentem alijs rerū ueracium traditionem, ipsum prius hæc nosse certissime, aut rebus gestis adherendo, aut ab scientibus cōsulendo. Quod ego præcipue circa utrunq; me credō fecisse opus. Antiquitatis nanq; libros (sicuti dixi) ex uoluminibus sacris interpretatus sum, cum essem genere sacerdos, & participarem illarū sapientiam literarū. Historiam uero belli conscripsi, multarum quidem actionū ipse operator, plurimarum uero inspector existens: & omnino eorum quæ dicta uel gesta sunt, nihil ignorans. Quomodo ergo nō procaces quilibet existimabit eos, qui aduersum me nituntur de ueritate contendere? Qui licet imperatorum commenta legisse dicuntur, nō tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaq; necessariam feci digressionem, significare uolens facultatem eorum, qui historiam scribere promittunt. Et sufficienter, sicuti reor, declarauī, quod conscriptio rerum apud Barbaros potius solennior, q̃ apud Græcos est. Volo aut paululum prius disputare aduersus eos, qui contendunt

dunt nouellam esse nostram conuersationem, eo quod nihil de nobis, ut aiunt illi, dictum sit à conscriptoribus Græcis: Deinde testimonia antiquitatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui nostrū blasphemāt genus, nulla ratiōe blasphemare monstrabo. Nos igitur neque regionē maritimā habitamus, neque mercimonijs gaudemus, neque per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed nostræ ciuitates procul à mari sitæ sunt: regionēque uberrimā possidentes, in ea assidue laboramus, precipue circa filiorū nutrimenta studentes, legumque custodiā: & traditionē pietatis, totius operis uitæ necessarium iudicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta sunt, etiam uiuēdi ratio propria, nihil fuit antiquis tēporibus quod faceret nobis cōmerciū Græcorum: sicut Ægyptijs mercimonia, quæ ab eis exportātur, & ad eos rursus importantur: itēque habitatoribus Phoeniciæ maritimæ, studentibus circa contractus, atque negocia amore pecuniæ requisita. Sed neque circa latrocinia sicut quidam alij uacauerē, amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella cōuersi sunt, licet regio nostra multa milia uitorū fortium possideret. Phœnices ergo propter negociationem ad Græcorum prouinciā nauigantes, repente sunt agniti, & per illos Ægyptij, & omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant, immensa maria proscindentes. Medi uero postea atque Persæ palām in Asia regnauerunt, & usque ad alterā continentem Persæ militauerūt. Thraces autem propter uicinītatē, & Scythæ ab his qui Pontum nauigāt, cogniti sunt: & omnino uniuersi iuxta mare uel orientale uel hesperium habitantes, aliquid conscribere uolentibus cogniti facti sunt. Qui uero superius habitabant, & procul à mari, multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa Europam contigisse: quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestātē, tantaque bella cōficiēte, neque Herodotus, neque Thucydides, nec ullus qui fuit cum istis, fecit aliquam mentionem: sed sero tandem & uix ad Græcos potuit eorum uenire notitia. De Gallis enim & Hispanis sic ignorauere hi, qui putantur diligentissimi conscriptores, quorum est Ephorus, ut unam ciuitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Causa uero ignorantiae ueritatis est, quod procul abessent: ut autem falsa conscriberent, quæ uellent uideri aliquid amplius quā alij retulisse. Quomodo ergo mirari decet, si neque nostra gens plurimis erat nota, neque ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita dissita procul à mari, & talibus institutis uiuens? Pone igitur nos argumento uti uelle Græcorum, quod non sit genus eorum antiquum, eo quod nihil in nostris uoluminibus de eis sit dictum: nōne omnino deridebunt causas huiusmodi à me prolatas, & testes uicinæ regionis adducent antiquitatis suæ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Ægyptijs enim & Phœnicibus præcipue testibus utar, cum nullus eorum potuerit tanquam falsum accusare testimonium. Et uidetur maxime erga nos iniqui in communi quidem omnes Ægyptij, Phœnicum uero Tyrj. De Chaldæis autem nequaquam hoc dicere potero, quoniam & generis nostri principes constituti sunt, & propter cognationem in conscriptionibus suis meminere Iudæorum. Cum uero fidem de his præbuero, & blasphemias falsas ostendero, tunc etiam Græcorum cōscriptores memorabo, qui Iudæorum fecere mentionem: ut neque huiusmodi occasio relinquatur in Iudæis nobis faciendæ contentionis. Inchoabo autem primum à literis Ægyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaque genere uir Ægyptius, Græca disciplina eruditus,

sicuti palàm est (scripsit enim sermone Græco) paternæ religionis historiam ex sacris (sicuti ait ipse) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum, in Aegyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon in secundo Aegyptiacorū hæc de nobis scripsit. Ponam uero etiam uerba eius, tanquam illum ipsum adducens testem. Fuit nobis rex, Timaus nomine. sub hoc nescio quomodo deus iratus fuit: & præter spem ex partibus orientalibus homines genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia castrametati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterque ceperunt: & principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendere: & deorum templa euertere. Erga omnes uero prouinciales inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum uero & filios & coniuges in seruitutem redigentes: nouissime uero & unum ex se fecere regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphitidem ueniens, superiore inferioreque prouincia tributaria facta, præsidia relinquens opportunis locis, maxime partes munuit orientales, prospiciens quod Assyrii aliquanto potentiores, erant desideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportunissimam, positam ad orientem Bubastitis fluminis, quæ appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus est, & muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, usque ad ducenta quadraginta milia uirorum eam custodientium. Hic autem messis tempore ueniebat, tam ut frumenta metetet, & mercedes exolueret, quam ut armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnasset decemnouem annis, uita priuatus est. Post hunc autem regnauit alter quatuor & quadraginta annis, Bæon nomine. Post quem alius Apachnas, sex & triginta annis, & mensibus septem. Deinde Apochis, unum & sexaginta: & Ianias, quinquaginta, & mense uno. Post omnes autem Afsis nouem & quadraginta, & mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuere primi reges, debellantes semper, & maxime Aegypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycsos, hoc est, reges pastores. Hyc enim secundum sacram linguam, regem significat: Sos uero pastorem siue pastores, secundum communem dialectum: & ita compositum inuenitur Hycsos, quidam uero dicunt eos Arabas esse. In alijs autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hyc, sed è diuerso captiuos declarari pastores. Hic enim Aegyptiaca lingua, & hac quando deo sono profertur, captiuos aperte significat: & hoc potius uerisimile mihi uidetur, & historię antiquę conueniens. Hos ergo quos prædiximus reges, & eos qui pastores uocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuisse Aegyptum ait annis undecim & quingentis. Post hæc autem regum Thebaidis & Aegypti reliquæ factam dicit super pastores inuasionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub rege uero cui nomen erat Alisfragmuthosis, uictos dicit pastores. & aliam quidem uniuersam Aegyptum perdidisse. inclusos autem in locum habentem mensuram iugerum decem milium, cui loco nomen est Auaris: Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atque robustissimo circumdedisse pastores, quatenus & omnem possessionem munitam haberent, simul & prædam suam. Filium uero Alisfragmuthoseos Themosi conatum eos ui expugnare, cum quadringentis octoginta milibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum uero obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, ut Aegyptum relinquentes, quo uellent innoxij omnes abirent. Illos uero his promissionibus impetratis, cum omni domo & possessionibus non minus ducenta quadraginta milia numero, ex Aegypto per desertum in Syriam iter

riam iter egisse: & metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quæ nunc Iudæa uocatur, ciuitatem ædificasse, quæ tot milibus hominum sufficere posset, eamque Hierosolymam uocasse. In alio uero quodam libro Aegyptiacorum Manethon hanc ipsam gentem, id est, qui uocabantur pastores, in sacris suorum libris captiuos ascriptos rectissime dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat: & pascualem habentes uitam, uocabantur ita pastores. Sed & captiui non temere ab Aegyptijs dicti sunt: quoniam progenitor noster Ioseph dixit ad regem Aegyptiorum, se esse captiuum: & fratres in Aegyptum posterius euocauit, rege præcipiente. Sed de his quidem in alijs examinationem subtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producā testes *Ex Aegyptiorum historijs* Aegyptios, rursusque quomodo se habeant uerba Manethonis circa ordinem temporum aperte describam: sic enim ait: Postquam egressus est ex Aegypto populus pastorum ad Hierosolymā, expulsor eorum rex Themosis regnauit post hæc annis uiginti quinque, & mensibus quatuor, & defunctus est. Assumpsitque regnum filius Chebron annis tredecim, post quem Amenophis uiginti & mensibus septem, huius autem soror Amesles annis uiginti uno, & mensibus nouem. Mephres autem duodecim, & mensibus nouem. Mephramuthosis uiginti quinque, & mensibus decem. Thmosis autem nouem, & mensibus octo. Amenophis uero triginta, & mensibus decem. Orus uero triginta sex, & mensibus quinque. Hæus autem filia Acenchtes, duodecim, & mense uno. Rathotis uero frater nouem. Acencheres autem duodecim, mens. v. Acencheres alter duodecim, & mens. trib. Armais uero quatuor, & mense uno. Armelis autem uno, & menses quatuor. Armelismiamun uero sexaginta sex, & mens. duob. Amenophis nouemdecem, & mens. sex. Sethosis autem equestres & nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Aegypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem, tantummodo autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperauit, & ut abstineret etiā ab alijs regalibus concubinis. Ipse uero ad Cyprum & Phœnicen, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus, uniuersos quidem, alios ferro, alios sine bello terrore magnæ uirtutis sibimet subiugauit. his uero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, orientales urbes ac prouincias subuertendo. multoque tempore procedente Armais, qui in Aegypto fuerat detelictus, omnia contra quam frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & reginam uiolenter abiecit, & alijs concubinis sine parcitate iugiter miscbatur: persuasusque ab amicis & diademate utebatur, & fratri rebellabat. Is uero qui constitutus erat super sacra Aegyptia, codillos Sethosi misit, cuncta significans, & quia rebellaret ei suus frater Armais. Qui repente ad Pelusium destinauit, & proprium tenuit regnum. Prouincia uero uocata est ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quod Sethosis Aegyptus uocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidem Manethon. Palam uero est, ex prædictis annis tempore computato, quod qui uocabantur pastores, id est, nostri progenitores, ex Aegypto liberati, ante tres & nonaginta atque trecentos annos hanc prouinciam inhabitauere, quā Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquissimum Argiui esse confidant. Duas igitur res Manethon maximas pro nobis Aegyptijs literis protestatus est: primā quidē, quia aliunde uenerunt ad Aegyptum: dein egressum eorum exinde, ita temporibus antiquissimū, ut penē mille annis bellum præcedat Iliacū. Ea uero quæ Manethon nō ex Aegyptijs literis, sed (sicut ipse

confessus est) ex fabulis quorundam sine nomine, adiecit, postea particulariter re-
darguam, ostendēs ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus
migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de nostro genere conscripta sunt, & eorum tes-
timonio declarata. Sunt itaq; apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, &
conscriptiones diligentissime custoditæ, ex his quæ apud eos facta & inuicem ge-
sta noscuntur, quæ tamen memoria digna sunt. Inter hæc ergo conscriptum est,
quia in Hierosolymis ædificatum est templum à Salomone rege, ante annos cen-
tum quadragintatres, & menses octo, quàm Tyrj Carthaginem condidere. Des-
cripta uero est apud illos constructio templi nostri. Hiramus enim Tyriorum rex
amicus erat regis nostri Salomonis, paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo mun-
ificentiam suam exhibens ad claritatem fabricæ, præbuit Salomoni auri quidem ui-
ginti & centum talenta: incidensq; pulcherrimam syluam in monte, qui Libanus
nuncupatur, ad cameram destinauit ei. Quem redonauit Salomon & alijs multis
rebus, & terra Galilææ religionis, quæ Zabulon uocatur. Præcipue autem ei ami-
citiæ sapientiæ concupiscentia conciliauit. Problemata enim soluenda alterutris
dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in alijs sapientior apparebat. Hæc-
tenus uero seruantur apud Tyrios epistolæ multæ, quas illi scripsere ad inuicē. Quod
autem non fingam de Tyriorum literis, testem producā Dium qui in Phœni-
cum historia integerrimus approbatus est. Is igitur in Phœnicijs historijs hoc mo-
do scribit. Abibalo moriente, filius eius Hiramus regnauit. Hic partis orientalis
ciuitates ampliavit, urbem potiore fecit: & Olympj Iouis templum, quod in in-
sula situm erat, iactis aggeribus urbi adiunxit, & aureis anathematibus exornauit.
Ascendens autem in Libanum, syluas incidit ad templorum ædificationem. Re-
gem uero Hierosolymorum Salomonem misisse dicunt ad Hiramum quædam
ænigmata, & poposcisse ab eo, adiecto ut qui non posset discernere, pecuniam sol-
uenti persolueret: confessumq; Hiramum, non se posse soluere propositas quæ-
stiones, multis pecunijs multatum. Deinde Abdemonum quendam, uirum Ty-
rium, propositas soluisse quæstiones: ipsumq; alias proposuisse, quas si non sol-
ueret Salomon, multas rursus pecunias Hiram regi conferret. Dius igitur hoc
modo de prædictis testimonium perhibuit nobis. Sed post hunc producā Me-
nander quoque Ephesium. Is enim singulorum regum actus conscripsit apud
Græcos & Barbaros, studens ex provincialibus uniuersiq; loci literis, historiæ
ueritatem pandere. Scribens enim de his qui in Tyro regnauere, & deinde ueni-
ens ad Hiramum regem, sic ait: Moriente uero Abibalo, successit in eius regno
filius eius Hiramus, qui uixit annis trigintaquatuor. Hic aggere coniunxit Eury-
chorum, aureamq; ibi columnam Iouis in templo reposuit: & ad syluam lignorum
profectus, abscidit de monte qui Libanus appellatur, ligna cedrina ad tegmina fa-
cienda templorum. Demolitusq; antiqua delabra, noua templa ædificauit. Hercu-
lisq; & Astartes fana dedicauit, Herculis primum extructo mense Pericio, deinde
Astartes: quando castra mouit aduersus Tityos, minime tributa reddentes: quos
etiam subdens sibi met, denuo remeauit. Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis,
qui semper parabolas soluebat, quas Salomon Hierosolymorum rex destinabat.
Supputatur uero tempus ab hoc rege usque ad constructionem Carthaginis, hoc
modo: moriente Hiram successit in eius regno Beleastartus filius. Qui cum uixis-
set annis quadragintatribus, septem regnauit annis. Post hunc Abdastartus filius

cum uixisset annis uiginti, regnauit nouem. Hunc filij nutricis eius quatuor insidijs peremere: quorū senior regnauit annis duodecim. Post quos Astartus filius Belea-
 starti regnauit. Qui cum uixisset annis quadragintaquatuor, regnauit annis duode-
 cim. Post hunc frater eius Astarimus: & hic uixit annis quatuor & quinquaginta, re-
 gnauit annis nouem, & peremptus est à fratre Phellete: qui suscipiēs regnū, mensi-
 bus imperauit octo, cum uixisset annis quinquaginta. Hunc peremit Ithobalus A-
 startæ sacerdos: qui cum uixisset annis sexaginta octo, regnauit annis trigintaduobus.
 Huic successit Badezorus filius: qui cum uixisset annis xlv. regnauit sex. Huic
 successor factus est Mettinus filius, qui cum uixisset trigintaduobus, nouem regna-
 uit annis. Huic successor fuit Pygmalion, q̄ annos egit in sua uita quinquaginta sex,
 ex quibus quadraginta tenuit principatū. Huius regni anno septimo, soror Dido
 in Africa ciuitatē ædificauit Carthaginem. Itaq; colligitur tempus à regno Hiram
 usq; ad ædificationem Carthaginis, annorū centum quinquagintaquinq; & mensi-
 ſum octo. Quum uero duodecimo anno huius regni, in Hierosolymis ædificatum
 sit templum, sit ab ædificatione templi usq; ad constructionem Carthaginis tem-
 pus annorum centum quadragintatriū, mēsum octo. Testimonio siquidem Phoe-
 nicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipsa ueritas fortiter approbata: &
 multo clarius apparet, quoniam præcedit constructionem templi progenitorum
 nostrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam uniuersam bello tenuis-
 sent, tum demum templum ædificare cœpere: & hæc aperte ex literis sacris etiam à
 me in Antiquitate manifestata sunt. Nunc itaq; sunt dicenda ea, quæ apud Chal-
 dæos noscuntur esse conscripta, & de nobis in historia sunt relata. Quæ multam ha-
 bent concordiam cum nostris uoluminibus, etiam de alijs rebus. Testis autem ho-
 rum est Berofus, uir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ eru-
 ditioniq; congaudent: quoniam de astronomia & de Chaldæorum philosophia ipse
 Græcās conscriptiones edidit. Igitur Berofus antiquissimas secutus historias, de fa-
 cto diluuiō, & hominum in eo corruptione, sicuti Moses, ita conscripsit, simul & de
 arca, in qua generis nostri princeps seruatus est, deuecta scilicet ea in summitatem
 montium Armeniorum. Deinde scribēs eos qui ex Noe progeniti sunt, & tempus
 eorum adiiciens, usq; ad Nabulassarum peruenit Babyloniorum & Chaldæorum
 regem. & huius actiones exponens, narrat: quemadmodum misit in Aegyptum &
 ad nostram terram filium suum Nabuchodonosorē cum multa potentia: qui dum
 rebellātes eos inuenisset, omnes suo subiecit imperio: & templum in Hierosolymis
 concremauit: cunctumq; generis nostri populū auferens, migravit in Babylonem.
 Vnde ciuitatē cōtigit desolari annis septuaginta, usq; ad Cyrum regem Persarum.
 Dicit autem quod tenuerit Babylonius Aegyptum, Syriam, Phœniciā, Arabiam,
 uniuersos priores Chaldæorum & Babyloniorum reges actionibus suis excellens.
 Ipsa uero uerba, quæ Berofus protulit, hoc modo dicta, necessario proferēda sunt.
 Audito autē pater eius Nabulassar, quod satrapa constitutus in Aegypto & Sy-
 ria inferiore & Phœnicia rebellaret, cum nō ualeret iam ipse labores ferre, tribuens
 filio suo Nabuchodonosori ætate ualenti partē quandā exercitus cōtra eum misit.
 Nabuchodonosor autē cū satrapa desertore cōgressus, prouinciā quæ ab initio eorū
 fuerat, ad pprium reuocauit imperiū. Eodē uero tēpore, contigit patrē eius Nabu-
 lassarū, cū ægrotasset, in Babylonia ciuitate defungi, qui regnauit annis uigintino-
 nem. Nabuchodonosor autē non post multum tempus mortem patris cognoscens,

& negocia Ægyptiaca disponens, reliquarūq; prouinciarū, & captiuos Iudæorum & Phœnicum atq; Syrorum, qui in Ægypto fuerant, commendans quibusdam amicis, ut cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniam, ipse cum paucis iter aggressus per desertum Babylonem uenit: reperiensq; cuncta à Chaldeis dispensari, seruatumq; regnum ab optimatibus eorum, dominus factus totius paterni principatus, captiuis quidem aduenientibus præcepit habitacula in opportunissimis Babyloniar locis ædificare, ipse uero ex manubris templum Beli ac reliqua munificentissime excoluit: & ueteri urbi alteram extrinsecus adiecit. Et prouiso ne posthac possent hostes fluuium conuerrere & ad urbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circumdedit: tum sic cōmunite portas quæ uel templum deceant, addidit. ad hoc iuxta paternam regiam, alteram sumptuosiorē multo amplioremq; extruxit: cuius ornatum exponere fortasse longum esset, illud memoratu dignum, quod hæc adeo superba supraq; fidem magnifica, quindecim dierum spatio perfecta est. In ea lapideas moles excelsas excitauit, aspectu montibus assimiles, omniq; genere arborum confitas. Hortum quoq; pensilem fecit, fama nobilem: eo quod uxor eius montanum prospectum desideraret, in Medorum regione educata. Hæc itaq; retulit de prædicto rege, & multa super hæc in libro Chaldaicorum: in quo culpam conscriptores Græcos, quasi uane arbitratos, à Semiramide Assyria Babylonem ædificatā, & mira opera ab illa circa eā fuisse constructa, false conscripisse dicens. Ipsam certe Chaldæorum conscriptionem fide dignam existimandum est, quando cum archiis Phœnicum concordare uidentur, quæ ex Beroso conscripta sunt de rege Babyloniorum: quoniam & Syriam & uniuersam Phœnicen ille subuertit. In his sanè consonat & Philostratus in historijs, dum Tyriæ meminit obsidionis: & Megasthenes in quarto Indicorum: ubi declarare contendit, prædictum regem Babyloniorum Herculem fortitudine & actuum magnitudine præcessisse. Dicit enim eum & maximam Africę partem, & Hispaniam subiugasse. Quæ uero de templo Hierosolymorum relata sunt, & concrematum esse Babylonijs, & coeptum rursus ædificari Cyro tenente Asiæ principatum, ex dictis Berosi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonosor itaq; posteaquam inchoauit prædictum murum, incidens in languorem, de uita migravit, cum regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni dominus effectus filius eius Euemaradochus, propter iniquitates & libidines passus insidias à marito sororis suę Niriglissoroore peremptus est, cum duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumēs regnum qui ei fecit insidias Niriglissoroor, annis regnauit quatuor. Huius filius Laborosardochus, principatū quidem tenuit puer existens mensibus nouem: insidias uero passus, eo quod nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaq; perempto, conuenientes hi qui fecerant insidias, cōmuni suffragio regnū tradidere Nabonido cuiusdā, qui erat ex Babylone ex eadē gente. Sub hoc muri circa fluuiū Babyloniar ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt constructi. Cuius regni anno septimodecimo egressus Cyrus ex Perside cum magno exercitu, uniuersa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniam urbem. Sentiens autem Nabonidus inuasionem eius & occurrens cum exercitu suo, atq; congressus pugna, uictus & cū paucis fugatus inclusus est in Borsippenis ciuitate. Cyrus autem Babyloniam obsidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eo quod nimis uideretur munita, & esset ad capiendum

piendum ualde difficilis, reuersus est ad Borsippum, Nabonidum expugnaturus. Nabonido uero oppugnationem non expectante, sed prius supplicante, usus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaq; reliquum uitæ tempus in illa prouincia conuersatus est. Hæc concordant cum nostris. Scriptum namq; in eis est: quod Nabuchodonosor octauo decimo regni sui anno, templū nostrum ad desolationem usq; perduxit, & fuit exterminatum annis septem. Secundo uero anno regni Cyri fundamentis depositis, rursus secundo regni Darij anno perfectum est. His protolatis, adiiciam etiam Phœnicum historias: non enim probationū abundantia relinquenda est: est enim diuineratio in illis annorū: sic enim habent: Sub rege Ithobalo Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regnauit Baal annis decem. Post hunc iudices cōstituti sunt, & iudicauere hi. Ecnibalus Baslechi, mensibus duobus: Chelbis Abdæi, mēsis decē: Abbarus pōtifex, mēsis tribus: Myttonus & Gerastus Abdilimi, iudices annis sex: inter quos regnauit Balatorus anno uno: quo moriente, mittētes euocauere Merbalum ex Babylone, & quatuor regnauit annis. Eo quoq; moriente uocauere fratrem eius Iromum, qui regnauit annis uiginti. Sub hoc Cyrus Persarum habuit imperium. Quapropter omne tempus est annorum quinquagintaquatuor, mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Iromi, Cyrus Persarum tenuit principatum. Consonant igitur quæ de templo scripta sunt à Chaldæis ac Tyrjjs, cum literis nostris. manifestum uero & sine contentione testimoniū est, de prædicta nostri generis antiquitate. Et his quidem qui non ualde contendunt, sufficere iudico quæ præmissa sunt. Oporret autem non credentibus barbaricis conscriptionibus, sed solis Græcis fidem habendam esse dicentibus, adhuc multos exhibere testes, etiam Græcos, scientes nostrum genus, & opportuno tempore eius habentes mentionem. Pythagoras igitur Samius, cum sit antiquus quidam ætate, sapientia uero & diuina pietate philosophos omnes excellens, non solum quæ nostra sunt agnouisse manifestus est, sed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conscriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere: quorum insignior est Hermippus, uir circa omnem historiam diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo de Pythagora libro, quod Pythagoras uno familiarium suorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat secum degere die noctuq;: & quod præciperet, ut non trasiret locum, ubi asinus lapsus esset, & ab aqua feculenta semetipsum abstineret, & ab omni blasphemia recederet. Deinde sequitur. Hæc autem agebat atq; dicebat, Iudæorum & Thracum opiniones imitatus ac transferens in seipsum. Dicitur enim uere, quod ille uir multas Iudæorum leges in suam transtulit philosophiā, Fuit aut etiā per ciuitates non ignota olim gens nostra: & multi iam mores ad quasdā trāsierūt, & æmulatione digni à nōnullis habebātur. Quod manifestat Theophrastus in his, quæ scripsit de legibus. Ait enim, quia prohibēt Tyrriorū leges & peregrino sacramēto iurare. Inter quæ sacramēta cū quibsdā alijs etiā iusiurandū, quod corban appellat, enumerat: apud nullos autē hoc inuenitur iuramentū, nisi apud Iudæos solos: quod interpretatur ex Hebraica lingua, donum dei. Verum neq; Herodotus Alicarnasseus nostram ignorauit gentē, sed quodāmodo eius meminisse cognoscit. De Colchis enim referens, in secundo libro sic dicit: Soli aut inter omnes Colchi, & Egyptj & Æthiopes

Ex Phœnicum
cum historia

Ex scriptoribus
Græcis
Pythagoras

Hermippus

Theophrastus

Herodotus

Aethiopes, uerēda ab initio circuncidunt. Phoenices uero, & Syri in Palæstina continentur hoc ab Aegyptiis didicisse. Syri autem, qui circa Thermodoontem & Parthenium fluuium commorantur, & his uicini Macrones, à Colchis dicuntur nuper didicisse. Hi nanq; sunt inter homines soli, qui circunciduntur: & isti sicut Aegyptij facere uidentur. De Aegyptiis autem, & Aethiopibus dicere non possum, utri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Palæstina sunt, circuncidi. omnium autem qui habitant Palæstinam, soli Iudæi circūciduntur. hoc igitur sciens, de ipsis dixit. Quin & Chœrilus, antiquus poeta, meminit de gente nostra, dicēs quod militauerunt nostri maiores cum Xerxe Persarū rege contra Græcos: & enumerans uniuersas gentes, nouissimam nostram posuit, ita dicens.

Huius miranda specie gens castra secuta,
Phoenissam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, stagnum prope uastum.
Tonsa caput circum, squalenti uertice equini
Exuias capitis duratas igne gerebat.

Palàm ergo est, sicut arbitror, quia nostri meminerit, eo quod & Solymi montes in nostra regione sunt constituti, in quibus habitamus, & stagnum, quod dicitur Asphaltites. Hoc enim inter oīa stagnū in Syria latius atq; maius est. Et Chœrilus quidem ita nostri meminit, Quod autem non solum sciebant Iudæos, sed etiam in quotquot inciderent admirabantur, nō ē uulgo Græci, sed ob sapientiam celebres, ostendere facile est. Clearchus enim Aristotelis discipulus, & peripateticorum nulli secundus, in primo libro de somno, dicit Aristotelem doctorem suum de quodam uiro Iudæo ita referre: & ipsi Aristoteli eundem sermonem ascribit, quod ita conscriptum est. Sed alia quidem longū est dicere. Quæ uero habere potuerant illius admirationem quandā atq; philosophiam, ea duco operæ precium, referre. Et Hyperochides: uehementer, inquit, audire desideramus uniuersi. Igitur secundum præcepta, Aristoteles inquit, rhetorica, eius genus primo indicabim⁹, ne reluctemur doctoribus præceptorū. Dic, inquit Hyperochides, ita si placet. tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Coelesyria: qui sunt ex propagine philosophorum Indorum, uocanturq; (ut aiūt) philosophi, apud Indos Calani, apud Syros autē Iudæi nomen accipientes à loco. locus enim ubi habitant, appellatur Iudæa. nomen uero eorum ciuitatis ualde difficile est: uocant enim eam nomine Hierusalem. Is igitur homo multos hospitio recipiens, & de superioribus ad maritima descendens, grauissimus erat non solum eloquio sed etiam animo. Et tunc nobis degētibus apud Asiam, quam diuinus homo uenisset ad ea loca, confabulari cœpit nobiscum, & cum alijs scholasticis eorum sapientiam tentans, cūque multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Aristoteles apud Clearchum, & super hæc multam ac mirabilem continentiam Iudæi uiri in cibus & castitatem narrat. Licet autem uolentibus hæc ex ipsius lectione cognoscere. ego enim refugio plus quàm decet inferere. Clearchus igitur facta digressionē, cū aliud propositum haberet, nostri generis ita meminit. Hecateus autē Abderita, uir philosophus simul & circa actiones industrius, cū Alexandro rege nutritus, & cū Ptolemæo Lagi cōmoratus, nō obiter, sed integrū de ipsis Iudæis cōscripsit librū. Ex quo uolo breuiter quædam eorum quæ ab eo sunt dicta percurrere. Sed primitus tempus ostendam. Meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus confligit cū Demetrio, quod utiq;

Hecateus

Abderita

atq; contigit undecimo quidem anno post mortem Alexandri, olympiade uero se-
 prima & decima atq; centesima, sicuti refert Castor. adiiciens enim hanc Olympia-
 dem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi uicit in Gaza prælio Demetriū Antigoni, qui
 uocabatur Poliorcetes. Alexandrum uero profitetur uniuersi centesima & quarta
 decima Olympiade fuisse defunctum. Palam ergo est, quia & secundum illud tem-
 pus, & sub Alexandro genus florebat nostrū. Dicit igitur Hecateus, quia post præ-
 lium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ sunt circa Syriā dominus est effectus.
 Et multi hominum cognoscentes mansuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum
 eo proficisci ad Ægyptū, & rebus cōmunicare uoluere. Quorum unus, inquit, erat
 Ezechias pontifex Iudæorum: homo ætate quidē quasi sexaginta & sex annorum,
 dignitate uero apud cōtribules maximus, & animo sapientissimus, potentissimus
 ad dicendum, & circa causas sicut nullus alter expertus. Dicit etiam omnes sacerdo-
 tes Iudæorum qui decimas accipiunt, & uniuersa in cōmuni gubernant, circa mille
 & quingētos existere. Rursus aut prædicti uiri faciēs mentionem: hic, inquit, homo
 hunc honorem gerens, & assuetus esse nobiscū, assumens aliquos suorum differen-
 tiam cunctam exposuit: & habitationem suam & conuersationem, quam scriptam
 habebat, pariter indicauit. Deinde palā facit Hecateus, quales circa leges existimus
 & quia omnia sustinere, ne transcendamus eas, eligimus: & hoc esse optimum iudi-
 camus. Dicit igitur hæc: Et male sapius à finitimis audientes, & omnes contumelias
 passi à Persicis regibus & satrapis, non possunt mente mutari. Sed cum magna ex-
 ercitatione, de his præcipue omnibus respōdere parati sunt. Perhibet autem etiam
 indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylo-
 ne constituto, & uolente Beli templum quod corruerat renouare, cunctisq; militi-
 bus similiter rudera portare præcipiente, solos Iudæos hoc facere non sustinuisse
 sed etiam multas plagas, & detrimenta pertulisse non modica, donec eis agnoscen-
 te rege securitas præberetur. Qui dom ad prouinciā, inquit, propriā reuersi fuis-
 sent, templa & altaria fabricata omnia destruxere. Et pro alijs quidem multā sa-
 trapæ exoluere, pro alijs uero ueniam consecuti sunt. Adijcit autem, quod merito
 ob hæc mirabiles sint. Et quod gens nostra fuit multorum hominum numero co-
 piofa: sed multa milia nostrorum traducta, in Babylonia Persæ primum colloca-
 runt: nec pauca etiam morte Alexandri in Ægyptum & Phœnicen sunt translata,
 propter seditionem in Syria factam. Idem uir, & magnitudinem prouinciæ quam
 incolimus, pulchritudinemq; narrauit. Penē decies trecenta milia, inquit, iugera ter-
 rarum optimarum uberrimæ prouinciæ possidere noscuntur. Iudæa namque hu-
 ius est amplitudinis. Et quia etiam ciuitatem ipsam Hierosolymorum spatiosā &
 maximā olim inhabitāmus, & uirorum multitudine copiosā, necnon & templi
 constructionem, idem ipse sic refert. Sunt autem Iudæorum & aliæ quidem multæ
 munitiones per prouinciā, atque uici: una uero ciuitas munitissima, habens præ-
 cipue circuitum quinquaginta stadiorum, in qua commorantur hominum circa
 centum & quinquaginta milia, nomine Hierosolyma. Est autem in mediā ciuitate
 lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices
 ianuas: in qua ara est quadranguli figuratione composita ex lapidibus non dola-
 tis sed collectis, unumquodq; latus uiginti cubitorū latitudinē habens, altitudinem
 uero decem. & circa eam maxima fabrica, ubi altare est cōstitutum & candelabrū,
 utraq; aurea, duorū talentorū pondus habentia, & inextinguibile lumen noctibus
 & diebus

& diebus. Simulacrum uero aut aliquod anathema ibi nequaquam est, nec ulla plan-
ratio, nullus ibi ueluti lucus, aut aliquid huiusmodi. Habitant autem in eo & nocti-
bus & diebus sacerdotes, quosdam purificationes agentes, & omnino uinum non
bibentes in templo. Insuper autem, quia & cum Alexandri regis successoribus po-
stea militarunt, testatur hoc modo, dicens ea quę cognouerit a uiro Iudæo in expe-
ditione cōstituto: cuius uerba subiiciam. Ait enim: Me siquidem eunte ad mare ru-
brum, unā secutus est quidam cum alijs equestrium Iudæorum nos educentium,
Mosollamus nomine Mosollamus, uir animosus, inter omnes sagittarios Græcos & Barbaros
præcipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter, & quodam uate augurium
captante, & petente ut cuncti starent, interrogauit, cur substitissent omnes. Osten-
dente uero ei uate auem quam intuebantur, atq; dicente: quod si quidem expediret
eis ut manerent omnes, staret auis: si uero surgens antetius euolaret, procederent: si
uero post tergum iret, recedere cunctos oporteret: rursus tacens, arcūq; trahens,
sagittā emisit: & auē percussam interemit. Indignantibus uero uate & quibusdam
alijs, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infaustissimā auē sumentes in manus?
hæc enim suam salutē nesciēs, de nostro itinere nobis prosperitatē potuit indicare?
Si enim præscire futura ualuisset, in hunc locū nequāq; uenisset, metuens ne sagitta
a Mosollamo Iudæo periret. Sed Hecataei testimonia iā quiescant, facile namq; est,
Agatharchides uolentibus ipsum librū legere, & hæc apertius inuenire. Non uero me pigebit Aga-
tharchidē introducere, licet homo minime malus, ut ei uisum est, nobis detraxisse
uideatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodū uenit in Syriam a Macedo-
nia uiro suo Demetrio derelicto: Seleuco autē uxorem eam ducere nolente, quod
illa sperabat, exercitus eius in Babylonia posito, circa Antiochiā bella mouit. Dein-
de quomodo reuerso rege Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum posset
uelocius abnauigare, somnio prohibita ne faceret, capta atq; defuncta est. Hæc er-
go prædicens Agatharchides, & derogans superstitioni, Stratonices, utitur exem-
plo generis nostri, sic scribens. Qui uocantur Iudæi, habitant omnium munitissi-
mam ciuitatem, quam uocare Hierosolymam prouinciales solent. Hi uacare cōsue-
ti sunt septima die, & neq; arma portare in prædictis diebus, neq; terrę culturam
contingere, neq; alterius cuiuspiam curam habere patiuntur, sed in templis exten-
dentes manus, adorare usq; ad uesperam soliti sunt. Ingrediente uero in ciuitatem
Ptolemæo Lago cum exercitu, & multis hominibus, cum custodire debuerint ciui-
tatem, eis stultitiam obseruantibus, prouincia quidem dominum suscepit amarissi-
mam: lex uero manifesta est malam habere solennitatem. huiusmodi autem ca-
sus, præter illos, alios quoq; docuit uniuersos: ut tunc ad somnia & opiniones quę
tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil ualet huma-
na. Hoc quidem Agatharchidē uidetur esse ridiculum: eis autem qui hæc exami-
nent integrius, apparet magnum, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & pa-
triae quidem, custodiā legum pietatemq; diuinā præponere concupiscant. Quod
uero non ignorantes quidam conscriptorū gentem nostram, sed propter inuidiam
quosdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc iudicium me arbitror
esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiā, ipso
tempore quo Hecataeus fuit: & amicus existens regis Antigonī, Syriæ præsidebat.
Verum Hecataeus quidem etiam librū cōscripsit de nobis: Hieronymus autem
nequaquam nostri in historia meminit, licet penē in ipsis locis nutritus esset: Intantum
uoluntas

uoluntates hominum differebant. Alter namq; dignos existimauit de quibus diligenter memoriae proderet: alterum uero omnino circa ueritatem quædam passio cernitur obscurasse. Sufficiunt tamen ad probationem antiquitatis nostræ, Aegyptiorum & Chaldaeorum atq; Phœnicum historiae, & super illas Græcorum pauciter conscriptiones, nam præter supradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Euemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alij (non enim ego omnibus libris incubui) nō obiter nostri fecere mentionem. Plurimi namq; prædictorum uirorum, ueritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuere librorum, communiter tamen de antiquitate testati sunt, pro qua nūc dicere proposui. Phalereus sane Demetrius, & senior Philon, & Eupolemus, nō multum ueritate frustrati sunt: quibus dari ueniam, dignum est. Non enim inerat eis, ut nostras literas possent omni scrupulositate sequi. His ita dictis, unum adhuc mihi capitulum est relictum ex his quæ in principio libri posui, quatenus derogationes & maledicta, quibus utuntur quidam contra genus nostrum, falsas ostendam: & conscriptoribus eorum testibus utar, quando conscribentes hæc cōtra semetipsos locuti sunt talia. Quod uero multis alijs hoc euenit propter quorūdam odia, arbitror intelligere eos qui in historijs uersari solent. Quidam enim gentiū, & gloriosissimarū ciuitatū cōcedere nobilitatē, & conuersationi detrahere tentauere: Theopompus quidem Atheniensium, Lacedæmoniorum uero Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conscripsit (non enim Theopompus hoc fecit, sicuti quidā putant) etiā Thebæorū momordit urbē. Multa uero etiam Timæus in historijs, de prædictis, & de alijs blasphemauit. Et hæc præcipue faciunt, quando gloriosissimos in aliqua parte calumniantur: quidā propter inuidiam atque maleuolentiam, alij uero propter uerbosam nouitatem memoria se dignos fieri iudicantes. & apud stultos quidem nequaquam hæc spe fraudatur, qui non sanum noscuntur habere iudicium, sani uero auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blasphemiæ igitur in nos sæpe congestarum huiusmodi causa est. Volentes Aegyptijs gratificari quidam, ueritatem corrumpere tentauere. Et neq; aduentum in Aegyptum nostrorum progenitorum, sicut contigit, sunt confessi: nec rursus egressum cum ueritate dixere: multasq; causas odij ac inuidiæ pariter habuere. Principio quidem, quia in eorum regione nostri progenitores potētes effecti sunt: unde regressi ad propria, denuo fuere felices. Deinde sacrorum diuersitas, multas inter eos fecit inimicitias: in tantū præstantiore nostra pietate q̃ solēnitates illorū, quantū dei natura animalibus irrationalibus sine dubitatione præstat. Communis namq; apud illos ritus est, eiusmodi bruta arbitrari deos: singulatim autem alij alia colunt, Vani ac fatui omnino homines, & ab initio uti his malis opinionibus consueti: & propterea nequaquam imitari nostram honestatem de diuina ratione potuere. Vidētesq; multos nostram zelari cōuersationem, inuidiam habuere: & ad tantam fatuitatem ac pusillanimitatē quidam perducti sunt, ut non pigeret eos etiam contra antiquas suorum scriptiones aliqua dicere. Qui cum hoc faciunt, sibi metipsis aduersa cōscribere passione cæcitatis ignorauere. In uno tamen & maximo uiro uerbum meum comprobabo, quo usus sum ante paululum nostræ antiquitatis teste. Manethon itaq; qui Aegyptiacā historiā ex literis sacris se interpretaturum pollicitus est, prædicens nostros progenitores cum multis milicibus in Aegyptum aduenisse, & illic incolas subiugasse: deinde ipse confessus est, quia po-

Contra Ma
nethonem
Aegyptium

steriori tempore amittentes eam, prouinciã quæ nunc Iudæa uocatur, obtinuissent: & ædificãtes Hierosolymam, construxissent templum. Et hæcenus conscriptiones secutus est antiquorũ. Deinde usurpans sibi licentiam, professusq; se scribere ea quæ in fabulis uulgaribus feruntur, incredibilia uerba de Iudæis inseruit, uolens permiscere nobis plebem Aegyptiorum leproforum: aliorumque laguentium, quod, sicut ait, abominatione ex Aegypto fuga dilapsi sunt. Amenophin enim regem adiecit, quod est falsum nomen. Et propterea tempus regni eius nequaquam diffinire præsumpsit, cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaq; quædam annectit fabulas, penè oblitus, quod egressum pastorum ad Hierosolyma ante quingentos decem & octo annos factũ esse protulerat. Themusis enim erat rex, quando egressi sunt. Et ab hoc tempore, regum qui postea fuere, anni sunt trecenti nonagintatres, usque ad fratres nomine Sethonem, & Hermæum: quorum Sethonem quidem Aegyptum, Hermæum uero Danaum denominatũ dicit: quem expellens, inquit, Sethon, regnauit annis quinquaginta & nouem: & post hunc senior è filijs Rhampses annis sexaginta sex. Ante tot igitur annos egressos ex Aegypto patres nostros confessus, deinde Amenophin adiciens regem, hunc ait & deorum fuisse contemptorem, sicut Orum quendam priorum regũ: & implese desiderium eius sacerdotem Amenophin natum ex patre Papiro: qui uidebatur quasi diuina participare natura, secundum sapientiam præscientiamq; futurorũ. Et dixisse regi hunc cognominem, quod posset uidere deos, si prouinciã à leprosis & alijs maculatis hominibus purgare contenderet. In quo lætatũ regem, omnes dicit corpore debiles ex Aegypto cõgregasse, & fecisse multitudinẽ numero LXXXM. Eosque ad sectiones lapidum in partẽ Nili oriẽtalem misisse: simul & alios Aegyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfosos ait. Amenophin uero illum sapientem diuinumq; uirum refert timuisse & erga semetipsum & erga regem deorum indignationem, qui aperte suaserat eis uim fieri: & dixisse, quoniam auxiliarentur quidã maculatis hominib. & Aegyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidem præsumpsisse regi dicere, sed de his hominibus conscriptum reliquisse librum, ac sibi mortẽ conscuissse. & propterea regem in anxietatem maximã peruenisse. Deinde ad uerbum hæc refert. Itaq; rogatus rex, ut ad requiem & tutamen eorum secerneret ciuitatem, desertã urbem, quæ fuerat pastorum, nomine Auarim, præbuit eis. Est autem hæc ciuitas secundum theologiam antiquam, Typhonis. Porro illi in hanc ingressi, & locum hunc ad rebellandum optimum, ducem sibi quendam Heliopolitanorum Pontificum Osarsiphum constituere, & huic se obedire in omnibus iurauerunt, at ille primum quidem eis legem posuit, ut neq; deos adorarent, neque ab animalibus, quæ præcipue sacra apud Aegyptios erant, se penitus abstinerent: nulliq; copularentur nisi cum quibus fœdus habere uidebãtur. Hęc autem sentiens, & alia plura, maxime Aegyptiorũ consuetudinibus inimica, præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis: & ad bella præparari contra Amenophin regem. Ipse uero assumens secum etiam alios sacerdotes, & maculatorum quosdam, misit legatos ad pastores: qui uidebantur à Themuse rege depulsi ad Hierosolymorum urbem, causas suas & aliorum qui simul fuerant exhonorati significans, & poscens ut pariter contra Aegyptum castrametarentur. promisitque eos fore uenturos: primum quidem in Auarim progenitorum suorum prouinciã, & necessaria populis abundantius

abundantius exhibēda: pugnatos autem opportuno tempore, & prouinciam facillime subdituros. Illi uero lætitia cumulati, omnes alacriter usq; ad ducenta milia uirorum pariter sunt egressi: & non post multum ad Auarim usq; uenere. Amenophis autem Aegyptiorum rex, dum illorum audisset inuasionem, non mediocriter perculsus est, dū recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papj. Et primum quidem congregans Aegyptiacam plebem, facto consilio cum principibus eorum animalia sacra, & quæ præcipue à sacerdotibus honorabantur, antè præmisit: & sacerdotibus particulariter iussit, ut simulacra eorum caute coelarent. Filium uero Sethonem, qui etiam Ramestes à Rampse patris nomine uocabatur, cum quinque esset annorum, apud suum commendauit amicum. Ipse uero transiens cum alijs Aegyptijs, usque ad trecenta milia uirorum, bellatoribus uiris occurrens, congressus non est. Putans enim semetipsum contra deum pugnare, retrorsum reuersus uenit ad Memphim: & sumēs Apim & alia sacra, mox in Aethiopiam cum uniuersis nauibus & multitudine uenit Aegyptiorum. Per gratiam namq; erat ei subiectus Aethiopum rex: propter quod suscipiens etiam populum uniuersum, præbuit alimenta hominibus necessaria, quæ prouincia ministrabat, & ciuitates ac uicos, qui ad fatale illud xiii annorum exilium sufficerent. Et in Aethiopia quidē hæc gesta sunt. Solymitæ uero descendentes cum uiris pollutis Aegyptiorum, sic pessime hominibus usi sunt, ut eorum uictoria esset pessima his, qui tunc eorum impietates inspiciebant: non solum etenim ciuitates & uicos concremauere, sacrilegia facientes, & deorum idola deuastantes, sed etiam ipsa sacra animalia quæ colebantur crudelissime discerpserunt, peremptores & occisores horum sacerdotes atque prophetas esse cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaque quod politiam & leges eis composuit sacerdos quidam, genere Heliopolites, nomine Osarsiphus, uocatus ex nomine Osireos Heliopolitani dei: qui dum conuersus fuisset ad hoc genus, mutauit nomen & uocatus est Moses. Quæ igitur Aegyptij de Iudeis ferūt, hæc sunt. Sed & multa breuitatis causa prætereo. Dicit autem rursus Manethon, quia postea Amenophis ex Aethiopia digressus est cum magna uirtute: simul & filius eius Rampses, & ipse habens magnum exercitum. Et congressi contra pastores atque pollutos, uicerunt eos & multis casis persecuti sunt eos usque ad Syriæ fines. Hæc equidem & huiusmodi Manethon conscripsit. Quia uero anilia loquitur deliramenta, atque mentitur, aperta ratione monstrabo: illud primo distinguens, quod postea referendum est. Is enim concessit nobis, atque professus est, quod ab initio non fuerint Aegyptij genere, sed extrinsecus illuc aduenissent, & Aegyptum obtinissent, & ex ea rursus egressi sint nostri progenitores. quod uero nobis postea permixti non sunt Aegyptij corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moses, qui populum eduxit ex Aegypto, sed ante multas generationes extitit, per ea quæ ipse dixit, conabor ostendere. Primam itaque causam posuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupiuit uidere deos, quos putas? siquidem qui apud eos solennes erant, Bouem, & Hircum, & Crocodilos, & Cynocephalos, uidebat. coelestes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit desiderium? quia utiq; & prior rex alter hos uiderat? Ab illo ergo audiens, quales essent, & quemadmodū eos uidisset, noua nequaquam egebat arte. sed forte sapiēs erat ille uates, per quem hæc rex posse agere confidebat. quod si ita fuit, quomodo impossibilem concupiscen-
tiam non præscinit? non enim enenit quod uoluit. Proinde quam rationem habere

potuit, ut propter mutilos aut leprosos ei inuisibiles essent: Irascuntur enim propter impietates, non propter corporum vitia. Deinde, tam multa milia leprosorū & male habentium, una penè hora quomodo [fuit possibile congregari: aut quomodo rex non obediuit uati? Ille namq; præcepit debiles Aegyptios exilio deportari. Hic autem eos ad sectiones lapidum destinauit, tanquam operarijs indigens, & nō purgare provinciam uolens. Ait autē quod uates semetipsum peremit, præuidens deorum iram, & quæ erant in Aegypto futura, & conscriptū librum regi reliquit. Proinde quomodo ab initio nates etiam suum interitum non præsciuit? quomodo non repente regi contradixit uolenti uidere deos? aut qua ratione timebat, iam non sui temporis calamitates? aut quid nam grauius imminabat, quod morte præueniret? Quod uero inter omnia stultius est, uideamus: Audiens enim hæc, inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Aegyptū purgare debuerat, neque tunc de provincia pepulit: sed rogantibus eis, sicut ait, ciuitatem dedit dudum à pastoribus habitatam: quæ uocabatur Auaris. Ad quam congregati, principem, inquit, delegerē ex sacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem posuit, ut neq; deos adoraret, neq; ab Aegyptiacæ festiuitatis animalibus abstinere, sed omnia perimerent, atque cōsumerēt, nulliq; penitus miscerēt, nisi cū quibus coniurati esse uidebantur: & in re iurādo multitudine obligata, quatenus in eis legibus perdurarēt, Auarim ciuitatē munitā cōtra regē dicit eos bello sumpsisse. Adiecit autē, quia misit Hierosolymam rogans illos pro auxilijs exhibendis, & daturum Auarim compromittens, quæ foret ex Hierosolymis uolentium exire maiorū: & ex qua procedentes omnem Aegyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem uenisse cum ducentis milibus armatorum. Regem uero Amenophin Aegyptiorum, cum nollet repugnare deo, mox ad Aethiopiam refugisse, & Apim cum alijs sacris animalibus deuexisse. Hierosolymitas uero inuasiōe facta, & ciuitates depopulatos, & templa concremasse, & equestres peremisse refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abstinuisse. Qui uero politiam & leges eis exhibuit, sacerdos, inquit, erat genere Hieropolites, nomine Orsaphus, uocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani dei: & mutato nomine dictus postea Moses. Tertiodecimo uero anno Amenophin, postquā regno pulsus est, ex Aethiopia profectum cum multis milibus dicit: & congressum cōtra pastores atq; pollutos, habita cōflictione, uicisse. Et multos interficientem, usque ad fines Syriæ persecutum. In his iterum non intellexit sine uerisimilitudine se mentiri. Leprosi namque & cum eis multitudo collecta debiliū, licet primitus irascerentur regi, circa se utique talia facienti, secundum præmonitionem uatis, tamen cum à sectione lapidum sunt egressi, & provinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebāt, seorsum magis insidiari potuissent, non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multum illie cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decerneret, non tamen contra deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere: quoniā huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Aegyptios esse probat, & maxime sacerdotes, atq; iurisiurandi pinculū illorū multitudine cōuenisse. Illud autē quomodo nō irrationabile est? Domesticorū quidem & amicorū nemo cum illis rebellauit, nec periculorum belli participes factus est: sed misere maculatos ad Hierosolymam, ut ab eis auxilia poscerēt.

quam

quam amicitia aut forietate intercedente: hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim, ut ait, uocantibus morem gesserunt, nempe inducti pollicitationibus, quod Aegyptum occupaturi essent: quasi ipsi non admodum eius regionis gnari essent, ex qua per uim pulsi fuerant. qui si tum miseram aut egenam uitam egissent, merito fortasse negotium aggressi essent. cum autem urbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Aegypto colerent, quid tandem erat, cur ob ueteres hostes, eosque corporibus affectis, quales nemo domesticos ferat, periculum adirent, neque enim futuram regis fugam praesciebant. nam, ut ipse dixit, filius Amenuphis cum trecentis milibus ad Pelusium occurrebat, & hoc quidem omnino sciebant qui proficiscebantur: mutationem uero propositi & fugam unde coniectare poterant. Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanum exercitum: atque haec eis exprobrat: quasi non hostes eos induxisset: aut quasi haec sint aliunde accito militi obijcienda, cum eadem ante aduentum eorum fecissent, facturosque se iurassent ipsi Aegyptij. Quinetiam aliquanto post Amenuphis hostes aggressus praelio uicit: fusosque ac fugatos Syriam usque persecutus est. adeo scilicet Aegyptus est omnibus undecumque inuadentibus captu facilis: & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum scirent Amenuphin uiuere, neque aditus ab Aethiopia communierant, multas ad hoc comoditates habentes, neque alioqui copias contraxerant. Ille uero usque Syriam trucidans eos (ut ait) persecutus est per arena & inaquosa loca. Scilicet ea uel quieto exercitu transire expeditum est. Igitur autore Manethone neque ex Aegypto genus nostrum oriundum est, neque illinc aliqui admixti sunt. Leprosorum enim & morbidorum multos in lapidicinis perisse uerisimile est, multos in praelijs, plurimos uero postremo & in fuga. Superest ut de Moyse illi contradicam, Hunc uirum mirandum Aegyptij & diuinum existimant, sed non sine blasphemia incredibili sibi uindicare conantur: dicentes Heliopoliten esse unum sacerdotum, ob lepram cum alijs pulsum. Ostenditur autem in ratione temporum 2088 annis prior fuisse, & patres nostros ex Aegypto in regionem quam nunc tenemus eduxisse. Quod uero eiusmodi calamitatis corpus expers habuit, ipsius dicta indicant. Leprosis enim & oppidis & uicis interdixit, ut seorsim in lacero uestitu agant: & eum qui eos attigisset, aut sub idem tectum successisset, pro impuro habet. Quinetiam si eo morbo liberari, & in pristinum restitui contingat, praescripsit certas purificationes, mundationes per fontanarum aquarum lauacra, & omnium pilorum abrasiones: multisque & uarijs sacrificijs peractis, tum demum sanctam urbem adeundam. Atqui contra par erat eum qui talem calamitatem expertus esset prouidentiam aliquam ac humanitatem exhibere simili infortunio pressis. Non solum autem de leprosis sic leges tulit, sed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad sacrorum curam admisit. Sed etiam si iam sacerdoti aliquid tale accidisset, honore eum priuauit. Quomodo igitur uerisimile est illum has aduersus semetipsum cum opprobrio suo damnoque tulisse leges? Quin & nomen ualde incredibiliter mutauit. Osarsiph enim (inquit) uocabatur. Hoc ad transmutationem nihil quadrat. Verum autem nomen significat ex aqua seruatum Moysen. nam aquam Aegyptij Moy uocant. Satis igitur declaratum existimo, quod Manethon quatenus ueterum scripta sequitur, non multum a ueritate aberrat. Vbi uero ad uulgares fabulas se uertit, aut absurde eas constringit, aut in odium gentis loquentibus credit. Post hunc inquirere libet in Chæremonem. Hic enim Aegyptiacam se scribere historiam.

Hæc omnia ferensq; ad finem libri è Græco adiecta sunt

professus, addens idem nomē regis quod Manethon, Amenophin, & filium eius Rhameffen, ait. Isidem in somnis Amenophi apparuisse, incusantē quod templum suum per bellum dirutū esset, Phritiphauten uero sacrum scribam dixisse, si à pollutis hominibus Aegyptum repurget, liberādum eum à nocturnis terroribus: atq; ita delectu uitiosorum morbidorūmue habito, ccl. milia è finibus eiecta. Duces uero eorum fuisse scribas Mosen & Iosephum, quem etiam sacrum scribam fuisse: Aegyptia uero eis nomina esse, Mosi Tisithen, Iosepho Perthesephi. Hos Pelusiū uenisse, ibiq; offendisse cccclxxx. milia, ab Amenophi relictā, quæ is in Aegyptum transferre noluerat: cum his icto fœdere contra Aegyptum expeditionē habitam. Amenophin autē non expectato impetu eorum, in Aethiopiam fugisse, relictā uxore grauida: quam delitescētem in quibusdā speluncis enixam puerū nomine Messenem. eum posteaquam ad uirilem ætatem peruenisset, expulisse Iudæos in Syriam numero circiter cc. milia, & patrem Amenophin ex Aethiopia recepiſſe. Et hæc quidem Chæremon. Reor autem ex ipsis quæ dicta sunt amborum uanitatem apparere. Si quid enim ueritatis subesset, impossibile erat in tantum eos discrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum scriptis consona scribunt, sed quæ ipsis libet confingunt. Ille igitur regiam cupiditatē uidendi deos, ait initium fuisse pollutos ejiciendi. Chæremon autem suum de Iside somnium finxit. & ille quidem Amenophin dicit indixisse regi purgationē: hic uero Phritiphauten, iam multitudinis numerus sanè belle congruit, illo lxxx milia referēte, hoc ccl. Præterea Manethon primū in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Aegypto bello uexata, tum demum acciuisse dicit à Hierosolymitis auxilia: Chæremon, Aegypto decedētes circa Pelusium inuenisse cccclxxx milia hominum ab Amenophi relictā, ac cum illis rursus Aegyptum inuasisse: Amenophinq; in Aethiopiam fugisse. Quod uero egregium est, ne illud quidem quinam & unde erāt tam numerosus exercitus dixit, Aegyptij ne an externi, neq; causam indicauit, ob quam eos rex in Aegyptum inducere noluit: qui de leprosis & Iside somnium confinxit. Mosi uero & Iosephum, quasi eodem tempore simul expulsum Chæremon adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moysen defunctum, quarum sunt anni ferè clxx. Quin & Rhameffes Amenophis filius, secundum Manethonem quidem adolescēs bellum administrat cum patre, & com eodem exulat fuga elapsus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum post patris abitū in spelunca quadam natum, & postea prælio uictorem, & Iudæos in Syriam expellentem numero circiter cc milia. ó facilitatem. neque enim prius quinam erant illa cccclxxx milia dixit, neque quomodo cccclxxx milia perierint: in acie ne ceciderint, an ad Rhameffen transfugerint. quod uero maxime mirum est, ne cognoscere quidem ex eo licet, quosnam uocet Iudæos, uel utris eorū det hanc appellationē: illis ne ccl milibus leproforum, an his cccclxxx milibus, quæ circa Pelusium erant. Sed stultum fortasse sit redarguere eos, qui à semetipsis redarguti sunt. ferendum enim erat utcunq; si ab alijs coarguti fuissent. His addam Lyfimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumētum mendacijs, uerū enormitate figmenti illos uincētē. unde apparet eum magno odio confinxisse. dicit enim, Quæ tempestate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudæorum, quod essent lepra, scabie & alijs quibusdā morbis infecti, ad templa confugisse, ut mendicato alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem Aegypto accidisse. Bocchorim

chorim uero Aegyptiorum regem ad Ammonem, scitatum oracula de sterilitate, misisse. responsum uero à deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris & impijs, eiectionis eis è templis in loca deserta. Cæterum scabiosos ac leprosos mergēdos, tanquam sole horum uitam ægre ferente: & templa expianda: atq; ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accersitisq; sacerdotibus ac sacrificis, iussisse collectis impuratis, hos militibus tradi portandos in desertum: leprosos uero ac impetiginosos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deijci. quibus submersis, reliquos cōgregatos & in loca deserta expositos esse, ut perirent. eos habito concilio consultasse de seipsis: & nocte superueniente, accensis ignibus ac lucernis custodias agitasse: sequentiq; nocte ieiunatum, ut numen propiciū eos seruaret. Insequenti uero luce à Mose quodam consilium datum, irent conferti una uia, usq; dum ad loca culta perueniretur. tum præcepisse eum, ne cui hominum in posterum beneuoli essent, utq; consilium malum potius quàm bonū darent: deorumq; templa & altaria quotquot inuenirēt euerterent. quibus comprobatis ac destinatis, multitudinem iter fecisse per desertum, ac post multa incommoda tandem ad loca culta peruentum. tum uero & hominibus iniuriose tractatis, & fanis cōpilatis ac incensis, uenisse in eam quæ nunc Iudæa dicitur: cōditaq; ciuitate hic habitare, urbem uero *ιερόσυλα* ex re nominatam. Aliquanto autē post iam auctos uiribus mutasse nomen uitandi probri gratia: & urbem Hierosolyma, seipsos Hierosolymos uocasse. Hic non eundem quem illi inuenit regem, sed recentius nomen cōfinxit: & omisso somnio ac propheta Aegypto ad Ammonem abiit de impetiginosis & leprosis responsum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinē Iudeorū, incertum leprosis ne nomen imponens, an quod solos Iudæos morbus occuparit. dicit enim, populus Iudæorū. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos quū sint Aegyptij, Iudæos uocas? Quod si hospites sunt, cur undenā sint nō dicis? Quo modo autem cū rex tam multos ex his mari merisisset, reliquos in loca deserta eiecisset, tanta multitudo superfuit: aut quomodo pertransierunt desertum, & occupauerūt regionem quam nunc tenemus, & condiderunt urbem, & extruxerūt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legislatore non solum nomē dicere, sed & genus, quisnam, & ex quibus ortus. quamobrem uero tales eis inter eundem aggressus sit ferre leges, de dijs, etiam erga homines iniustas. Siue enim Aegyptij erāt genere, non tam facile patrios mores mutare potuissent, siue aliunde erāt, omnino aliquas habebant leges longa consuetudine obseruatas. Si igitur de expulsores suis iurassent, nunquā se illis fore beneuolos, rationē non absurdam habuissent. Quod si bellum interneciū aduersus uniuersos mortales susceperūt, cum essent (ut ipse ait) miseri, & omnium opis egeni, maxima stultitia non illorū, sed hæc fingentis, ostenditur. Iste namq; etiam nomen impositū ciuitati à templorū spoliatione, præsumpsit dicere, & hoc postea fuisse mutatū. Mirum ni, quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & odiosum: ipsi uero qui fundauere urbem, ornate semetipsos etiā uocabulo credidere. Hic autem generosus uir præ nimia detractionis impotentia non intellexit, Hierosolyma non idem uoce Iudaica quod Græca significare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam imprudenter expositum? Sed quoniā congruam iam magnitudinem suscepit hic liber, aliud faciens principiū, cætera præsentis operis explanare tentabo.

FLAVII IOSEPHI HEBRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE IYDAICA
contra Apionem Grammaticum Alexandrinum

LIBER SECVNDVS

RIORI quidem uolumine, charissime mihi Epaphrodi-
te, de antiquitate nostra mōstrauī, Phœnicum & Chal-
dæorū, Aegyptiorum: q̄ literis satisfaciens ueritati: mul-
tosq̄ Græcorum conscriptores adducens, & meam ē di-
uerso disputationem aduersus Manethonem, & Chære-
monem, & alios quosdam exhibui. Nunc autem inchoa-
bo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conscripserunt.
Impulsus enim sum contra Apionem respondere gram-
maticum, si tamen assumi hoc oportet officium. Horum

igitur, quæ ab eo conscripta sunt, alia quidem similia sunt dictis aliorum, alia ualde frigida. Plurima uero quandam tantummodo detractionem habentia, & multam (ut ita dixerim) ineruditi probationem, tanquam ab homine cōposita, & moribus prauo, & totius uitæ suæ temporibus importuno. Quia uero, multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur, quàm illis quæ multo studio conscribuntur: & derogationibus quidem gaudent, præconijs uero mordentur, necessarium duxi ne hūc quidem inscrutatum relinquere, qui nos tanquam in iudicio criminatur. etenim hoc quoq̄ plerisq̄ mortalium insitum uideo, ut gaudeant quoties maledicus quispiam ipse sua mala à laceffito audit. Et quidem nec orationem eius legere facile est, neq̄ aperte cognoscere quid dicere uelit: sed uelut in multa tumultuatione ac mendaciorum perplexitate nunc similia supra pensitatis de maiorum nostrorum ex Aegypto migratione affert: nunc incolas Alexandriæ Iudæos calumniatur: insuperq̄ de sacris templi nostri cæremonijs atq̄ alijs ritibus nostris accusationem admiscet. Patres igitur nostros nec Aegyptios genere fuisse neq̄ oblabem corporum aut similem aliam calamitatem inde pulsos, non mediocriter solū, sed penè ultra modum, superius à me declaratum existimo: cæterum quæ his adiungit Apion, compendio memorabo. dicit enim in iis rerum Aegyptiacarū hæc.

Moses, ut accepi à grādiōribus natu Aegyptijs, Heliopolitanus erat, qui patris institutus moribus, subdiuales preces ad septa qualia ciuitas habebat, reduxit. ad subsolanum autem omnia conuertebat. ita enim Heliopolis sita est. pro obeliscis uero statuit columnas, sub quibus ceu peluis forma exprimebatur: umbra uero in eam incidens, utpote per sudum, eundem semper cum sole cursum circumuoluebat. Atq̄ huiuscemodi est, admiranda illa huius grammatici phrasis. mendacium uero eius non tam nostris uerbis euidenter coarguitur, quàm Moseos operibus: neq̄ enim cum primum tabernaculum deo construeret, aut ipse ullam talem formam ei indidit, aut posteros facere præcepit: atq̄ is qui postea templum Hierosolymis construxit Solomon, omni tali curiositate abstinuit, qualem confinxit Apion. Accepisse autem se dixit à maioribus natu Mosen Heliopolitanū: scilicet ipse iunior, sed his fidem habens, qui per ætatē illum familiariter nouerāt. Et de Homero quidem poeta, quamuis grammaticus, non posset quænam eius sit patria certò affirmare, neque de Pythagora tantum non heri nudius tertius nato: de Mose

uero tam

Hic quoq̄ in
tegrum foliū
deerat

uero tam multis annis illos præcedēte tam facile decernit, credens seniorum relationi: unde manifeste illum mentiri apparet. Quin & temporum ratio, quibus Moſen ait eduxiſſe leproſos & cæcos & claudos, belle concinit iuxta grammaticum hunc diligentiffimū. Manetho enim regnante Tethmoſi Iudæos dicit ex Aegypto diſceſſiſſe, annis cccxciii antequam Danaus apud Argos exularet. Lyſimachus autem tempore Bocchoris regis, hoc eſt ante annos mdcc: Molon uero & alij quidam, ut cuiq; uiſum eſt. At uero Apion cæteris fide dignior, exacte illum exitū deſiniuit vii Olympiade, & huius anno primo: quo, ut ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adiecit, ratus argumentum id ueritatis ſe habiturū euidentiffimum: nec animaduertit à ſemetipſo adductum quo coargueretur. Si enim de hac colonia monumentis Phœnicum credendū eſt, in illis Hiram rex traditur antiquior Carthagine condita annis pluſquam cl. de quo ſuperius ex Phœnicum commentarijs probaui quod Solomoni templi Hieroſolymitani conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam contulerit. Solomon uero ædificauit templum poſt Iudæorū diſceſſum ex Aegypto annis dcxii. Porro numerum pulſorum eundem quem Lyſimachus commentus (ait enim c & x eorū fuiſſe milia) miram quandam & credibilem reddit cauſam, cur ſabbatum nominatū ſit. Exacto enim (inquit) ſex dierum itinere, inguinum ulceribus affecti ſunt: & hac de cauſa ſeptima die quieuerunt, incolumes conſtituti in regione quæ nūc Iudæa uocatur. & appellauerunt eam diem ſabbatum, ſeruata Aegyptiorum uoce. nam inguinis morbum Aegyptij uocant ſabbatoſim, An non igitur uel deridenda hæc nugacitas, uel contra odio habenda talis in ſcribendo impudentia? Apparet enim quod omnes inguinibus laborauerint, hominum milia c & x. atqui ſi erant cæci & claudi & morbidi, quales fuiſſe Apion ait, ne unius quidē iter diei progredi potuiſſent: ſi autem poterant per magnam ſolitudinem proficiſci, prætereaq; ſibi obſiſtentes uincere populariter repugnando, nequaquā uniuerſi poſt ſextam diem inguinum morbo correpti fuiſſent. Neq; enim naturaliter tale quippiam euenire iter agētib; neceſſe eſt, ſed plurimorum milium exercitus definita ſemper itinera peragūt: neq; temere ita accidiſſe ueri ſimile uidetur. eſt enim omnino abſurdum. At uero mirificus hic Apion ſex quidem diebus eos perueniſſe in Iudæam prædixit: rurfus autem Moſen coſcenſo monte, qui Aegyptum inter & Arabiam ſitus eſt nomine Sinæus xl diebus delituiſſe dicit, indeq; deſcendentē Iudæis leges dediſſe. Atqui quomodo poſſibile eſt, eoſdem & xl dies in deſerto ac in aquoſo loco manere, & quod in medio ſpaciū eſt, id totum ſex diebus pertrāſire? Sabbathi uero appellationis grammatica ratio, quam adfert, multam impudentiam præ ſe fert, uel certe magnam imperitiam. Nam hæc uoces, Sabbo & ſabbatū, inter ſe maxime differūt. Sabbathum enim ſecundum Iudæos quies eſt ab omni opere, Sabbo uero, ut ille affirmat, Aegyptijs inguinum morbum ſignificat. Tales quaſdā de Moſe & Iudæorum ex Aegypto proſeſſione Aegyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et quid mirum ſi de noſtris mentitur patribus: quandoquidem de ſeipſo contra mentitus eſt: & natus in Oaſi Aegypti, primas iſte Aegyptiorum exiſtimatus, ueram quidem patriam & genus ſuum abiurauit: Alexandrinum autem ſe mentitus, confirmat ſui generis prauitatem. Merito igitur quos odit & conuictijs infectatur, eos Aegyptios appellat. niſi enim peſſimos eſſe exiſtimaret Aegyptios, ſemet ex eorum genere haud eximeret: quādoquidem qui ſe de celebritate patriæ iactant

iactant, honorificum quidem ducunt ab ea denominari, coarguunt uero eos, qui
 præter ius in eandem sese ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affe-
 cti sunt Aegyptij: aut enim ceu gloriabundi cognatos se simulant, aut participes nos
 infamiae suae cooptant. At præclarus iste Apion uidetur contumeliosam nostrum
 insectationem, quasi mercedem uoluisse reddere Alexandrinis, pro data sibi ciuita-
 te: sciensque eorum cum cohabitatoribus Alexandriae Iudeis similitatem, proposuit
 quidem illis conuiciū facere, unā tamen comprehendit reliquos quoque uniuersos, u-
 trobiq; impudenter mentiens. Videamus igitur, quænam sint illa grauiā & non fe-
 renda, de quibus habitatores Alexandriæ Iudæos accusat. Venientes, inquit, è Sy-
 ria, sedes fixerūt ad importuosum mare, undarum uicini assultibus. Ergo si locus
 opprobriū habet, non quidem patriæ suæ, sed tamen quam patriam dixit, Alexan-
 driæ conuiciatur. Illius enim & maritima præpars est, ut omnes cōfirmant ad inha-
 bitandum optima: quam si Iudæi per uim occupauerunt, ita ut ne post quidem ei-
 cerentur, fortitudinis eorum argumentum est. Verum Alexander eis locum ad in-
 colendum dedit, & parem cum ipsis à Macedonibus honorem consecuti sunt. Ne-
 scio autem quid dicturus fuerit Apion, si circa Nectopolim habitassent, ac nō circa
 regiam sedes posuissent, & hodieque eorum tribus appellaretur Macedones. Igitur
 si legit epistolæ Alexandri regis Ptolemæi & Lagi ac successorum illius Aegyptie
 gum, & columnam stantem Alexandriae ac iura continentem, quæ Cæsar magnus
 Iudæis cōcessit: hæc inquam si sciens, contraria scribere ausus est malus erat: sin au-
 tem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoque quod se mirari dicit, quod cum Iudei
 essent Alexandrini uocati sunt, similis inscientiæ est. Omnes etenim, qui ad coloniā
 aliquā deuocantur, & si plurimum ab alterutris genere differant, à cōditoribus ap-
 pellationē accipiunt. Et quid opus est de alijs dicere? nostrū enim ipsorum hi, qui
 Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit condi-
 tor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur & alia Ionia, cum ciuib; ex
 inde natis eandem appellationē habent, hæc præbentibus eis regni successoribus.
 Romanorum uero clementia, cunctis nō paruulum donum appellationis suæ con-
 cessit, non solum uiris singulis, sed etiam maximis gentibus in cōmuni: Hispani de-
 nique antiqui, & Tyrreni, & Sabini, Romani uocantur. Si uero hunc modū aufert
 communis ciuitatis Apion, desinat semetipsum Alexandrinum dicere. Natus enim
 in intima Aegypto, quomodo erit Alexandrinus, iure ciuilitatis, sicut ipse in nobis
 dicit, ablato: cum solis Aegyptijs nunc orbis domini Romani, participari cuiuslibet
 ciuitatis interdixisse uideantur. Hic autem præclarus dignitates quas ipse impetrare
 prohibetur adipisci non ualens, calumniari conatur eos qui hæc iustissime percepe-
 re. Non enim propter inopiam habitatorū ciuitatis, quam studiose ædificabat Ale-
 xander, nostrorum aliquos ibi collegit: sed omnes approbans diligenter ex uirtute,
 ac fide dignos inueniens, hoc præconium nostris exhibuit, cum gentem nostram
 studeret non mediocriter honorare. Ait enim Hecataeus, quia propter mansuetudi-
 nem, atque fidem, quam ei præbuere Iudæi, Samariam regionē adiecit, ut eam sine
 tributis haberent. Similiter quoque sensit post Alexandrum etiā Ptolemæus Lagi
 de Iudæis in Alexandria commorantibus. Nam Aegyptiaca eis castra commisit,
 arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda: & in Cyrene credens se
 tutissime regnaturum, & in alijs Libyæ ciuitatibus, ad ea loca partem Iudæorum ha-
 bitandi causa direxit. Post hunc autem Ptolemæus, qui Philadelphus est appellat-
 tus, non

Gentem Iudæi-
 cam à multis
 regibus hono-
 ratam fuisse
 Hecataeus

Ptolemæus
 Lagi

Ptolemæus
 Philadelphus

rus, non solum si qui fuere captiui apud eos nostrorum, omnes absoluit, sed & pecunias eis sæpius condonauit: & (quod maximum est) desiderauit agnoscere nostras leges, & sacrarum scripturarum uolumina concupiuit: misitque rogans destinari uiros qui ei interpretarentur legem: & ut hæc apprime conscriberetur, diligentiam hanc commisit non quibuscunque uiris, sed Demetrium Phalæreum, & Andream, & Aristem, quorum eruditione sui seculi Demetrius facile princeps erat, alij uero habebant custodiam corporis sibi creditam, huic curæ præfecit. Non enim leges, & patrum nostrorum Philosophiam discere concupisceret, si his utentes despiceret, & non potius ualde miraretur. Apion autem penè omnes in ordine successores eius Macedonum reges ignorauit habuisse erga nos præcipuum familiaritatis affectum. Tertius namque Ptolemæus, qui uocatur Euergetes, fortiter obtinens Syriam uniuersam, *Ptolemæus Euergetes* non dijs Aegyptiacis pro uictoria solennitates gratificas immolauit: sed ueniens ad Hierosolymam, multas hostias sicut nostri moris est, deo gratificauit, dignissimaque dedit ornamenta uictoriæ. Philometor autem Ptolemæus, & eius uxor Cleopatra, omne regnum commiserunt Iudæis: & duces totius fuere militiæ Onias & Dosithæus Iudæi: quorum nominibus derogat Apion, cum debuisset opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberauere Alexandriam cuius ciuis uideri uult. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatrarum regno, & periculum pessimæ perditionis instaret, istorum labore ciuitas intestinis præliis est erepta. Sed postea, inquit, Onias ad urbem deduxit exercitum paruum, cum esset illic Thermus præfens Romanorum legatus: quod (ut ita dicam) recte atque iuste factum est. Ptolemæus enim *Ptolemæus Physcon* qui cognominatus est Physcon, moriente suo patre Ptolemæo Philometore, egressus est de Cyrene, uolens reginam Cleopatram expellere, & filios regis, ut ipse regnum iniuste sibi met applicaret: propter hæc ergo Onias aduersus eum bellum pro Cleopatra suscepit: & fidem quam habuit circa reges, nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem deus iustitiæ eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolemæus cum aduersum exercitum quidem Oniæ pugnare præsumeret, omnes uero Iudæos in ciuitate positos cum filiis & uxoribus capiens, nudos atque uinctos elephantis subiiecisset, ut ab eis cōculcati deficerent, & ad hoc etiam bestias inebriasset, in contrarium quæ præparauerat, euenire. Elephantis enim relinquentes sibi appositos Iudæos, impetu facto super amicos eius, multos ex ipsis interemere. Et post hæc Ptolemæus quidem aspectum terribilem contemplatus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina uero sua charissima, quam alij quidem Ithacam, alij uero Hirenem denominant: supplicante ne tantam impietatem perageret, & cōcessit, & ex his quæ egerat uel acturus erat, poenitentiam egit. Vnde recte hanc diem Iudæi Alexandria constituti, eo quod aperte à deo salutem promeruere, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator, etiā propter bellum aduersus Physconem gestum, Iudæos accusare præsumpsit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam ultimæ Cleopatrarum reginæ Alexandrinorum meminit, ueluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: & non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino iniustitiæ & malorum operum defuit: uel circa generis necessarios, uel circa maritos suos, qui etiam dilexerint eam, uel in communi contra Romanos omnes, & benefactores suos imperatores: quæ etiam sororem Arsinoen occidit in templo, nihil sibi nocentem. Peremit autem & fratrem insidijs: paternosque deos, & seipulchra progenitorum depopulata est. Percipiensque regnum à primo Cæsare,

eius

eius filio & successori, rebellare præsumpsit. Antoniumq; corrumpens amatorijs rebus, & patriæ inimicum fecit, & infidelem circa suos amicos instituit, alios quidem genere regali spolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipsum in nauali certamine relinquens, id est, matrum & parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum & se sequi coegit? Nouissime uero Alexandria à Cæsare capta, ad hoc usq; perducta est, ut saltem hinc sperare se iudicaret, si posset ipsa manu sua Iudæos perimere: eo quod circa omnes crudelis & infidelis extaret, Putasne gloriandum nobis non esse, si quem admodum dicit Apion, famis tempore Iudæis triticum non est mensa? Sed illa quidem poenam subijt competentem. Nos autem maximo Cæsare utimur teste auxiliij, atq; fidei quam circa eum contra Aegyptios gessimus: necnon & senatus eiusq; consultis, & epistolis Cæsaris Augusti, quibus nostra merita comprobantur. Has literas Apionem oportebat inspicere, & secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta, & omnibus Ptolemæis, & quæ à senatu constituta sunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si uero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non poterat, hoc iudicium est sterilitatis ac penurij frumentorum, non accusatio Iudæorum. Quid enim sentiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus, palam est. Nam administratio tritici nibilo magis ab eis, quam ab alijs Alexandrinis translata est. Maximam uero eis fidem olim à regibus datam conseruauere, id est, fluminis custodiam, totiusq; custodiæ, nequaquam his rebus indignos esse iudicantes. Sed super hoc: quomodo ergo, inquit, si sunt ciues, eosdem deos, quos Alexandrini, non colunt? Cui respōdeo. Quomodo etiam cum uos sitis Aegyptij, inter alterutros prælio magno & sine foedere de religione contenditis? An certe propterea non uos omnes dicimus Aegyptios, & neq; communiter homines, quoniam bestias aduersantes naturæ colitis, multa diligētia nutriendos: cum genus utiq; nostrorum unum atq; idem esse uideatur. Si autem in uobis Aegyptijs tantæ differētiæ opinionum sunt, quid miraris super his, qui aliunde in Alexandriam aduenerunt, si legibus à principio constitutis, circa talia permansere? Is autem seditionis causas nobis apponit: qui si cum ueritate ob hoc accusat Iudæos in Alexandria constitutos, cur omnes non culpare possit, eo quod noscamur habere cōcordiam? Porro etiam seditionis autores, quilibet inueniet Apionis similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim Græci fuere & Macedones hanc ciuitatem habentes, nullam seditionem aduersus nos gessere, sed antiquis cessere solennitatibus. Cum uero multitudo Aegyptiorum creuisset inter eos, propter confusiones temporum, etiam hoc opus semper est additum. Nostrum uero genus permansit purum. Ipsi igitur molestiæ huius fuere principium, nequaquam populo Macedonicam habente constantiam, neq; prudentiam Græcam: sed cumq; etis scilicet utentibus malis moribus Aegyptiorum, & antiquas inimicitias aduersum nos exercentibus. E diuerso namq; factum est quod nobis impropere præsumunt. Nam cum plurimi eorum non opportune ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos truant eos qui hoc priuilegium ad omnes impetrasse noscuntur. Nam Aegyptijs neq; regum quisquam uidetur ius ciuitatis fuisse largitus: neq; nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit, reges autem auxere, Romani uero semper custodire dignati sunt. Itaq; derogare nobis Apion dignatus est, quia imperatorum non statuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defensione

*Iudei imagi-
nes nō admittunt*

sione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modestiamq; Romanorum, quoniam subiectos non cogunt patria iura transcendere: sed suscipiunt honores, sicut dare offerentes pium atq; legitimum est. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex necessitate & uiolentia cōferuntur. Græcis itaq; & alijs quibusdam, bonum esse creditur imagines instituere, Deniq; & patrum & uxorum filiorumq; figuras depingentes exultāt, quidam uero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines, Alij uero & seruos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum est, si etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere uideatur? Porro autem legislator, non quasi prophetas Romanorum potentiam non honorandam, sed tanquam causam neq; deo neq; hominibus utilem despiciēs, & quoniam sorius animati, multo magis dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. Alijs autem honoribus post deum colendos non prohibuit uiros bonos, quibus nos & imperatores & populum Ro. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua sacrificia: & non solum quotidianis diebus ex impensa communi omnium Iudæorū talia celebramus: uerum cum nullas alias hostias ex communi neq; pro filijs peragamus, solis imperatoribus hunc honorem præcipuū pariter exhibemus, quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaq; communiter satisfactio posita sit aduersus Apionem pro his, quæ de Alexandria dicta sunt. Admirator autem etiam eos, qui ei huiusmodi fomitem præbuere, id est, Posidonium & Apollonium Molonis: quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem deos cum alijs nō colimus: mentientes autem pariter, & de nostro templo blasphemias committentes incongruas, non se putant impie agere: cum sit ualde turpissimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate pollente. In hoc enim sacrario Apion præsumpsit edicere, asini caput collocasse Iudæos, & eum colere, ac dignū facere tanta religione: & hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum, & illud caput inuenisset ex auro compositum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem respondeo, quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquā debuerat increpare, cum non sit deterior asinus furonibus & hircis & alijs, qui sunt apud eos dñj. Deinde quomodo non intellexerit, operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus namq; semper utimur iisdem, in quibus sine fine consistimus. Et cum uarij casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorum uexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Crassus, & ad nouissimum Titus Cæsar, bello uincentes obtinuerint templum, nihil huiusmodi illic inuenere: sed purissimam pietatē, de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neq; iustā fecit templi deprædationē, sed egestate pecuniarū ad hoc accessit, cum nō esset hostis, & socios insuper nos suos & amicos aggressus est, nec aliquid dignū derisione illic inuenit, multi & digni conscriptores super hoc quoq; testantur: Polybius, Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes, & Castor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochum transgressum fœdera Iudæorum, & spoliasse templum auro argētoq; plenum. Hæc igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset, & impudentiam canis, qui apud ipsos asiolet coli: neq; enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus est. Nos itaq; asinis neq; honorem neque potestatem aliquam damus, sicut Aegyptij crocodilis & aspidibus: quando eos qui ab istis mordentur, &

Contra Posi
donium et Ap
ollonium

à crocodillis sapiuntur, felices & deo dignos arbitrantur. Sed sunt apud nos afra, quod apud alios sapientes viros, onera sibi met imposita sustinentes. Et si ad arcas accedentes comedant, aut proposita non adimpleant, multas ualde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus necessarijs ministrantes. sed aut omnium rudissimus fuit Apion ad componendū uerba fallacia, aut certe ex rebus inuicia sumens, hæc implere non ualuit, quando nulla potest cōtra nos blasphemia prouenire. Alteram uero fabulam, derogatione nostra plenā, de Græcis apposit, de quo hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui præsumunt, oportet eos non ignorare minus esse immundū per templa transire, quā sacerdotibus scelestā uerba cōfingere. Isti uero magis studuere defendere sacrilegum regem, quā iusta & ueracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac sacrilegiū eius tegere, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quæ in futuris essent, mentiti sunt. Propheta uero aliorum factus est Apion, & dixit Antiochum in templo inuenisse lectum, & hominem in eo iacentem, & appositam ei mensulam maritimis terrenisq; uolatilium dapibus plenam, & quod obstupuisset his homo. Illum uero mox adorasse regis ingressum, tanquam maximam sibi opem præbituri ac procidentem ad eius genua, extensa dextera proposcisse libertatem: & iubente rege ut consideret, & diceret quis esset, uel cur ibidem habitaret, uel quæ esset causa ciborum eius, tūc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam narraſſe necessitatem. At, inquit, esse se Græcū: & dum peragraret provinciā parandi uictus causa, correptum se subito ab alienigenis hominibus, atq; deductum ad templum, & inclusum illic, & à nullo conspici, sed cuncta dapium apparatione saginari. Et primum quidem hæc sibi inopinabilia beneficia uisa attulisse læticiam: deinde suspicionem, postea stuporem: postremum consulentem à ministris ad se accedentibus audisse legē ineffabilem Iudæorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere singulis annis quodā tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregri num, eumq; annuo tempore saginare: & deductum ad quandam syluam, occidere quidem eum hominem, eiusq; corpus sacrificare secundum suas solennitates, & gustare ex eius uisceribus, & iusiurandum facere in immolatione Græci, ut inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abijcere. Deinde refert eum dixisse, paucos iam dies debitos sibi met superesse, atq; rogasse, ut reuerſus Græcorum deos, & superans in suo sanguine insidias Iudæorum, de malis eum circumstantibus liberaret. Huiusmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia plenissima est, sed etiam crudeli impudentia redundat. Non tamen à sacrilegio priuat Antiochum, sicut arbitrati sunt, qui hæc ad illius gratiam conscripserunt. Non enim præsumpsit aliquid tale, ut ad templum accederet: sed sic inuenit non sperans. Fuit ergo uoluntatibus iniquis impius, & nihilominus sine deo, quicquid iussit mendacij superfluitas, quam ex ipsa re cognoscere ualde facillimum est. Nō enim circa solos Græcos discordia legum esse dignoscitur, sed maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquādo apud nos peregrinari: ut aduersus solos Græcos renouata coniuratione per effusionem sanguinis ageremus: uel quomodo possibile est, ut ad has hostias omnes Iudæi colligerentur, & tantis milibus ad gustandum uiscera illa sufficeret, sicut ait Apion: uel cur inuentum hominē quicumq; fuit (non enim suo nomine conscripsit) aut quomodo

Aliud Apionis mendaciū

eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit: dum posset hoc facies, ipse
 quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, assumere uero contra Iudæo-
 rum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc reliquo: insensatos enim, non uer-
 bis sed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui uidere constructionem tem-
 pli nostri, qualis fuerit, & intrasgressibilem eius purificationis integritatem. Quatuor
 enim porticus habuit in circuitu, & harum singulæ propriam secundum legem ha-
 buere custodiam. In exteriorem itaque ingredi licentia fuit omnibus etiam alienige-
 nis, mulieres tantummodo menstruatæ transire prohibebantur. In secundam uero
 porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorumque coniuges cum essent ab omni pol-
 lutione munda. In tertiam, masculi Iudæorum mundi existentes atque purificati. In
 quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus. In adytum uero soli princi-
 pes sacerdotum, propria stola circumamicti. Tanta uero est circa omnia providen-
 tia pietatis, ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane
 enim aperto templo, oportebat facientes traditas hostias introire: & meridie rur-
 sus, dum clauderetur templum. Denique ne uas quidem aliquod portari licet in tem-
 plum, sed erant in eo solummodo posita, altare, mensa, thuribulum, candelabrum,
 quæ omnia & in lege cōscripta sunt. Etenim nihil amplius neque mysteriorum aliquo-
 rum ineffabiliū agitur, neque intus ulla epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta
 sunt, habent totius populi testimoniū manifestum, rationemque gestorū. Licet enim
 sint tribus quatuor sacerdotum, & harum trium singulæ habeant hominum plus
 quam quinque milia, sit tamen obseruatio particulariter per dies certos: & his transa-
 ctis, alij succedentes ad sacrificia ueniunt: & congregati in templum mediante die à
 præcedentibus clauēs templi, & ad numerū omnia uasa percipiunt, nulla re quæ ad
 cibum aut potum attineat in templum delata. Talia namque etiam ad altaria offerre
 prohibitum est, præter illa quæ ad sacrificia præparantur. Quid ergo Apionem di-
 cimus, nisi nihil horum examinantem, uerba incredula protulisse? Sed turpe est, hi-
 storiam ueram notitiam si proferre grammaticus non possit. Et sciens templi nostri
 pietatem, hanc quidem prætermisit. Homini autem Græci comprehensionem fin-
 xit, & pabulum ineffabile, & ciborum opulentissimam claritatem: & peruios ingre-
 dientes, ubi nec nobilissimos Iudæorum licet intrare, nisi fuerint sacerdotes. Hæc er-
 go pessima est impietas, atque mendacium spontaneum, ad eorum seductionem, qui
 noluerunt discutere ueritatem. Per ea siquidem mala ineffabilia, quæ prædicta sunt,
 nobis detrudere tentauere. Rursumque tanquam pessimus deridet, adiiciens fabulæ
 inania facta. Ait enim illum retulisse, dum bellum Iudæi contra Idumæos haberent
 longo quodam tempore, ex aliqua ciuitate Idumæorum qui in ea Apollinem cole-
 bat uenisse ad Iudæos, cuius hominis nomen dicitur Zabidus: deinde eis promissi-
 se traditurū se eis Apollinem deum Doriensem: uenturūque illum ad nostrum tem-
 plum, si omnes ascenderent, & adducerent omnem multitudinem Iudæorum. Za-
 bidum uero fecisse quoddam machinamentum ligneum, & circum posuisse sibi, &
 in eo tres ordines infixisse lucernarū, & inambulasse, ut procul stantibus apparet-
 ret, quasi stella per terram iter agens. Porro Iudæos inopinabili uisione obstupui-
 se, & longe cōstitutos tenuisse silentium. Zabidum uero multa quiete ad templum
 uenisse, & aureū detraxisse asini caput (sic enim urbane conscribit) & rursus Doram
 uelociter aduenisse. Igitur & nos dicere possumus, quia asinum, hoc est semetipsum
 Apion grauat, & facit stulticia simul & mendacijs oneratum. Loca namque quæ non

Aliud Apion
 ait figmentum

sunt, conscribit: & ciuitates nesciens transfert. Idumæa enim prouinciæ nostræ confinis est, posita iuxta Gazam, & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice uero iuxta montē Carmelū Dora ciuitas appellatur, in nullo cōcordās Apionis ob locutionibus. Quatuor enim dierū itinere procut est à Iudæa. Cur itaque nos rursus accusat, eo quod non habeamus cōmunes cū alijs deos, si sic facile credidere patres nostri ad se uenturū Apollinē, & cum stellis eū ambulare super terrā putauere? Læcernam enim prius nunquam uidere scilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciā ex tantis milibus obuiauit. Desolatos etiam uicos custodibus cōperit, & hoc tēpore belli. Cætera iam relinquo. Iamque uero templi altitudine quidem erāt cubitorum sexaginta, latitudine uero uiginti, omnes deauratæ, & penè auto puro confectæ. Has claudebant non minus quàm uiri ducēti diebus singulis: & relinquere eas apertas, nefandissimum nimis erat. Facile igitur eas lucernifer ille aperuisse creditur, qui solus etiam habuisse asini caput æstimabatur: quapropter dubium est, utrum hoc caput Zabidus denuo renouauit: an certe sumēs Apion, introduxit in templum, ut Antiochus inueniret, ut secundo Apioni aliquam mentiendi daret occasionem. Mentitur autem & de iuramēto, quod iuremus per deum factorem cœli & terræ & maris, nulli Iudæos fautores alienigenæ, & maxime Græcis. Oportebat autem mentientem absolute dicere, nulli fautores alienigenæ, & magis Aegyptijs: sic etenim ab initio poterant eius signēta de iurando congruere, si ab Aegyptijs utiq; patres nostri nō propter malignitatem suam, sed propter calamitates expulsi sunt. A Græcis autē plus locis quàm studijs sumus abiuncti, ita ut nullæ inter nos & illos inimicitia & æmulationes esse noscantur. E diuerso namq; multos eorum ad nostras leges contigit accessisse, quorū quidam permansere, quidam uero perditare nō ferētes, denuo recessere. Hoc tamen iusiurandum nunquam se quisquam audisse meminit apud nos habitum, sed solus Apion (ut uidetur) audiuit: ipse namq; id composuit. Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, uel ob hoc quod mox dicetur, digna est. Hoc enim esse affirmat indicium, quia neq; legibus iustis utamur, nec deū colamus ut cōuenit, quod diuersis gentibus seruiamus, & calamitates quasdam circa ciuitatem sustineamus, cum utiq; principalis ciuitas Romanorum sit, cuius ciues soli ab initio regnare atq; non seruire consueuerūt. Quis etenim horum magnanimitati ualet obistere? Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Apion locutus est, quando paucis contigit in principatu continue præsidere, & non rursus alijs facta mutatione seruire. Plurimæ namq; gētes alijs obedire coactæ sunt: soli autem Aegyptij, eo quod refugiant (sicut aiunt) in eorum prouinciā dñi, atq; saluentur migrantes in effigies bestiarum, honorem præcipuum inuenerunt, ut nulli famularentur horum qui Asiam Egiptumq; tenuere: qui scilicet unam diem ex æuo totius seculi non habuere libertatem, neque apud indigenas dominos, neque apud externos. Nam quemadmodum eis usi sint Persæ, non semel solummodo, sed frequenter uastātes urbes, templa euercentes, putatos apud eos interficientes deos, impropere nō studeo. Non enim conuenit stultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neq; casus Atheniensium, neq; Lacedæmoniorum animo suo concepit, quorum hos quidem fortissimos, illos religiosissimos, omnes affirmant. Taceo reges pietate celebres, inter quos Cræsum, quàm diuersis uitæ sunt calamitatibus sauciati. Taceo incensam Atheniensium arcem, templum Ephesium & Delphicum, aliāq; multa: hic nemo calamitatem

tatem passis, sed potius inferētibus intulit impropria. Nouus autem accusator nostrorum Apion inuentus est, malorum suorum apud Aegyptum gestorū prorsus oblitus. Sed Sesostris eum, quem refert fabula regē fuisse Aegypti, ut creditur, excacauit. Verūtamen possumus & nos dicere nostros reges Dauid & Salomonem, qui multas subdidere gentes. Sed de his modo supersedendum est: quæ uero cunctis nota sunt, Apion modis omnibus ignorauit: quoniā Persis, & post illos principibus Asiæ Macedonibus, Aegyptij quidē seruiere, nihil differētes à famulis. Nos autem liberi consistentes, etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum, annis uiginti & centum, usq; ad Pompeium Magnum. Et dum uniuersi reges sunt expugnati à Romanis, omniū soli propter fidem suam maiores nostri socij & amici fuere. Sed uiros mirabiles non præbuius, uelut quarundam artium inuentores, & sapientia præcellentes: & inter hos enūmerat Socratem, & Zenonē, & Cleanthem, & alios huiusmodi. Deinde quod potius est mirandū, semetipsum his adiecit, & beatificat Alexandriā, quia ciuē talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim ut ipse sui testis existeret, qui alijs omnibus sic importunus & callidus esse uidebatur, & uita uerboq; corruptus. Quapropter recte quilibet Alexandriæ condolebit, si super isto aliquid magni sapuerit: De uiris autē qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores, sciunt qui uoluerint nostræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua uero quæ in accusatione conscripta sunt, dignum erat forte sine satisfactione relinquere, ut ipse sui potius & aliorum Aegyptiorum accusator extaret. Queritur enim eo quod animalia consueta sacrificemus, & nō uestamur carnibus suillis: Sed & circumcisionem genitalium uehementer irridet. De nostrorum quidem animalium peremptione, cōmunio nobis est cum alijs hominibus uniuersis. Apion autem sacrificantes nos redarguens, indicat semetipsum genere esse Aegyptium. Nō enim Græcus si esset aut Macedo, hoc moleste ferret. Isti enim uouent sacrificare Hecatombas suis dijs, & sacerdotibus utūtur ad epulas. Quæ cum ita sint, nō propterea contigit mundum animalibus desolari, quod Apion expauit. Qui tamen si solennitates Aegyptiorum sequerentur, mundus desertus quidem esset hominibus, ferocissimis autē bestijs impleretur: quas isti indicantes deos, diligenter enutriūt. Quod si quis eum consuleret, quos putaret omnium Aegyptiorum esse sapientes atq; decolas, sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt sibimet ab initio à regibus esse præcepta, ut deos colant, & sapientiā diligant: quod illi facere præcipue iudicantur: qui tamen & circumciduntur omnes, & à porcinis abstinēt cibis. Sed neq; ullus aliter Aegyptiorū cum eis dijs sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Aegyptiis nostras detractiones componens, illos uidetur potius accusare: qui non solum utuntur solennitatibus, quas in nobis culpatur iste: sed etiam alios circumcidi docēt, sicuti dixit Herodotus. Vnde recte mihi uidetur Apion, propter patriæ suæ leges poenas dedisse blasphemiae. Etenim necessario circumciso, circa genitalia uulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene sapiētes in legibus proprijs circa pietatem integre permanere, & aliorum minime carpere. Iste uero suas quidem leges effugit, de nostris uero mentitus est. Hic itaq; terminus uitæ fuit Apionis. Sed & noster hic iam finem liber accipiet. Quoniam uero & Apollonius Molon, & Lysimachus, & alij quidam, tam per ignorantia q̃ per insania de legislatore nostro Mose, & legibus uerba protulere, nec iusta nec uera, dum illi quidem uelut mago atque fallaci derogāt,

leges autem malitiæ apud nos nulliusque uirtutis affirmant esse doctrices, uolo breuiter & de omni conuersatione nostra, & de particulati (sicuti potero) proferre sermonem. Reor enim fore manifestum, quia & ad pietatem & ad conuietum uniuersalemque humanitatē, insuper ad iusticiam laborumque tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos, ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim proposui laudes conscribere nostrorum: sed aduersus eos, qui nos plurimum et fallaciter accusarunt, satisfactio nem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continet, sicut Apion, instituit, sed dispersim. Quippe qui aliquando quidem nos sine deo & hominibus odiosos appellat, aliquando uero formidinem nobis impropere: & diuerso, rursus aliquando de audacia gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stultiotes Barbaris: & propterea nullum inuentum nos solos uitæ utile comperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur, dum uniuersa contra quam ab eo sunt dicta monstrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate gesta. Si uero coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios constitutarum, in culpa illi sunt, qui nostras solennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia non eas habeamus leges, quarum ego capita & summas ad redarguendum positurus sum: neque quia non præcipue in legibus propriis perduramus. Paulo ergo altius exorsus, uolo primum dicere, quod eis qui sine lege & ordine uiuunt, hi qui ordinis & communium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, recte mansuetudine atque uirtute præstare dicendi sunt. Denique conantur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre, ut non imitatores aliorum uideantur existere, sed ipsi potius alijs legitime uiuendi duces fuisse. His igitur hunc in modum se habentibus, uirtus legislatoris est meliora considerare: & his qui usuri sunt legibus, quas posuerit, satisfacere, quia rectæ sunt. Populi uero est, ut in omnibus quæ constituta sunt, perduret: & neque felicitate procedente, neque calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur nostrum legislatorem, quoslibet qui memorantur legislatores antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrensis, & omnes qui apud Græcos mirabiles sunt, nouelli atque recentes, quantum ad illum comparati, esse nostuntur: quando nec ipsum nomen legis fuisse olim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est, qui nusquam in opere suo hoc usus est nomine. Non enim secundum legem, sed indiffinitis sententijs, & regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permansere, tantum moribus utentes, & non scripto, & multa horum semper secundum euentum casuum permittentes. Noster uero legislator antiquus existens (hoc etenim undique manifestum est, etiam apud eos clarum, qui semper contra nos loquuntur) & semetipsum præbuit optimum principem populorum consultoremque, & instructionem totius legis uitæ constrinxit, eis suasit hanc libenter excipere, & firmissime inelyta scientia custodire. Primitus autem eius magnitudinis opera uideamus. Ille namque progenitorum nostrorum relinquentium Aegyptum, & ad terram propriam remeantium, multa milia sumens, ex plurimis & impossibilibus rebus cautissime liberauit: nam & in aquosam eos, & multum arenosam oportebat transire uiam, bellaque deuincere: & filios ac uxores, prædamque bello seruare: in quibus dux egregius & consiliarius sapientissimus, & tutor ueracissimus fuit uniuersorum. Omnem siquidem multitudinem à semetipso

semetipso pēdere fecit, & cum omnia quæ uellet persuadere posset, in nullo horum iudicauit sibi potestatem: sed in quo maxime tempore potestatem sibi arrogant & tyrannidem præsumunt rerum, & populū frequenter plurima iniquitate uere consuefaciunt, in hac ille potentia constitutus, ē diuerso magis iudicauit agendum pie, & plurimam exhibere alijs æquitatem, ipse uirtutem præcipuam se credens cunctis ostendere, & salutem firmissimam præbere sequacibus bona uoluntate. Et maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte iudicabat, ducem atque consultorem se deum habere: & primitus sibi satisfaciens, quia secundum illius uoluntatem uniuersa gereret atq; tractaret, credidit modis omnibus oportere, ut etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui deum respicere suam uitam credunt, delinquere non præsumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit, non magus, non fallax, sicut derogatores iniuste pronunciant: sed quales apud Græcos gloriatur fuisse Minoem & post eum leges alios. Nam quidam eorum leges positas à Ioue dicebant, alij uero eas in Apollinem & uaticinium Delphicum referebant, siue pro ueritate hoc credentes, seu facile persuadendum iudicantes populo. Qui uero præcipuas leges instituerint, uel qui iustissime de dei fide cognouerint, licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspicere. Iam enim de ipsis tempus est disputandi. Igitur infinitæ quidem particularium gentium atque legum apud cunctos homines differentiæ sunt. Alij siquidem monarchis, alij uero populo potestatem reipub. commiserunt. Noster uero legislator nihil horum intendens, ueluti si quis hoc dicendo mensuram transcendat uerbi, diuinam reipub. declarauit: deo principaliter conuersationem nostram atque potestatem excellenter assignans, & satisfaciens eum cunctos inspicere, tanquam causam bonorum omnium uniuersis hominibus existentem: & quæcunque contingit eos in angustijs supplicasse, illius non latuisse uoluntatem, neque quicquam eorum quæ gessere, uel si quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare. Vnum uero eum esse monstrauit, & ingenitum, immutabilem per tempus, æternum, & omni specie mortali pulchritudine differentem, & ipsum nobis notum: qualis autem sit secundum substantiam, prorsus ignotum. Hæc itaq; de deo sapuerunt prudentissimi Græcorum: qui quidem quod eruditi sint, illo utiq; sciendi præbere principia, nunc dicere prætermitto: quod autem hæc optima & congrua dei naturæ atq; magnificentia sint ualde testantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & post illos philosophi Stoici, & penè cuncti, uidentur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes, populo superstitionum opinionibus iam præoccupato ueritatem dogmatis proferre timere. Noster uero legislator opera præbens consona uerbis suis, non solum his qui cum eo erant satisfacit, sed etiam qui ex illis semper erant nascituri, hoc immutabiliter inspirauit, & causam legislationis ad utilitatis modum semper adduxit. Non enim partem uirtutis dei culturam dixit, sed huius partes alias esse perspexit atq; constituit: hoc est fortitudinem, iustitiam, & mutuam in omnibus ciuium concordiam. Cunctæ namq; actiones & studia, uniuersiq; sermones, ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexamatum aut indefinitum ulterius dereliquit. Duo siquidem sunt totius discipline & moralis institutionis modi, quorum unus quidem sermone doctor est, alter uero exercitatione morum: quæ cum ita sint, alij quidem leges sentiendo sunt discreti, & alterum horum modum sibi placitum assumentes, alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonij quidem &

Cretenses moribus erudiebantur, non uerbis: Athenienses uero, & penè omnes alij Græci, quæ quidem oportet agi præcipiebāt suis legibus: assuescere uero ad hæc ueribus, minime ualere. Noster autē legislator hæc ambo multa diligētia coaptauit. Nā nec exercitationes morū omisit nō traditas, neq; leges sermone reliquit incomptas. Sed mox à primo inchoans cibo, & unicuiq; diæta conueniēte, nihil neq; minimarum escarum sub potestate uoluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis quibus cōuenit abstineri, & qui sumendi sunt, uel quæ diæta cōmunis esse uideatur, necnon & de operibus, labore simul & requie, terminū atq; regulam posuit legentibus quatenus ueluti sub patre atq; domino uiuentes, neque uolentes quicquā neq; per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus poenam posuit, sed optimam & necessariā correptionē monstrauit legem. Quapropter non semel audire, nec secundo uel sæpius: sed in unaquaq; septimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionem congregari præcepit uniuersos, eamq; perfecte cōdiscere, quod scilicet omnes legislatores reliquisse noscuntur. Et in tantū plurimi hominū absunt, ut secundum proprias leges uiuant, ut penè eas ignorēt. Et cum peccauerint, tunc agnoscūt ab alijs, quam legem probantur esse præuaricati. Sed etiam uiri maxima cū gloria & principalia gubernantes, profitentur ignorationem. Doctos namq; sibi faciunt assidere ad dispensationem rerum, & peritiā legum habētes. Nostrorū uero quilibet si quis leges interroget, facilius q̃ nomen suum recitat. Vniuersas quidē mox à primo sensu eas discētes, in animo uelut inscriptas habemus. Et rarius quidē quilibet trāsgreditur: impossibile autem est supplicium deuitare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem cōsonantiam nobis instituit. Nam unam quidem habere & eandem de deo sectam, uita uero ac moribus differre nihil abinuicē, optimam moribus hominum potest celebrare concordia. Apud nos etenim solos, neq; de deo quilibet sermones audiet alterutris aduersarios, sicut multa similia apud alios fieri cōprobantur: cum non solum à uulgaribus quod uisum fuerit unicuiq; profertur, sed etiam apud quosdam philosophorū hoc crebro præsumitur: quādo alij quidem totam dei naturā sermonibus perimere tentauere, alij uero eius prouidentiam ab hominibus abstulere: neq; in studijs uitæ differētia ulla cōspicitur, sed communia quidem opera omnium apud nos existunt: unus de deo sermo concors est, asserens illum cuncta respicere. Sed etiam de ipsius uitæ studijs, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, à mulieribus nostris & à seruis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calumnias à quibusdam, cur non exhibeamus uiros inuētores nouorum operum seu uerborum, cōtingit oriri. Alij siquidem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant, & præcipue trāsgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem è diuerso, unam esse prudentiā atq; uirtutem existimamus, nihil penitus uel facere uel cogitare contrarium his, quæ antiquitus sancita noscuntur: quod scilicet indicium legis est optimo fœdere constitutæ. Nam ea quæ nunc non habent modum, experimento sæpe correpta redarguūtur. Apud nos autem, qui credimus ab initio positam legem diuina uolūtate, nihil aliud pium est, quàm hanc sub integritate reseruare. Quis etenim eius quicquā mouere potest, aut quid melius adinuenit: uel quis ab alijs tanquam præcellentius ad statum reip. nostræ aliquid transferre potest: aut quæ poterit esse melior atq; iustior, quàm ea quæ deum quidem principem omnium esse confirmat: sacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas dispensare permittit: summo uero pontifici aliorum sacerdotum

De sacer/
dotibus

sacerdotum principatum competenter iniungit. Quos utique non diuitijs, neque alijs quibusdam spontaneis auiditatibus præcellentes, legislator ad culmen huius honoris instituit. Sed quicumq; sapientia uel temperantia alijs præstare noscuntur, eis præcipue culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Contemplatores etenim omnium, atq; iudices contemptorum, & punitores culpabilium sacerdotum esse decreti sunt. Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc sanctius, uel qui honor deo potius cooptabitur, cum omnis quidem populus sit præparatus ad pietatē, summa uero diligentia sacerdotibus sit indicta, & uelut quædam festiuitas gubernetur uniuersa respub. Cum enim mysteria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire nequeāt, ea uidelicet sacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, & incōmutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruamus æuū. Quæ igitur sunt præcepta uel interdicta simplicia, siue uota dicamus. Primum quidem de deo est, dicens: Deus De cultu diuino habet omnia, perfectus, beatissimus, ipse sibi cunctisq; sufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidē & muneribus clarus, & omni re manifestior: forma uero & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis namq; materies comparata ad huius imaginem, licet sit preciosa, tamen pro nullo est: cunctaq; ars ad illius imitationis inuentū, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neq; uidemus neq; possumus suspicari, neq; cōscere. Sanctus est: uidemus eius opera, lumen, cœlum, terram, solem, lunam, flumina, mare, animalium nationes, prouentus fructuum: hæc deus fecit, non manibus neq; laboribus, neq; quibusdam indiguit sibi cooperantibus: sed ipso uidente bona repente facta sunt. Hunc homines cōuenit uniuersos sequi, eumq; placare exercitatione uirtutis. Modus enim diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum unius dei, cōmune omnium communis dei cūctorum. Gratum namq; semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uero istos primus secundū genus: qui ante alios sacerdotes sacrificabit deo, custodiet leges, de dubijs iudicabit, & puniet lege conuictos. Huic quisquis nō obedit, supplicio subiacebit, tanquā qui in ipsum deum impie gesserit. Hostias immolat, non ad crapulam nostram uel ebrietatem attinentes. Hęc enim non placent deo: quæ res occasio potius iniuriarū simul & expensarū est. Deus enim temperatos, ordinatosq; & boni generis diligit: & ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sacrificijs autem pro communi salute primum oportet orare, deinde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socij sumus. Et qui hoc cōsortium suæ uitæ præponit, maxime deo gratus est. Supplicatio uero fit ad deum uotis ac precibus, non ut bona præstet: hæc enim ipse sponte contulit uniuersis, & in medio deposuit: sed ut hæc suscipere ualeamus, suscipientesq; seruemus. Purificationes quoque in sacrificijs lex decreuit, à cubili, à lecto, à congressu uxorio, & alia multa, quæ conscribere longissimū est. Huiuscemodi ergo de deo, & eius placatione sermo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autē de nuptijs? Solam nouit lex permixtionem De coniugio naturalem cum coniuge, si tamen filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum uero cum masculis ualde indicauit inimicas: & tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere uero iubet, non respicientes ad dotem: neq; uiolenter arripere, sed neq; dolo uel fallacia suadere: Dispensationē uero potius fieri per eū, cuius noscitur esse potestatis, & per cogitationē opportuna. Mulier autē inferior, inquit, est uiro per omnia. Obedit igitur nō ad iniuriā, sed ut sit sub regimine cōstituta. Deus enim

enim uero potestatem dedit. Cum hac ergo colere decet maritum solummodo. Alterius uero experientiam habere nequissimum. Siquis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neque si fecerit uim uirgini alteri desponsatae, neque si suaserit nuptae aut filios nutriendi, quae omnia lex praecepit. uniuersis autem mulieribus interdixit, uel celare quod natum est, uel alia machinatione corrumpere filios: infanticida enim esset animas demoliens, & genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum, corruptionemque transferit, immundus est. Oportet autem etiam post legalem coniunctionem uiri, mulieres lauari. Hoc enim partem animae pollueri iudicauit: inflata namque corporibus uulneratur. Dumque hoc fit, aquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neque in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari, & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repente principium. Iustitiaeque literis erudiri propter leges nosse progenitorum actiones, ut actus imitentur: & cum legibus educati, neque transgrediantur, neque cogitationem ignorationis habere indicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum, ut neque sumptuosae ad sepeliendum celebrarentur exequiae, neque insignium fabrica sepulchrorum. sed necessaria quidem circa elationem funeris imperauit domesticos adimplere: omnibus autem uiuentibus legitimum esse constituit, ut aliquo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domesticos funere celebrato: ut longe procul sint, quasi uideantur mundi esse. Cum autem aliquis fecerit homicidium uel sponte uel inuitus, ne horum quidem poenam tacuit. Parentum honorem post deum esse constituit: & qui non repensat eorum gratiae, sed in qualibet parte contristas, praecepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis senior deus est. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitiae sunt apud eum, cui omnia non creduntur. Et licet aliquae inimicitiae proueniunt, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte multatur, despiciens quod iustum est, & auxilium reis offerens. Quod quisque non posuit non auferat, & aliena non tangat. mutuans non accipiat usuras. Haec, & his multa similia, communionem continent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiam de domestica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum est. uidebitur enim omnibus optime prospexisse eum, illo ita sentiente, neque propria corrumpamus, neque participari rebus nostris uolentibus inuideamus. Quicumque enim uolunt sub nostra conuersari lege, accedentes ad eam cum munificentia suscipit, non genere solummodo, sed etiam uoluntate uitae putans esse consortium. Eos autem qui obiter adueniunt, misceri solennitatibus noluit, alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus prebendum, ignem, aquam, cibum: iter ostendere, non spernere aliquem in sepulchrum. Mitissime etiam circa hostes quae sunt agenda sanciuit, ut neque terra eorum exuratur, neque arbores fertiles incidantur: Sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere, interdixit: & captiuis prospexit, quatenus eorum amoueat iniuria, et maxime foeminarum. Sic autem eximie nos mansuetudinem atque clementiam studuit edocere, ut etiam de animalibus irrationalibus non taceret: sed horum tantummodo utilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia causa prohibuit. Quaecumque enim ueluti domestica oriuntur in aedibus, haec interdixit occidi: sed neque parentes denique praecepit unam cum pullis auferri. Et licet hostilia sint animalia laborum socia, eis tamen parcendum esse sanciuit. Sic undique, ea quae ad mansuetudinem pertinent obseruauit: doctrinalibus quidem, sicuti praedictum est, legibus utens, & alias rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione

excusatione defigens. Multa namq; in plurimis causis transgrediētium, mors est. Si adulterium commiserit aliquis, si uim puellæ fecerit. Si masculi turpe tentamentum præsumperit, aut patiatur sustinere tentatus. Similiter autem est lex ineuictibilis & in seruis, sed etiam de mensuris, uel si quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniusta uenditione: ac fraude si quis detraxerit alienam rem, aut quod non posuit abstulerit, cohibendi hi sunt uindicta, nō quali apud alios, sed ualde maiori. De iniuria uero parentum, uel impietate quæ sit in deum, licet tentet hoc aliquis, mox peribit. At his qui secundū legem uniuersa faciunt præmiū tribuitur, non aurum, non argentū neq; corona lapillis distincta: sed unusquisq; testē habens conscientiam suam, ualde proficit, legislatore prophetante, & deo fidem condonante firmissimam his qui seruant leges: & licet pro eis mori contingat, concurrunt tamen alacres ad occasum, sperātes fore ut uita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaq; nunc hoc me cōscribere, nisi opera essent omnibus manifesta: quoniā sæpenu-mero multi nostrorum progenitorū, ne uel sermonē solummodo extra legem proferret, omnia passi sunt uiriliter sustinere. Quin & si ignota gens nostra omnibus hominibus esset, nec palām esset uoluntaria nostra legum obseruatio, si Græcis aut legisse se in historijs aliquis narraret aut in orbe incognito reperisse, homines talem tamq; honestam de deo opinionem habentes, atq; in talibus legibus multis seculis cōstanter permanentes, omnes reor demiratos, propter cōtinuas quæ apud ipsos sunt mutationes. Deniq; eos qui conscribere proxime de repub. & legibus tentaue-
re, tanquam de incredibilibus compositionibus quidam frequenter accusant, dicen-
tes, quoniā impossibilia sumpserint argumenta. Et alios quidē taceo philosophos, quicunq; huiusmodi negotium in suis conscriptionibus habuere. Plato autem mira *Plato*
bilis apud Græcos, tanquam & honestate uitæ præcedens, & uirtute sermonum & persuasione philosophiæ cunctos excellens, ab his qui sibi uidentur præstantes, in rebus ciuilibus, perpetuo penē illuditur, cauillisq; comitis traducitur. cum utiq; qui illius uerba considerauerit, frequenter & facile reperiat, quæ etiā consuetudini plurimorum proxima esse noscuntur. Ipse siquidem Plato confessus est, quia ueram de deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre secutum non est. Sed Platonis quidem uerba uana esse putant, & multa licentia composita atq; conscripta: maxime uero legislationem Lycurgi mirantur, & Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perdurauit. Ergo hoc manifestum uirtutis indicium est, in legibus permanere. Si uero Lacedæmonios admirantur, illorū tempus conferant, cum amplius duobus milibus annorum nostræ reipub. & super hac sciant, quoniam Lacedæmonij quidem omni tempore quo habuere libertatē, perfecte uisi sunt custodisse leges: cum uero circa eos factæ sunt fortunæ mutationes, penē cūctarum legum obliti sunt. Nos autem multis casibus euolutis propter regum Asiæ mutationes, neq; in nouissima mala uenientes, à legibus sumus alienati: non uacationis, nec epulationis causa seruantes eas: quando siquis considerare uoluerit multo ampliori testimonio maiores excubias & labores nobis q̃ Lacedæmonijs uidebit impositos. Illi siquidē neq; operantes terrā, neq; circa artes exercitiū habētes, sed ab omni operatione remissiōres, pingues, & corpore pulchri in ciuitate degebāt, alijs ministris in omnibus uitæ necessarijs rebus utentes & cibū paratum ab illis accipiētes, solum opus bonū atq; clemēs iudicantes, quiduis facere, & pati quatenus præualerēt aduersus omnes, contra quos bella susciperēt: quod autē ne
hoc

hoc quidem adipisci potuerūt, ommitto dicere. Non enim singuli solummodo, sed multi frequenter eorum subito legis praecepta negligentes, semetipsos cum armis hostibus tradidere. Putasne, & apud nos, nō dico tanti, sed duo uel tres agniti sunt, proditores effecti legum, uel mortem formidantes, non dico illam, facile quae solet praeliantibus euenire: sed eam quae cum multa corporum afflictione, & multa crudelitate uidetur accidere. Quam (ut ego puto) quidam praeualentes nobis non per odium subiectis imposuere, sed admirandum quoddam spectaculum uidere nolentes, si qui sunt homines, qui unum tantummodo esse credant pessimū, si agere quicquam extra leges suas uel sermonē apud eos dicere cōpellantur. Non tamen mirari decet, si mortē fortissimē toleramus pro legibus, & ultra alios uniuersos. Nō enim quae leuia uidentur nostris studijs alij facile patiuntur, hoc est, operationem, cibique simplicitatem: & ut nihil fortuito, neque quod quisque desiderat uescatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut splendide uestiatur, aut sine nobilitate uacet. Sed illud attendendum est, si gladijs utentes, & hostes ab inuasionē fugantes, praecepta legis circa cibos sustinere possunt. Nobis uero gratū est propter hae legibus obedire, & in illis fortitudinis specimen ostendere. Eant nunc Lygimachi & Molones, & quidam huiusmodi alij conscriptores, improbi sophistae, adolescentum deceptores & quasi prauissimis nobis derogare contendant. Ego sanē nolim de legibus alienis examinationem facere. Noster enim mos est propria custodire, non aliena potius accusare. Et ut neque ridere neque blasphemare debeat us eos, qui apud alios putant deī, aperte nobis legislator interdixit propter ipsam appellationē. De accusatoribus autē per obiectiones suas nos increpare uolētibz, tacendū non est, cū utique nō a nobis nūc sermo cōpositus eos arguere uideatur, sed a multis probabiliter iam praemissus. Quis igitur eorum qui apud Graecos sapientia sunt mirabiles, non redarguit nobilissimos poetas & praecipue legistatores, quoniam huiusmodi sectas de deis ab initio populis inferuere, dicentes eos numero quidem quantos ipsi uoluere, ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus procreatos: Hos autem diuidentes locis & habitaculis, tanquam genera animalium, alios quidem sub terra, alios in mari, seniores autem eorū in tartaris uinctos esse dixere: quibus uero attribuere cœlum, his sermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum superposuere. Propterea aduersus eum constituere insidias per uxorem, & fratrem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, ut alligantes eum appendarent, sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hæc iuste accusatione digna conqueruntur, qui sapientiæ uirtute præcellunt. Hi super hæc deridentes adiūciūt. Si deorum alios quidem ephebos & adolescentes, alios autem seniores & barbatos esse credendum est, alios constitutos super artes, & quendam fabrum, aliam uero textricem, alium uero peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citharizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros seditiones effectas, & propter homines contentiones constitutas, ut non solū inter se alij alijs manus immitterent, sed etiam ab hominibus uulnerati lugerent malaque perferrent: & quod super omnia est luxuriosius, si intemperantia permixtionis uteretur, quomodo non erit incongruū amores & concupiscentias ad uniuersos attinere, simul masculos & ad feminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater, seductas a semetipso, imprægnatasque mulieres, disruptas submersasque spernit: & eos qui ex eo sunt nati neque liberare potest, facto constrictus, neque sine lachrymis, eorum perferre mortes. Bona sunt hæc, & his alia

alia consequentia, id est, adulteria in cœlo uisa, & sic impudenter à dijs celebrata, ut iam alij inuidere se profiterentur in tali foeditate iuncto. Quid enim alij facturi non essent, dum neq; senior atq; rex ualuisse imperiū suum à mulierū permixtione retinere. Alij uero seruientes hominibus, & nunc quidē aedificantes causa mercedis, nunc uero pascentes; alij autē malignorū modo infero carcere colligati. Quē igitur sapientium talia non accēdant, ut hæc cōponentes redarguat, & multā stultitiam his credentiū reprehendat? Alij uero & terrorē quendam uel metum, necnon & rabiem, atq; seductionem, omnesq; pessimas passionēs in dei natura fingere præsumpserunt. Et horum quidē nobilioribus etiā ciuitates sacrificare suasere. Si quidem in multa necessitate consistunt, ut quosdam deorum putent honorū esse largitores, alios autē nocent aduersarios, quando eos ueluti malignissimos homines muneribus atq; donis placare contendunt, magnum quoddā malum se suscepturos ab eis existimantes, nisi mercedem eis studiose præbuerint. Quæ igitur causa est tantæ huius iniquitatis atq; delicti circa deum? Ego quidē arbitror, eo quod neq; ueram dei naturam ab initio eorū legislatores agnouerint, neq; quantū percipere potuere, perfectam sententiā diffinientes reipub. tradidere: sed uelut aliud quiddā uilius neglexerunt, dantes potestatem poetis, ut quos uellent deos introducerent hæc omnia patietes: rhetoribus uero ut de repub. scriberent, & de peregrinis dijs decreta proferret. Sed etiam pictores & plastæ in hoc apud Græcos multam habuere potestatem, ut unusquisq; formam quam uellet secundum modum suę opinionis exponeret, alius quidē ex luto quod uellet fingens, alius uero pingēs. Opifices itaq; qui maxime putantur esse præcipui, ebur & aurum habent, ad hoc suæ semper nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidē dij florescentes honoribus, senuerunt: alij uero noui clam introducti, religione potiuntur: & templorum alia quidem desolata, alia uero nuper secundū hominum uoluntatem aedificantur: cum contra oporteat opinionem de deo, eiusq; culturam immobili religione seruare. Apollonius siquidem Molon, unus fuit stultorum atq; tumentium. Eos autē qui uere in Græco philosophati sunt, neq; prædictorum aliquid latuit, neq; frigida allegoriæ causas ignorare uere. Quapropter illos quidem iuste spreuere, & circa ueram decetēq; circa deum opinionem nobis fuere concordēs. Quod Plato respiciens, neq; ullum quempiam poetarum dicit in repub. esse suscipiendū: & Homerum honorifice amouet, coronatum & unguēro delibutum, ne rectam opinionem de deo fabulis forte destrueret. Præcipue namq; Plato nostrum legislatorē imitatus est, in hoc quoq;, quod illud præcipue suis ciuibus imperauit, ut omnes perfecte ediscerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorū ciuibus misceretur, sed esset pura respub. & in legum custodia perduraret. Horū nihil cogitans Apollonius Molon, nos uoluit accusare, quoniam non recipimus eos, qui alijs sunt opinionibus præoccupati: neq; communicari patimur eis, qui alia uitæ cōsuetudine degunt: cum neq; hoc proprium nostrum sit, sed commune cunctorū, non modo Græcorum, sed etiam qui inter Græcos cautissimi fuisse noscuntur. Lacedæmonij namq; peregrinos etiā expellebāt, & suos ciues peregrinari non sinebant, corruptionē extra leges ex utroq; metuentes. Illorum igitur citius scruitiā poterit quilibet arguere, qui nulli neq; cōuersationis neq; cohabitationis suę participationem exhibebant. Nos autē aliorum quidē res zelare non dignamur: participari uero cupientes quæ sunt nostra libenter suscipimus: quod utiq; reor indicium magnanimitatis atq; elementia. Sed desino iam de Lacedæmo-

hīs amplius disputare. Athenienses uero, qui cōmunem esse suam gloriātur omnibus ciuitatē, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi namq; uel uerbo solūmodo, prāter illorum legem, de dīs loquentes, inuitabiliter puniunt. Cuius enim rei gratia Socrates est mortuus? non enim hostibus tradidit ciuitatē, neq; templa uastauit: sed quia nouā iuramēta iurauit, & quoddā dāmonium significasse referebat, serio seu ludens, sicuti quidā dicūt, propter hoc cicutā poculō morte multatus est. Insuper etiā corrūpere iuuenes eū accusator aiebat, & conuersionem patriæ legesq; cōtemnere. Et Socrates quidē ciuis Atheniensis, huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia existimantibus Atheniensibus solem esse deum, ille eum saxum ignitum asseruit, paucorū sententia morte damnatus est. Et aduersus Diagoram Melium talētum decreuerunt, si quis occideret eum, quoniā eorum mysteria deridere ferebatur. Protagoras autē nisi cito fugisset, cōprehensus occisus fuisset, eo quod dubiū de dīs Atheniensium cōscripsisse putabatur. Et quid oportet mirari, si circa uiros fide dignos talia gessisse noscantur, qui neq; mulieribus pepercere? Etenim sacerdotē quandā interfecerūt, quoniam eam quidā accusauit peregrinos colere deos. decretum autē aduersus eos, qui peregrinum introducerēt deum, suppliciū mortis inferebatur. Igitur qui tali lege utebantur, palām est, eo quod aliorū non crederent esse deos. Non enim si credidissent, seipsi fructu ex pluribus dīs priuassent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paululū differentes à bestiis, arbitrantur tamen sua mysteria esse custodienda: & Anacharsim sapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem interemerunt, quoniā uidebatur Græcorum deorum ad eos uenisse plenissimus. Multos autem & apud Persas inuenias pro ea causa tormentis affectos. Sed palām est, quoniā Apollonius Persarū legibus cōgaudebat, illosq; mirabatur: quippe cū Græci eorum fortitudinem atq; cōcordiam unanimatis, quam habuere de dīs, mirati sunt, hanc scilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam studiorum omniū imitator extitit Persicorum, uxoribus alienis contumelias faciēs, filiosq; execans. Apud nos autē mors decreta est, si quis uel irrationabilia animalia hoc modo lēdat: & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit præpotentium potestatum, neq; zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neq; fortitudinem ideo exercemus, ut bella auaritiæ causa suscipiamus, sed ut legū iura seruemus: & cum alia detrimenta mansuete sustineamus, si qui nos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam ultra uirtutem rebellare contendimus, & usq; ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nos alienas æmulemur leges, cum eas neq; à legislatoribus suis seruatas esse uideamus? Vel quomodo Lacedæmonij non sunt ob inospitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienses uero & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum masculis, quem optime atque utiliter facere se putabant. Ergo cum hæc ipsi omnino rebus efficerent, etiam suis legibus miscuere: quod tantum aliquando ualuit apud Græcos, ut etiam dīs suis masculorum concubitum applicarent. eadem deniq; ratione germanarū nuptias retulere: huiusmodi satisfactionē rerum incongruarū, & extra naturā pro libidine componentes. Desino nunc de suppliciis dicere, & quātas ab initio præbuerint plurimi legislatores absolutiones malignis hominibus, in adulterio quidē pecuniarū, in corruptione autē etiam nuptias sancientes. Quantas autē occasiōes contineant de abnegatione pietatis, examinare longissimū est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta

tio facta est transgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitijs & ciuitatibus & bonis alijs priuati sumus. Lex aut apud nos seruatur usq; ad mortem. Nullus uero Iudæorum, neq; si procul abeat extra prouinciam, regem quamuis acerbum sic metuit, ut ultra ullum legis uideatur timere præceptum. Igitur si propter uirtutem legum taliter erga eas affecti sumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Si uero circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipsi iustissime non patiantur, meliores non custodientes opere sanctiones? Quia igitur longinquitas temporis uerissima creditur omnium esse probatio, hanc ego testem faciam uirtutum legislatoris nostri, opinionisq; quam ille de deo cōtradidit. Nam cum sit infinitū tempus, si quis eum comparet aliorum legislatorū ætatibus, hunc ultra omnes inueniet. A nobis itaq; declaratæ sunt leges, & cunctis alijs semper hominibus zelum sui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorū, in speciem quidem iura patriæ conseruabant: ipsius aut philosophiæ tractatu illa secuti sunt, de deo similia sapientes, humilitateq; uitæ cōmunionem inter alterutros edocentes. Quin etiam populi iam olim multum nostram pietatem æmulantur: neq; est ciuitas Græcorū ulla usquā aut barbarorū, nec ulla gens ad quam septimanæ in qua uacamus consuetudo minime peruenerit, ieiuniaq; & candelabra accensa: atq; etiā ciborum apud nos solennia plurimi apud multos iugiter obseruare conātur: insuper imitari etiam concordia, quam nos inter nos obtinemus, & rerum cōmunionem, & industriam in artibus, & perdurationē necessitatū habere pro legibus. Illud enim mirabilius est, quia absq; exactore huius obseruationis, ipsa per se lex homines ita ualuit obligare: & quemadmodum deus in uniuerso mundo consistit, ita lex per cunctos ambulauit. Vnusquisq; enim, si suam regionē domumq; conspiciat, his quæ dicuntur à me credere non recusabit. Oportet igitur cunctorū hominū spontaneā malitiam reprehendere. Aut enim uolūt nos isti aliena & praua iura, ante propria & meliora zelari: aut certe si hoc nolunt, quiescāt nobis per inuidiā accusationes ingerere. Non enim alicuius odio defendimus hanc causam, sed nostrum honoramus legislatorē, atq; credimus quæ ab illo prophetata de deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi uirtutē legum, at certe ob imitantiū multitudinē præclare de eis sentire cogeremur. Sed de legibus quidē & de rep. nostra, certissimā feci narrationem in his, quæ de Antiquitate conscripsi: Nunc aut earum mentionē feci quantū necessarium fuit, neq; aliorum uituperare iura, neq; nostra laudare proponens: sed hoc agēs, ut de nobis iniuste conscribentes, & contra ipsam ueritatē impudentissime cōtendentes, arguerē. Arbitror itaq; per hanc cōscriptionē abundāter me quæ promisi, complisse. Ibi enī hoc genus hominū quantq; calūniatores affirmāt esse antiquissimū: & multos ueterum in conscriptionibus suis memoriā habentiū nostri, testes exhibui. Dixere itaq; Ægyptios fuisse progenitores nostros: & ostensum est, quia in Ægyptum uenerint aliunde. Deinde sunt mentiri, quoniā exinde propter cladem corporis sint expulsi: & apparuit, quod uoluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi. Alij uero, tanq; nequissimo uiro, legislatori nostro derogare cōtendūt: cuius uirtuti dudū quidē multi post illum, tempus uero longissimū perhibet testimonium. De legibus aut loqui ampliori sermone, non fuit opus. Ipse namq; per semetipsas apparuere piæ, & uerissimā habētes intentionē: & non ad hominū odiū, sed ad rerū cōmunionem potius inuitātes, iniquitatū inimicæ, cultricesq; iustitiæ, & luxum procul abijcientes, frugalitatē uero ac industriā erudientes, bellum causa

Epilogus

auaritiæ nescientes: fortes aut pro se esse populos præparantes, ad supplicia retribuenda semper ineuitabiles, uerbis nequaquam circūueniri faciles, præparationes semper operibus exequētes. Hæc enim nos semper opera manifestiora literis exhibemus. Quapropter ego cōfidens dico, quia plurium atque meliorū rerum, nos quam alij præceptores sumus. Quid enim in præuaricabili pietate melius est? quid iustius, quam legibus obedire? quid utilius, quam inuicem unanimes esse, & neque in calamitatibus ab inuicem recedere, neque tempore felicitatū per iniurias discrepare, sed in bello quidem mortem cōtemnere, in pace uero, artibus aut agriculturæ uacare: & semper, & ubique credere deum respicere, & solum omnia gubernare? Hæc igitur, si quidē apud alios aut scripta sunt primitus, aut seruata, firmiorem debemus nos gratiā illis tantum eorum facti discipuli. Si uero nequaquam primitus extitere, his præcipue nos utentes cognoscimur, & primam eorum inuentionem nostrā fuisse declaramus. Apiones igitur, & Molones, & quicunque mendacij derogatione congaudent, conuicti procul cessant. Tibi autem Epaphrodite, ueritatē maxime diligenti, & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus, hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

DES ERASMVS ROTERODAMVS INTE

GERRIMO, DOCTISSIMOQUE PATRI, HELIAE MARCAEO

Machabætano, honoratissimi Machabæorū collegij moderatori, s. d.

Nis dieculæ opellam tibi non grauate dicaui pater integerrime, recognito, & quoad licuit, emendato Iosephi libello de septem fratrum Machabæorum, fortissimæque matris martyrio. Atque utinam cumulatius tuo uoto satisfacere potuissem. Nunc quoniam Græcus codex ad manum non erat, & Latinis Græca coniectans, mutauī nonnulla, sed non admodum multa. Non falso de se prædicat Iosephus, sese in Græcanici sermonis facultate usque ad eloquentiæ miraculum processisse, quod sanè uel ex hoc libello perspicuum erat, in quo uir ille singularem quandam orationis tum uim, tum copiam declarauit, ut pulcherrimum facinus dictionis ornamentis æquasse uideatur. Proinde diuus Hieronymus, hoc opusculum peculiari elogio ualde elegans, Suidas *ὡνάριον πάντων* uocat. Ex utroque titulū corruptū restituiimus *πὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λογισμῶ*, id est, de imperatrice ratione: quod hæc sit huius narrationis summa, rationē nihil in homine nō præstare, si dominetur cupiditatibus. Extat argumentū hoc in libris Machabæorū, quos Hebræi licet non recipiāt in canonē, inter sacros tamen habēt. Equidē isti collegio multis alijs quoque nominibus celebri, tamen hoc præcipue gratulor, quod illi tam insigni thesauro locupletari contigit. Quin magis uniuersæ Colonia Agrippinæ magnopere censeo gratulandū, urbi tot modis felici, uerum haud alio titulo feliciori, quam quod una tam multa, tamque eximia pietatis pignora gremio suo complectitur: felicior etiam futura, si quorum seruat reliquias, eorum uirtutes exprimat: & quorum possidet corpora, ab horum moribus non sit aliena: nimirum si trium regum pietatem sinceritate religionis imitetur: si undecim milium uirginum martyrio dignam puritatem, uitę sobrietate æmuletur: si fortissimos adolescentes Machabæos, & inuicti pectoris uiraginē, animi infracti constantia referat. Atque hanc sanè meliorem felicitatis suæ portionem ipsa sibi uel largiri potest, uel conduplicare. Tu perge, quod facis, in martyrum illustranda gloria, simul & uirtutis exemplar efficere commendatus, & urbis uestræ famā illustriorem, augustioremque reddere. Bene uale.

Flauij